

LETO XXV. ŠT 31 (1190) TRST, GORICA
ČETRTEK, 6. AVGUSTA 2020

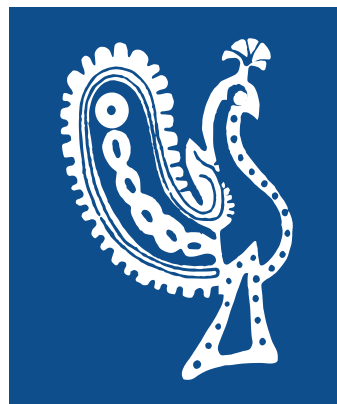
CENA 1,20€
www.noviglas.eu

TAXE PERCUE TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA, ITALY

SETTIMALE
Poste italiane S.p.a.
Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003
(conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD ISSN 1124-6596

NOVI GLAS

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV
KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Str. 6 / Gorica
Dalmatinske pesmi in komična
enodejanka na Poletnih obzorjih

Str. 13 / Skavti
Kraški in Tržaški steg na taboru
na Bovškem

Str. 14 / Barkovlje
SSG, K(o)ronske zdrahe in
nagrade tantadruj 2020

Foto MČ

32. romanje treh Slovenij

Emigranti ne smejo biti noben problem!

Jurij Paljk

V času stroge karantene zaradi pandemije z virusom covid-19, ko smo v uredništvo Novega glasa na Travniku v Gorici prihajali s posebnimi dovoljenji in smo bili odrezani od sveta, velika večina ljudi je bila prisiljena ostati doma, sem kolegom dejal, da je stroga karantena jasno pokazala, kako prav ima papež Frančišek, da emigranti, prišleki, niso in ne smejo biti noben problem za našo državo in niti ne za sosednje, tudi za Slovenijo ne. Vsi so se zdržili in mi bolj naročili kot me prosili, naj enkrat to napišem, obrazložim. V Gorico sem prihajal po prazni avtocesti, še tovornjakov je bilo manj, edino sramotna razprodaja slovenskega lesa s preprodajo v Italijo se je nemoteno nadaljevala, o čemer so pričale dolge kolone tovornjakov s slovenskim lesom, kolone, ki sem jim vsak dan priča tudi danes in jim ni videti konca! Na poti do uredništva sem takrat opazil odsotnost migrantov, ni jih bilo na spregled, morali so biti v karanteni. Tako je prva sprostitvev pomenila tudi zame blagodejno novost, saj sem vse tiste prišleke, ki morajo pred osmo uro zjutraj iz središča Karitas v mesto, spet začel srečevati. Kam gredo, ne ve nihče, po osmi zjutraj se migranti izgubijo nekje v mehke, nepreglednem trebuhu mesta, delati ne smejo, v parkih jih nihče ne mara, ob Soči jih tudi nočejo, tako se nekje poskrijejo do večera, ko gredo spet prenočevati v zasilna prenočišča. V času karantene nihče ni več govoril o migrantih, politikom vseh barv so bile pomembne druge teme, vsi tisti, ki so na sovražnosti do prišlekov zgradili svojo politično držo, so šli v (trenutno) pozabo. Dovolj je bilo, da so se državne meje spet odprle, in že se je ples z migranti spet začel.

In vendar je vsem, ki se resno ukvarjajo z migranti, jasno, da je edina stvar, ki smo jo dolžni narediti, to, da jim pomagajo, da se čim prej integrirajo pri nas. Vse drugo je odveč, evangelij je bil to nedeljo še bolj jasen in nedvoumen: "Jezus pa jim je rekel: 'Ni jim treba oditi. Vi jim dajte jesti!'"

Generalni konzul RS Vojko Volk na obisku "Preživetje ne sme biti cilj! Cilj naj bo razvoj, napredovanje!"

To, kar se je zgodilo 13. julija letos v Trstu in Bazovici, je izjemno pomembno, prelomno. O tem, pa tudi o spravi, stanju duha v matični domovini in o življenjskem utripu slovenske narodne skupnosti v Italiji smo se člani uredništva Novega glasa v četrtek, 30. julija, pogovorili z generalnim konzulom Republike Slovenije v Trstu Vojkom Volkom, ki nas je obiskal na goriškem Travniku. Ugledni gost je uvodoma zatrdil, da so po njegovem mnenju "ena največjih dragocenosti te manjšine njeni mediji, ki so pluralni ali pa se trudijo, da bi bili pluralni". Obveščenost slovenske manjšine v Italiji "je daleč ena najboljših".

/ str. 3
Danijel Devetak

Dežela FJK / Tiskovna konferenca SSK Vsedržavni volilni zakon in Slovenci v FJK

Vrmeni dvorani palače deželne sveta FJK v Trstu je v torek, 4. avgusta, potekala tiskovna konferenca, ki jo je sklicala stranka Slovenska skupnost. Na njej so predstavniki stranke, tajnik in deželni svetnik Igor Gabrovec (na sliki), predsednik Peter Močnik, pokrajinska tajnika Marko Pisani in Julijan Čavdek, predstavili stališča stranke predvsem glede referenduma, ki je napovedan za 20. in 21. september, ter novega volilnega zakona. Zakonodajno kolesje sprejemanja novih volilnih pravil je v zadnjem mesecu navidezno pospešilo svoj tek, nato se je znova zaustavilo zaradi nesoglasij v sami vladni večini, je na začetku obrazložil Igor Gabrovec. Zakonski osnutek je bil osnovan na principu proporcionalnega sistema 'germanicum' s sorazmerno visokim petodstotnim vstopnim pragom.

/ str. 2
MČ

Pogovor

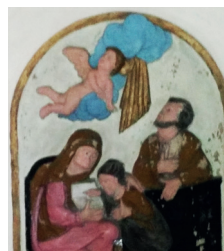
Goričanka Alessia Fantini ne skriva svojih slovenskih korenin, na Youtubeu in Instagramu rada spregovori o veganski prehrani, telovadbi in osebnostni rasti

8 Pogovor

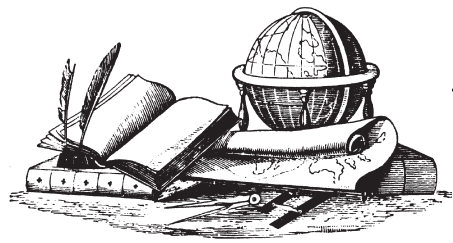
Za našo novo spletno stran je poskrbelo podjetje Novi splet. Pogovorili smo se z njegovimi predstavniki, z Branejem Tomažičem, Mojco Furlan Rejc in Urošem Koprivnikarjem

9 Župnijska skupnost

V okraju Sv. Ana v predmestju Trsta so s pesmijo in molitvijo praznovali zavetnico ob njej posvečeni kapelici in tako vsaj deloma obudili stare krajevne navade

15

S 1. STRANI Tiskovna konferenca SSk Vsedržavni volilni zakon in Slovenci v FJK

Kar neposredno zanima stranko oz. vse Slovence, je dejstvo, da volilni predlog za zdaj še zdaleč ne upošteva pričakovanja in pravzaprav pravice slovenske narodne skupnosti, da ohrani svojo zastopanost v rimskem zakonodajnem telesu. "Kot stranka Slovenska skupnost smo se odločili za sodelovanje z dvema uglednima univerzitetnima docentoma in pravnikom na področju ustavne in volilne zakonodaje, s prof. Robertom Louvinom in prof. Francescom Palermom, in smo ob podpori južnotirolske parlamentarne

dodatni sedež za poslansko zbornico in za senat. Za sedež slovenske manjšine se lahko potegujejo stranke, gibanja ali politične skupine, ki imajo med svojimi statutarnimi nameni zastopanje slovenske narodne skupnosti. V zagotovilo, da izvoljeni kandidat odraža zadostno stopnjo predstavnosti, je predviden volilni prag 1 % vseh veljavnih glasov v volilnih okrajih pokrajin Trsta, Gorice in Vidma. Prav tako se na ozemlju treh pokrajin seštevajo osebne preference manjšinskega kandidata. V primeru, da ostane mesto, namenjeno

Gabrovec. Predsednik Peter Močnik je dejal, da je ta popravni izpit za italijanski parlament za tisto, česar ni naredil, ko se je zadnjič spreminjal volilni zakon in ni bilo vnešeno nič, kar je zapisano v zaščitnem zakonu. Olajšanje zastopstva je za Italijo obveza bodisi na notranji kot na mednarodni ravni, pravi Močnik. Na notranji, ker je to zapisano v zaščitnem zakonu, in na mednarodni, ker Slovenija zagotavlja zastopstvo italijanskega predstavnika v parlamentu. Julijan Čavdek je poudaril, da so amandmaji sestavljeni

ekipe (poslanka Renata Gebhard sedi v poslanski komisiji za ustavna vprašanja) izdelali konkretne predloge zakonskih dopolnil, ki naj bodo vsaj stvarna osnova za nadaljnjo razpravo", je poudaril tajnik. Predlagani popravki so usmerjeni k uresničitvi ustavnih načel (6. člen ustave), mednarodnih obveznosti Italije in predvidevanj zaščitnega zakona za slovensko manjšino (zakon št. 38 iz leta 2001) glede zagotovitve parlamentarne zastopnosti slovenske skupnosti v Italiji. S tem predlogom bi stranka želela uvesti spremembe, ki predvidevajo poseben mehanizem, preko katerega se okrožju Furlanije Julijske krajine predhodno dodeli

slovenski manjšini, prazno, ga tako za poslansko zbornico kot za senat nadomesti prvi kandidat z največ glasovi na isti manjšinski listi. Sveženj zelo artikuliranih popravkov je bil pripravljen za formalno vložitev v torek, 21. julija, ko naj bi bil zapadel prvi določeni termin. Termin za popravke kot tudi za splošno razpravo v zbornici so pa prenesli na nov datum. Najbrž se bo vse nadaljevalo po poletnem premoru in morda tudi z novo zakonsko osnovo. Slovenska skupnost pa je pripravljena, da svoje predloge prilagodi tudi novim razmeram in sočasno zbere čim širša soglasja znotraj naše skupnosti in seveda s strani italijanskih političnih sogovornikov, je sklenil

s strokovnjaki, ki delijo z nami življenjsko manjšinsko stanje v Italiji, in da vsebina dokumenta odraža to, za kar si je stranka vedno prizadevala. V tem smislu pokrajinski tajnik upa, da bomo Slovenci dosegli soglasje in da bo to temeljna podlaga za gradnjo našega političnega predstavnosti in življenja nasploh. Prav tako je Marko Pisani poudaril, da tako dobrih predlogov v naši narodni skupnosti nismo še imeli, s temi ne bi krčili števila parlamentarcev v deželi, ampak jih dodali. Pisani upa, da bo Italija tako zrela, da nam bo priznala tiste pravice, ki so nam zajamčene po ustavi in zakonu, ter pričakuje tudi pomembno vlogo, ki jo pri tem lahko ima naša matična država.

Prejeli smo Pismo bralca

Spoštovani g. Jurij Paljk, Surednik Novega glasa, čestitke zaradi vsebin ob zadnjih dogodkih okoli vrnitve Narodnega doma in poklona ob simbolnih obeležjih žrtvam treh totalitarizmov. Ko govorimo o komunistični organizaciji Zvezi borcev, pa se mi vedno pojavi misel, kako to, da partizani, ki so se borili za osvoboditev izpod okupatorja, niso, po osamosvojitvi Slovenije, ustanovili svoje veteranske organizacije, neodvisno od totalitarne (notranje

okupacije) komunistične!!! Tudi danes je še čas za to. To misel pa sem pogrešal vedno, ko je bil govor o teh zadevah. Tako bi odrešilo partizanstva zavor obžalovanja in ga umestilo med odporiška gibanja po takratni Evropi, ne pa med krvave boljševiske revolucije, ki je na tisoče rojakov pomorila in stotisoče, vse do danes, pognala v svet uveljaviti svoje sposobnosti v boljših poslovnih, socialnih in političnih okoljih. Prav tako naj gredo čestitke za posodobitve, ki se dogajajo

v papirnati in digitalni obliki Novega glasa, ki ne pozablja biti na višini, in v čast čezmejnemu slovenskemu medijskemu prostoru ter v zgled, kako bi morali bralca in gledalca nagovarjati ter obveščati elitni slovenski mediji, ki zdaj, žal, niso nam vsem v korist, ampak v veliko škodo, ker si prizadevajo podaljševati prehod v demokratično družbo v Sloveniji v nedogled! Vse to pa je v škodo vsem Slovencem, kjerkoli živimo. *S spoštovanjem*
Miran Mihelič

Za okrepljeno kulturno delovanje dveh Goric Klemen Miklavič na obisku v KC Lojze Bratuž

Novogoriški župan Klemen Miklavič se je 28. julija s kolesom pripeljal na obisk Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici. Pri glavnem vhodu sta ga sprejeli predsednica Kulturnega centra Lojze Bratuž Franka Žgavec in predsednica Zveze slovenske katoliške prosvete Franca Padovan, prisotni pa so bili številni predstavniki slovenskih društev in ustanov, ki imajo sedež v kulturnem središču, in tudi tistih, ki delujejo pod okriljem ZSKP. Franka Žgavec je županu na kratko opisala zgodovino in delovanje kulturnega centra. Župan si je ogledal veliko dvorano, ki je sicer zdaj odprta le ob slabem vremenu in za petkove koncerte društva

Lipizer. Poletno dogajanje se je premaknilo na ploščad pred telovadnico, kjer so odborniki in člani ZSKP postavili velik šotor. Župan si je poleg poletnega prizorišča, na katerem poteka poletno središče AŠZ Olympia, ogledal tudi telovadnico športnega središča Mirko Špacapan. Tam mu je delovanje športnega združenja podrobno opisal športni direktor tega združenja Andrej Vogrič. Delegacija se je potem premaknila v prostore glasbene šole Emil Komel, kjer sta ravnateljica Alessandra Schettino in podpredsednik SCGV Emil Komel Blaž Kerševan orisala delovanje, uspehe in načrte glasbene šole, ki zelo dobro povezuje obe Gorici.

Župana je pozitivno presenetil "popoln center", kot se je sam izrazil, ki resakovostno oblikuje kulturno, socialno, glasbeno in športno dejavnost na Goriškem. Poudaril je pomen delovanja Slovencev v Italiji in skupnega prostora, enotnega urbanega, čezmejnega prostora, ki naj bi bilo vozlišče kulturnega ustvarjanja in življenja obeh Goric. To še toliko bolj v luči skupne kandidature za evropsko prestolnico kulture. Župan si želi to sodelovanje še nadgraditi in izboljšati, in to na vseh področjih. Na koncu so se prisotni zbrali v veliki dvorani, kjer so se predstavniki članic ZSKP zahvalili županu za obisk in se na kratko predstavili.

MC

Povejmo na glas

Oddih še kako potrebujemo

Janez Povše

Smo sredi viška poletne sezone, ko si po opravljenem delovnem letu želimo oddiha, sprostitve, počitnic. In ta želja je več kot utemeljena, saj je tudi zdravniška stroka že kdaj ugotovila, kako je začasen odmik od obveznosti in ne nazadnje skrbi ne samo koristen, ampak kar nujen. Če je le mogoče, je v tem smislu priporočljivo oditi od doma, se premakniti v prej še neobiskane kraje ali pa se napotiti k znanim počitniškim ciljem, če so nam ti trajno pri srcu. Morje, gore, potovanja, narava v vsej svoji barvitosti, druga mesta, drugi ljudje in njihove drugačne navade, vse to nas nekako odtrga od skoraj celoletne zavezanosti naporom in vedno enakemu gibanju sredi istih ulic ter srečevanju le z utečenim krogom znancev in prijateljev. V tem smislu so počitnice, kakršne si pač želimo, preprosto blagodejne za naše zdravje, za našo duševno in telesno osvežitev ter okrepitev, in to zagotovo ni majhnega pomena. In kako res močna je ta želja po sprostitvi in oddihu, priča ravno letošnje poletje, ki ga je seveda obremenil pomladni izbruh koronavirusa in se kljub velikemu izboljšanju umestil v našo zavest in podzavest. A vse kaže, da je vznesenost počitnikovanja prav zaradi pandemije dobila dodatno moč, saj ni težko opaziti, kako so se predvsem mlade in srednje generacije odločile, da se v nobenem primeru niso pripravljene odpovedati takšnemu ali drugačnemu turističnemu oddihu. Lep primer

je ravno Slovenija, ki je dodobra napolnila hrvaške plaže in hotele ne glede na uradno dejstvo, da njena južna sosedica ne sodi med povsem varne države. Navala na Hrvaško niso mogle ustaviti niti dolge kolone na mejnih prehodih niti ne možnost, da se z morebitno okužbo znajdeš v dvotedenski karanteni. Podoben pohod na Jadransko morje se je premaknil tudi iz Avstrije. Seveda vsem navedenim premikom botruje trimesečna karantena, ki je imela več neugodnih stranskih učinkov, kot si morda mislimo. Bila je neke vrste prostovoljna ječa, ki je delovala obremenjevalno in iz katere se je bilo potemtakem nujno iztrgati, in to kar najmočnejše. Zato skok v prej odvzeto svobodo in uživanje te svobode na kar najbolj prijeten, se pravi počitniški način. Oddih res potrebujemo, res potrebujemo močno sprostitve, ki naj z naših ramen odvzame breme koronavirusa in ne nazadnje dolgega niza vsakoletnih delovnih mesecev, ki so s svojim hitrim in prehitrim utripom že sami po sebi zahtevni, in to za vse starostne stopnje, od otroštva pa tja do najstarejših. Pa vendar, in upati je, da ne bomo deležni kakšne zamere, povsem pozabiti na bolezen, ki se umika in potem spet prihaja, verjetno ni najbolj priporočljivo. Velja biti pazljivi in spremljati obveščanja zdravniške stroke ter se držati dogovorjenih pravil, ki končno niso pretežka. In se zavedati, da pomeni zdravje vsakogar in prav vsakogar od nas zdravje tudi za druge in da je zato zdravje vsakogar od nas izjemno dragocen in zares lep prispevek v boju zoper virus.

S 1. STRANI Generalni konzul RS v Trstu Wojko Volk v našem uredništvu

“Preživetje ne sme biti cilj! Cilj naj bo razvoj, napredovanje!”

Sicer pa je tukaj, tudi v primerjavi z drugimi manjšinami, “nasploh najboljša situacija”: povsod drugje je več težav. Od prvega dne, ko je pred tremi leti nastopil to funkcijo, konzula preveva “zadovoljstvo”, da je prišel “v manjšino, ki napreduje”. Takrat je tudi sam izjavil, da je prišel “pomagat ubiti kalimerota, ki se neprestano samo pritožuje in jamra”. S kančkom humorja je želel povedati to: “Če je cilj manjšine preživetje, bo umrla. Če je pa njen cilj napredovanje, potem bo obstala. Za napredovanje pa je treba biti samozavestni in si je treba ustvariti pogoje”. Kakšna je bila “formula” za uspeh pri vnitvi Narodnega doma? Manjšina mora najprej vedeti, kaj hoče, je dejal konzul. “In ko to ve, je treba glede ene točke priti do enotnega stališča vseh”. Kar se tiče Narodnega doma, “ni bilo ravno lahko, do tega smo pa le prišli. To je bil prvi korak”. Drugič je pomembno imeti jasno in trdno oporo v matični domovini: “Prepričan sem, da brez tega ne gre”. Tretjič pa je pomembno “najti prijatelje v tej domovini, italijanski domovini”. Brez teh treh elementov “ne narediš nič”. Poučna zgodba je bila že sprejem zaščitnega zakona, je dejal. Nekateri so ugotavljali, da v tem ni uspela Jugoslavija, in se spraševali, kako naj tak zakon za manjšino doseže Slovenija. Toda “Jugoslavija ga ni niti vprašala”, bila je zadovoljna, da je podpisala osimski sporazum: “Sporazum je bil za obe državi pomemben, a kar se tiče slovenske manjšine, je osimski sporazum sramota, saj je ne omenja niti z eno besedo. Jugoslavija nikoli ni zahtevala omenbe slovenske manjšine. V londonskem memorandumu je govor o ‘jugoslovanski manjšini’, o manjšini naroda torej, ki ni obstajal in ne obstaja”. Kar se tiče Narodnega doma, je bilo pomembno že srečanje med ministroma Erjavcem in Alfantom novembra 2017, ko je slovenska diplomacija vztrajala na tem, da bi Italija – kot izhaja iz zaščitnega zakona – vrnila Narodni dom in zagotovila olajšano zastopstvo v parlamentu. Erjavec je dosegel, da se dom vrne do leta 2020, “to je bilo podpisano”. Da je ob obletnici požiga treba pripraviti “nekaj dostojnega”, sta se kmalu začela zavedati predsednika Pahor in Mattarella. “Nato smo začeli pritiskati na vseh nivojih, da se Narodni dom res vrne”. V pogovorih z italijansko stranjo se je pokazala možnost, “da se Narodni dom vrne ne le v brezplačno uporabo, temveč tudi v last, kot daleč najbolj korektno in pošteno rešitev”. Rodila se je ideja, da bi ustanovili fundacijo,

ki bi jo upravljali krovni organizaciji in bi prevzela stavbo v last. “Odločilen korak” je pomenil podpis dokumenta predsednikov SKGZ in SSO, Ksenije Dobrila in Walterja Bandlerja, v katerem sta zapisala, da “izražata pripravljenost prevzeti dom v last”. Stvari so se premaknile

slovenski časnik iz ‘duševne domovine’ ni imel intervjuja z njim. V Sloveniji so bili odpori do obiska fojbe veliki”, toda “zrele demokracije bi morale notranjo politiko izključiti iz odnosa do manjšin in do zunanje politike”. Je pa bilo lepo, da so “dan kasneje polemike obmolknile”.

stranki kot pa pripadnost domovini, zastavi ali grbu. “Če je kdo danes razočaran nad slovensko osamosvojitvijo, je razlog prav v naši povsem nepotrebnih ideološki razklanosti”. Če pa pogledamo, kje je danes Slovenija v primerjavi z okoljem, kjer je bila, “smo še

okoliščin zašli v kraljevino Karadžordžević, ‘ki je bili razvita manj kot najrevnejše avstrijske province’. Potem smo preživeli fašizem, nacizem in nazadnje še komunizem. V drugi Jugoslaviji smo dobili neko šanso s Titovim ‘ne’ Stalinu leta 1948. Mnogi pozabljajo, da bi brez tega imeli Slovenci trdi komunizem vzhodnega tipa, kot Madžari, Čehi in ostali. Titov ‘ne’ je veliko pomagal tudi Italiji, ki je ob meji imela neuvrščeno sosedo namesto sovražno članico Varšavskega pakta. Kdor je videl mejo med Slovenijo in Madžarsko iz časa hladne vojne, ve, o čem govorim. Tako pa so Jugoslavlani desetletja kupovali v Trstu in prispevali pri njegovem razvoju in razcvetu trgovine. Na sploh so vse naše gospodarske povezave ostale take kot pod Avstrijo. Za Slovence so že 150 let, od kar obstajajo statistike o gospodarski menjavi, prvi partner Nemčija, drugi Italija in tretji Avstrija. To se ni spremenilo niti pod komunizmom, kar dokazuje tradicionalno pripadnosti Slovenije zahodu”. Leta 1996 se začne slovenska zgodba o uspehu, “po vstopu v EU leta 2004 pa pridemo na vrhove vseh razvojnih indeksov med novimi članicami EU”. V svetovni krizi 2008–2012 smo padli najnižje od vseh evropskih držav, razlogi pa so bili znova politični. A do leta 2018 smo “po gospodarskih kazalcih znova močno napredovali in v tem času bili peta najuspešnejša država EU”. Po indeksih Svetovne banke ali OECD o kazalcih razvoja, konkurenčnosti, socialne varnosti ali splošne varnosti “boste Slovenijo vedno našli med prvimi 40 državami sveta ali celo med prvimi 30, pogosto blizu Italiji in kdaj celo pred njo”. A konzul še vidi kalimerota v naših logih? “Vedno manj. Ponavljam: preživetje ne sme biti cilj! Cilj mora biti razvoj, rast, napredek. Slovenija je aktualni evropski prvak v košarki pa to po običajnih kriterijih in po zdravi pameti ne bi smela biti! Če kdo dvomi, naj pomisli na slovenske šampione iz vrst gospodarstva, kulture, športa, ki so presegli plotove majhnosti, ker so bili samozavestni in odločni, od Ane Roš do Luke Dončiča, od Igorja Akrapovića do Primoža Rogliča, od Borisa Pahorja do Draga Jančarja. In ni zmeraj vse odvisno samo od denarja! Če imaš dobre ideje, dober projekt in vztrajaš, najdeš tudi denar”. O vlogi krovnih organizacij za razvoj naše skupnosti v prihodnje je Wojko Volk najprej dejal, da krovni sta “definitivno ključni in vsaka normalna vlada ju ima za prvega sogovornika”. To sta “dve pljučni krili slovenstva,

ki pa morata dihati in tudi govoriti skozi ena usta. Ambicije, da bi prišli do ene same krovne, so seveda možne, a je bolje dogovarjati skupne akcije”. Konzul meni, da krovni potrebujeta “močno prenovno, o kakršni je govoril Cankar, rabita očiščenje in pomlajenje, predvsem slednje”. Ob 13. juliju “se je izkazalo, da jima včasih umanjka nekaj pragmatizma”. Volk je odkrito obžaloval, da predsednica SKGZ ni šla s predsednikoma v Bazovico. “Ne vem, kakšno sporočilo je bilo s to opazno odsotnostjo dano dvema pogumnima predsednikoma, a tudi tukajšnji javnosti, tako slovenski kot italijanski”. Pragmatizem kot mera odstopanja od političnih ali ideoloških okvirov je za vsako manjšino nujen. “Že jutri bo treba potrkati na kakšna vrata in prositi za podpore za manjšinske projekte, tudi za dokončanje vračanja Narodnega doma”. Pri Walterju Bandlerju in SSO je bila podpora zahtevi za lastništvo Narodnega doma jasna od pričetka, kar je bilo pomembno, ker je bila to politika matične domovine, ki je izraz “vračanje Narodnega doma” vzela dobesedno. “Hvaležen sem Kseniji Dobrila, da je glede tega dala svoj veliki osebnosti delež in podpisala dokument za lastništvo Narodnega doma”. Konzul meni, da bi obe organizaciji morali “Narodni dom čim bolj prepustiti mladim”. Po njegovem bo “Narodni dom toliko živ, kolikor bodo sposobni tisti, ki ga bodo vodili”. In še: “Narodni dom mora biti slovenski, v njem pa seveda večnacionalne vsebine. Če bo atraktiven, bodo vrste pred njim; če bo dolgočasen, pa lahko postane muzej ali mavzolej. V njem bi lahko pričeli s preglednimi razstavami Zorana Musiča ali Lojzeta Spacala, zraven bi sodila ugledna kavarna”. Manjšina mora predvsem imeti ideje, “nihče drug ni kriv, če idej nimaš”. Kaj naj naredijo naše politične sile, da bodo privlačne in ne bodo doživljale osipa na volitvah? “Poslušati je treba realne potrebe ljudi. Vztrajati pri starih ideoloških formulah je pot v pogubo!” Majhne stvari so pomembne, a še pomembnejše so velike: “Kaj nam bodo šole, če ljudje ne bodo hoteli biti Slovenci in če doma ne bodo hoteli govoriti slovensko?” Boris Pahor “ima najbolj prav, ko ponavlja najbolj banalno resnico: eni so Francozi, eni so Nemci, Italijani. O sebi pa pravi, jaz sem Slovenec, ker če nisi nič, si toliko tudi vreden!” Zato naj bo manjšina “samozavestna in obrnjena naprej! Ker narod, ki ne preseže preteklosti, ne doseže prihodnosti”.

tudi na italijanski strani in, vsaj od januarja letos, ni bilo več nobenega večjega zastoja. Kar se tiče dogodka v Bazovici, “to ni absolutno nič novega, vabila k obisku fojbe smo imeli že prej, a smo vztrajali pri hkratnem obisku pri bazoviških junakih”. S predsednikom Ciampirom leta 2004 to ni bilo še mogoče. Ko pa smo z županom Dipiazzo dorekli vrnitev Narodnega doma, “pri čemer nam je šla zelo na roko tudi Cerkev”, so se stvari pričele premikati. Škofijski vikar msgr. Ettore Malnati je v kolumni za Il Piccolo “jasno zapisal, da mora biti Narodni dom vrnjen slovenski manjšini”. Konzul se mu je za to zahvalil in po nekaj dneh sta se tudi srečala, “imela sva čudovit pogovor, v katerem je povedal, da vrnitev Narodnega doma ne podpira samo on, ampak Cerkev. Ker ima tržaška, italijanska Cerkev pomemben vpliv, sem bil tega izjemno vesel”. Volk je nato prejel vabilo še nadškofa Crepaldija, “tudi to je bil zelo spodbuden pogovor” o tem, da “je čas, da se stvari obrnejo iz preteklosti v prihodnost”. Ta odnos je bil potrjen tudi s tem, da je nadškof s predsednikoma prišel k bazoviškim junakom. Tam so bili tudi štirje ministri italijanske vlade, deželni predsednik Fedriga in župan Dipiazza. “Še nekaj tednov prej so mi resni ljudje izražali dvome, da bo res opravljen tak poklon bazoviškim junakom. Naredili smo velik korak, preskočili košček sence zgodovine”. V tednih pred 13. julijem “smo v italijanskih dnevnikih opazili 14 člankov o Narodnem domu. Česa takega še nisem videl! Bilo je šest ali sedem zapisov o bazoviških junakih, pa še trije intervjuji z Borisom Pahorjem v času, ko noben

Konzul je poglavje sklenil z besedami: “Tresla se je gora, rodil se je lep dan. Koliko je bil pomemben, bo pokazal čas”. O spravi v Sloveniji je Volk izrazil prepričanje, “da smo jo Slovenci dosegli ob plebiscitu. Narod, ki na plebiscitu z 90% podpre osamosvojitve Slovenije ... Kaj je lahko bolj spravna od tega?” Ta sprava je trajala do druge slovenske vlade, v kateri so bile vse pomladne sile, LDS in Socialistična stranka. “Bolj pluralne vlade ni bilo ne prej ne potem, a je trajala prekratko”. Problem je bil v tem, da so nekateri “začutili potrebo, da se vrnejo k starim političnim delitvam. V Sloveniji temu rečemo, da je bil obnovljen kulturni boj”. Zaznamoval ga je dogodek, afera Depala vas leta 1994. “Takrat nastanejo težave v demokratičnem razvoju, opeša tudi sprava, dosežena s predsednikom Kučanom in nadškofom Šuštarjem. Šuštar je bil nadškof vseh Slovencev, tudi neverujočih, tako je bil priljubljen in spoštovan. Bil je ‘je čas, da se stvari obrnejo iz preteklosti v prihodnost’”. V naslednjih letih so v Sloveniji nekateri dobesedno “zavrgli spravo”, posebej pa sposobnost biti enotni pri ključnih nacionalnih vprašanjih. Sovraštvo ne obstaja kar tako in samo od sebe, je še dejal Volk, ampak ga mora vedno nekdo “obujati in spodbujati”. Tudi zato smo šli s težavo skozi tranzicijo družbenega sistema, “vse dobro in vse slabo pa je bila izključno naša zasluga ali krivda”. O današnjem stanju je generalni konzul dejal, da mu je osebno žal, da je bila “osamosvojitvena energija izgubljena zaradi obnavljanja ideoloških delitev”. Danes se mu zdi, da mnogim več pomeni pripadnost politični

zmeraj na vrhu vseh držav nekdanjega komunizma. Edino Čehi nas lovijo, a po bruto domačem proizvodu na prebivalca smo še vedno na vrhu”. V zadnjih petih letih je bila Slovenija med petimi najuspešnejšimi državami EU po rasti BDP. “In to ni šala. Imeli smo rekordne stopnje rasti, posebej zaradi povečevanja izvoza”. Slovenija je še vedno zgodba o uspehu, o tem so prepričani tudi tujci, ki jo radi obiskujejo. Kako to, da slovenski mediji pripovedujejo drugačno zgodbo, je gosta vprašal urednik Jurij Paljk. “Ker pač še nismo zrele demokracije in bi opozicija neki vladi priznala, da dela ali je delala dobro. Pod komunizmom je bila dovoljena ena sama stranka, komunistična, opozicije ni bilo. Več demokratične izkušnje smo imeli v času Avstrije. “Pod Avstrijo smo v Trstu zgradili Narodni dom, imeli smo politične svoboščine, v vojski so naši dedje govorili slovensko, kot Slovenci pa v zadnjem obdobju nismo bili samo tolerirani, ampak smo postajali tudi spoštovani”. Leta 1920 smo po spletu

Misel na 19. nedeljo med letom

Skala vere za trdne korake

Nadaljujemo s 14. poglavjem Matejevega evangelija, kjer po pomnožitvi kruha in rib Jezus takoj prisili učence v čoln. Ljudje so namreč imeli napačno predstavo Mesija, pa so ga hoteli v triumfu peljati v Jeruzalem, da bi ga postavili za kralja (prim. Jn 6,15). Tudi apostoli so bili še precej polni tovrstnih idej, pa je obstajala upravičena bojazen, da bi se pridružili množici in idejo uresničili. Jezus jih je tudi, kakor se zdi, hotel naučiti, naj bežijo daleč stran od prazne slave (sv. Janez Krizostom). Mar nimamo tudi danes podobnih težav? Mislimo, da ko bomo dobili “kruha in iger”, da bo poskrbljeno za vse, tisti, ki bi poskrbel za to in samo za to, pa je pravi voditelj. Ob zaprtju v domove smo se po eni strani sicer nekaterih reči obvarovali, a na dan so skočile druge težave, ki so tile pod pepelom. Prijateljica, ki dela na tem področju, me je opozorila, kako zelo je poskočilo število ločitev, in sicer na geografskem področju, kjer dela, za več

kot petdeset odstotkov. Tem ljudem najbrž ni manjkalo telesne hrane, najbrž niti sodobnih udobnosti, kakor najbrž niti elektronskih pripomočkov. Ko so bili prisiljeni živeti bolj skupaj, pa je počilo. V našem odlomku vidimo, kako dela vera v Kristusa čudeže, tudi Peter

je lahko celo hodil po vodi. Cerkevni očetje pa pravijo, da je potem, ko svojega pogleda ni imel več usmerjenega v Gospoda, njegovo vero brez težav odpihnili. Ko je človek usmerjen le v samega sebe,

potem vse skupaj tudi gradi na sebi, torej so tudi temelji zgradbe takšni, kakršen je on sam – krhki in minljivi. Ni potrebna velika sila, da se vse skupaj sesuje kot hišica iz kart ali kakor grad iz mivke (prilika o dveh hišah, Mt 7,24–27). Zato je tako pomembna povezanost

z Bogom, kar nam Kristus pokaže s svojo napotitvijo na goro, ki pomeni kraj Božje navzočnosti. Potrebna je ne samo molitev, ki je seveda kristjanova vsakdanja hrana, vsak verni laik naj bi

molil vsaj petnajst minut dnevno v osebni molitvi, prav toliko pa naj bi bilo še skupne molitve, temveč resnična Božja navzočnost v zakramentih, posebej sta mišljena zakrament pokore, ki je drugi krst po svetih očetih, in osrednji zakrament presvete evharistije. V tej moči potem namreč stvari v življenju uspevajo, tam se pa tudi učimo tistega, kar naj bi potem, kakor smo zadnjič dejali, ponesli v življenje. Učimo se samoodrekanja, trpljenja, odpusčanja, umiranja sebi, da bi potem tudi vstali in vse to ponesli v svet. Na ta način tudi prepoznavamo Božje delovanje v svetu, pa smo po tej plati podobni veliki začetni veri apostola Petra, hkrati pa moramo skrbeti, da ne bi tudi naše vere odpihnili, kakor je njegovo. Pa seveda ne gre nujno za velike čudeže, ampak za tiste male vsakdanje čudeže, ki nam vlivajo dovolj moči, poguma, upanja in vere za to, da hodimo pogumno naprej po sicer težki poti življenja.

Andrej Vončina

Vsakoletno dobrodelno dejanje

Pobiralci krompirja

Pri karitas na Vipavskem že vrsto let dobijo ljudje v materialnih težavah krompir, količina pa je navadno odvisna od dobre ali slabe letine. K sreči ni bilo nikoli potrebe po kupovanju krompirja, temveč so Župnijske karitas iz doline in Gore nagovorile pridelovalce krompirja navadno z besedami: “Kdor more, naj prinese vrečo ali več krompirja v prikolico pred župnišče, in peljali ga bomo v Center karitas v Ajdovščino. V zahvalo za dobro letino smo poklicani deliti”. Verjamem, da letos ne bo nič drugače; v sredini julija je na občino prišla ponudba gospoda iz Dolge poljane, ki je sicer krompir posadil, a se je pred pobiranjem odločil, da ga podari

za ljudi v stiski. Pri Karitas in Rdečem križu smo obvestili ljudi o dnevu, ko si bodo lahko pobrali krompir. Seveda je bilo treba njivo počistiti in preorati. To je prostovoljno in z veseljem s svojim traktorjem opravil kmet iz Budanj, sicer oče sedmih otrok, ki ve, kaj pomeni za družino vreča krompirja. Bilo je veliko dela, vendar pogled na družino, ki so z veseljem domov peljale vrečo krompirja, še vedno govori o tem, da živimo med dobrimi, predvsem pa tudi pridnimi ljudmi, ki na pomoč ne le čakajo, temveč so tudi sami pripravljeni poprijeti za delo.

Jožica Ličen

Kako smo si različni!

Prepletanje

Gospod Bog se je odločil, da bi bilo dobro, če bi delal malo pokore. Tako sem se nepričakovano znašel na UKC v Ljubljani. Takoj prvi večer je bil zanimiv: nastanitev v triposteljni sobi, vsak bolnik s svojim značajem in s posebno tegobo. Proti večeru izvem, da bom naslednji dan operiran, pa vzdihnem: “O, ljubi Bog”! in grem spat. Zunaj vročina, da je veselje, in štrbunk se začne: ali naj bo okno odprto ali ne. Če bo odprto, klima ne bo delala. Zopet vzdihnem: “Kako smo si različni, o moj Bog”! “Pa ti veruješ v Boga”? prileti od okna. “Seveda”! “A ja u Alaha”. Še ne izgovorjeno, ko se oglasi še tretji: “Jaz sem pravoslavac”. Vsi trije čakamo na pomoč sočloveka – zdravnika, vsak s svojo tegobo, vsi pa častimo istega Boga! V operacijski dvorani: “Ste duhovnik”? “Da”! “Pristanete na transfuzijo”? “Ja, kaj pa to sprašujete, če sem tu”? “Kaj jaz vem, če niste jehovec”! “Veste kaj, če bi vi bili moja dijakinja, bi vam z užitkom zabrusil trikrat cvek”! – in vzela me je noč. Ob prebujanju sem čutil, da me nekam “gor” vozijo. Znašel sem se med zavesami. Bolničar mi je urejal aparate. Ob sebi zagledam dve osebi: “Vidve pa nista od tu”! rečem. “Ne, ne”, odgovorita in odideta. – Kako je to zanimivo: prvo srečanje po narkozi z župljankama, in to tu! Gospod, zaznamoval si

me in uklenil med tiste, ki si mi jih postavil. Duhovnik – župnija! – Bog in človek sta drug ob drugem kot zlato in prstan, čeprav prstan ni zlato, četudi sta objeta v prstanu oba. Ko sem se po operaciji skobacal na noge, so mi naročili, naj pred spanjem trikrat prehodim hodnik. Oddelek se je umiril. Tišina, neverjetna, prijetna tišina. Za nekim kompjuterjem ob telefonu sloni mlajši bolničar in čaka, če bi ga kdo poklical, ter bere knjigo. Mimogrede ga nagovorim: “Ni lepo brati kakšen zaljubljen roman, da noč hitreje mine? Je snov zanimiva”? “Seveda”! in mi pod nos pomoli knjigo duhovnega avtorja Tardifa! Vzame mi sapo, pa se skušam izlizati: “Ja, to pa je nekaj”! “Da, gospod, nekaj, kar nam daje dnevno novo pot do življenja”. Gospod: “Tu med tem trpljenjem si nekdo nabira moč ob Tardifu, da jo bo delil nam nemočnim, ki smo prišli sem; hvala Ti za takšne ljudi”! Burja s suhim listjem o Cerkvni na Slovenskem. Po srečanju z “L” v spodnjem nadstropju mi prihiti misel: Učenci so vprašali učitelja: “V čem je skrivnost modrosti”? Odgovoril jim je: “Ko sedim, sedim; ko stojim, stojim; ko hodim, hodim”. Učenci so začudeno gledali in menili, da jih ni razumel. Zato so vprašanje ponovili: “Učenik, kaj je skrivnost tvoje modrosti”? On pa je odgovoril enako kot prej.

Učenci so postali nestrpni in zasitnari: “Učenik, kar praviš, to počnemo tudi mi, a smo še zelo daleč od tvoje modrosti”. “Ne”! je dejal Učenik. “Ko sedite, ste že vstali, ko stojite, že hodite, ko hodite, ste že prišli”! Enako bo po vsem tem listju tudi zate, dragi moj “L”. Veterinar je že trikrat izpadel z ultrazvoka in potožil: “Če bi bil mlad, bi z očetom kosil travo s koso na Vremščici. Ste kdaj bili tam”? “Ničkolikokrat”. “Poglejte, kaj so napisali”, in mu pomolim pod nos časopisni članek z mastnim naslovom: “Na Vremščici volkovi kradejo ovce”! Rafal ... “Seveda, pastir, predstojnik Veterinarske fakultete – saj so oni lastniki teh ovac –, je na dopustu. Namesto da bi ovce čuval, je mednje pripeljal osle, češ da se njih volkovi bojijo ...” “Kje so hodili v šolo ti cepci”! “Gospod, novi časi, nova spoznanja, novi napredki, nova odkritja ...” “Ma, kakšna odkritja! Osel je osel”! “Vidite, tako je”! “Ja, moj oče je rekel, naj vsako leto naročim mašo za vso našo šolajočo se mularijo na čast Sv. Duhu. Če bi to delal tudi ta brihtnež, bi ne pripeljal tja oslov”! – Zvečer je bila v bolniški kapeli maša na čast Sv. Duhu za naše univerzitetne profesorje ... Začutil sem, kako je Božji Duh plaval nad vodami, nad profesorji, nami bolniki in celo nad osli ...

AK

Kaj nam hoče povedati koronavirus? (17)

Primož Krečič

Prebuditve človeškosti

Skoraj neverjetno zveni dejstvo, da je pandemija koronavirusa zaznamovala ves svet. Nekateri ljudje so jo vzeli kot izziv za življenje, drugi so se še bolj umaknili v svoj svet ali na vse pogledali zviška, da je samo izmišljotina. Julian Carron, voditelj gibanja Skupnost in osvoboditev, je prepričan, da je čas pandemije pomagal prebuditi našo človeškost. Ta kritični čas nas je zmigal in nam odprl oči, da smo odkrili stvarnost tako, kot je. Ob njem smo odvrgli mnoge nestvarne poglede, ki so nam jih vsilili potrošništvo in različne ideologije. Nismo angeli in tudi živali ne, ampak ljudje z dostojanstvom in svobodo. Sposobni smo sreče ter veselja, pestijo nas tudi bolezni, težave, trpljenje in smrt. Pandemija nas je usmerila k sebi, da smo se srečali z osebnim jedrom in duhovno presežnostjo. Drugi so še bolj spretno zajadrili v umetne svetove in okrepili svojo ravnodušnost. Ob prekinitvi potrošniških oblakov je stvarnost nekako vdrla v naš svet in zavest. Sicer je bila vedno z nami, vendar je nismo videli. S svojo očitnostjo je zamajala vse, kar je bilo izumetničeno in brez temeljev: potrošniško uživanje, razpuščenost, neodgovornost, samozadostnost, napuh. V tem dogajanju se je odkrila vloga razuma, ki se je prej utapljal v navidezni in ni imel moči, da bi nas povezal s stvarnostjo. Zoženo je bilo tudi čustveno dojetje stvarnosti, bali smo se bolečine, ranljivosti in odgovornosti, gradili smo pot ravnodušnosti in zunanji svet sprejemali kot predmete. Pandemija nam je pomagala odkriti življenje tako, kot je: skrb za svoje telo in duševnost, sprejemanje drugih, sobivanje, pomoč šibkejšim. Odkrili smo, da so ob nas družinski člani, da imamo dom, okolje, prijatelje, službo, domovino. Spoznali smo, da nam je bilo življenje podarjeno, da smo bili deležni

človeške in Božje ljubezni. Predvsem pa, da smo ljudje, razpeti med nebo in zemljo, veliki in krhki. Ob pandemiji se je marsikdo vprašal, zakaj je svet tako krut, da pride takšen virus in vse spravi na kolena? Hannah Arendt pravi, da nas vsaka kriza prisili, da si postavimo življenjska vprašanja. To je občutje, ki je obenem tudi pogled razuma, na meji med čustvenim in razumskim premislekom ter religioznostjo, ki povezuje presežnost in bistveno: zakaj bivamo, zakaj bolečina, zakaj smrt, zakaj sploh živeti? Precej ljudi se je v času te koronske krize obrnilo vase in premislilo o stvarnosti ter o presežnosti. Pri vsem tem se moramo zavedati, da smo vsi na isti barki človeštva. Čeprav se zdi, da živimo brez cilja, obstajajo cilji in upanja. Še vedno bo pri nekaterih ljudeh ostal strah pred rešitvijo in se bodo izmikali srečanjem z boleznijo, minljivostjo in smrtjo, vendar naš duh bo šel naprej in nas dvigal ter vodil. Odkritje in sprejetje naše človeškosti bo pripomoglo k spoznanju, da smo odnosna bitja in potrebujemo drug drugega. To se je pokazalo tudi v času pandemije. Čeprav smo bivali daleč, smo si bili blizu in povezani. Združili smo se v malih trenutkih veselja in tudi v samotni, bolečini, težavah. Odkrili smo toliko stvari, začeli smo se pogovarjati. Dar je klical drugi dar. Ta stvarnost nam ne pusti premirja. Učimo se živeti in sobivati, predvsem pa se truditi, da smo ljudje. Stvarnost bo morda še bolj groba in težka, vendar bomo šli naprej z zdravo človeškostjo in duhovnostjo. V še večji meri bosta potrebni budnost in odprtost za klice, ki bodo prihajali. Presojali bomo dogajanje in se nanj odzivali. Svoje življenje bomo sprejeli kot poklicanost in odgovornost. Bog nam bo govoril po ljudeh in dogodkih, zato bomo gledali vedno bolj iz njegove perspektive. Ustvarili bomo oddaljenost od dogajanja in krepili upanje za pot naprej. Če bomo na svojem mestu in pri svojih nalogah, bosta v nas ustvarjalni mir in veselje, ki nam ju ne bo mogel nihče vzeti.

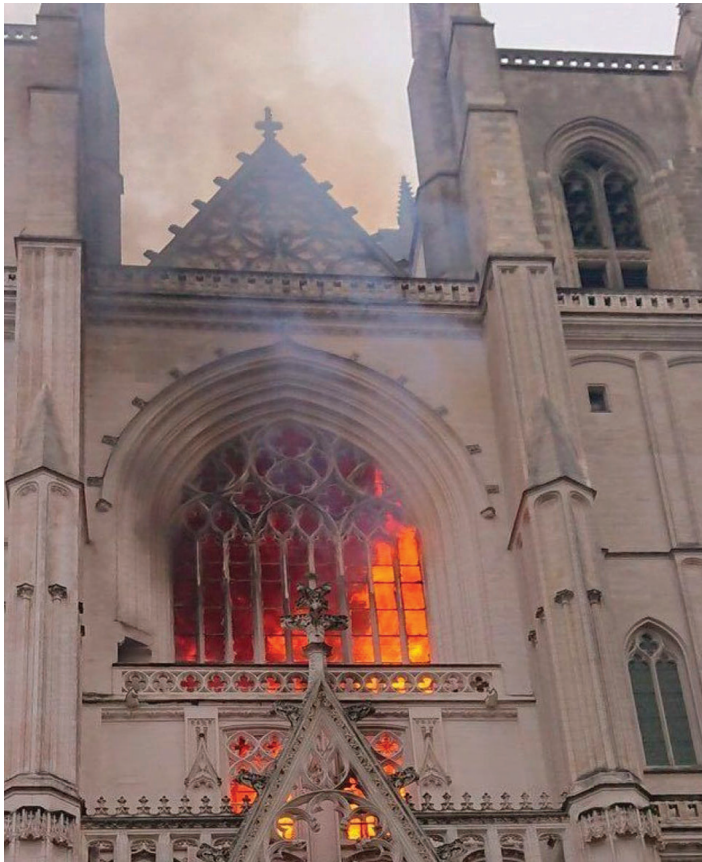
Skozi drugačno prizmo (29)

Ognjeni zublji in menjava paradigme

V preteklih dneh smo vsi videli požar v še eni od izrednih gotskih katedral v Franciji, tisti v Nantesu. Zelo viden napad je to ne samo na krščanstvo kot takšno, ampak na same korenine Evrope, na katoliško kulturo. V letu 2019 je bilo takšnih in drugačnih protikrščanskih dejanj dokumentiranih vsaj 286, od tega se je eno znano zgodilo v Trstu na Veliko noč, kakor je najbrž znano, a smo že pozabili. Kako je z vsem tem v Franciji, nam najbolj izčrpno poroča stran christianofobie.fr, katere zemljevid pa je bil takoj deležen ne samo velike pozornosti, temveč je bila temu na najbolj znanem socialnem omrežju takoj prilepljena priponka s “preverbo dejstev”. Veliko ljudi je namreč zadevo pogledalo, kar je očitno nekatere motilo, saj naj bi se ne dogajalo nič posebnega. Stran je sicer zelo ažurna in napade razvršča po kategorijah: kriminalni zažig, vandalizem, umor ali napad, tatvina, atentat, odstranitev. Naj povemo, da je samo v prvi polovici tega leta prišlo v Franciji do kar 54 tovrstnih dokumentiranih dejanj. Zdaj pa gremo na zanimive misli

Giannija Silvestrija, ki pravi, da gre za zadevo, ki se vleče že desetletja, je pa znak protikrščanske miselnosti, ki seveda ni tuja niti, kakor

sprejema kot luč življenja, ampak se v imenu neke “laičnosti” hoče ugasiti tisto luč, ki je stoletja vodila Evropo in je ni naredila samo

smo videli, našim krajem, pa naj govorimo o FJK ali Sloveniji. Silvestri našteje nekaj dejstev, ki veljajo za Zahod: 1. Vere se več ne

veliko, ampak edinstveno med celinami sveta; 2. Pregarjanih kristjanov, bodisi fizično bodisi kulturnoregarjanih, se ne

ščiti – zgraža se nad vsem, od polarnih medvedov do čebel, vlada pa neverjetna tišina glede preštevilnihregarjanih kristjanov, zlasti na Bližnjem vzhodu, v Afriki in Aziji; 3. Ne ščitijo se torej niti cerkve, saj je strogo varovanje rezervirano za novega boga ali bogove. No, izjeme so, seveda, saj se, recimo, v Rimu strogo varujejo glavne bazilike in cerkve, drugod po državi pa se tudi najde ponekod strožje varovanje. Ko se pa glede Francije vprašamo o tem, kdo zažiga cerkve, le stežka ne bi pomislili na protikatoliško, ne le protikrščansko, razpoloženje, saj v teh primerih ne prihaja do kraj ali tatvin. Zelo nas lahko skrbi, ker bi lahko kmalu podobne zadeve videli tudi pri nas, glede na to, kar se dogaja tudi v ZDA. V Sloveniji se je tudi že zgodilo kaj v tej smeri, če govorimo o uničevanju znamenj, kipov ali o mazaških dejanjih. Dejstvo je, da povsod vladata moralna dekadenca, degeneriranost. Pred tem si radi zatiskamo oči, vendar bomo morali to dejstvo najprej zavestno sprejeti. Potem pa bomo morali prenehati

svojo ravnodušnost do naslednjih reči, ki bi nam morale biti svete: do naše katoliške vere, naše zgodovine, naše kulturne dediščine v materialnem ali nematerialnem smislu in naše civilizacije. Ta civilizacija je krščanska, pravzaprav katoliška. Dejstvo je, da, če se ji bomo odpovedali, bo to zamenjala druga civilizacija oz. civilizacija drugih. Ta t. i. laicizem pušča za seboj veliko praznino, praznino načel in vrednot, vendar pa je vsaka praznina usmerjena k zaposelitvi, dolgo časa ne obstane. Kako je z našimi cerkvami, vidimo. V drugih deželah že na veliko zapirajo, prodajajo, rušijo in zažigajo cerkve, pri nas sicer še ne, je pa dejstvo, da jih je precej v žalostnem stanju ali pa jih je izredno težko vzdrževati ali obnavljati. Čedalje težje. Vemo, kaj se gradi namesto njih, in sicer v mestih in krajih, kjer teh stavb prej ne samo ni bilo, ampak si nihče ni niti zdaleč mislil, da bodo – govorimo o mošejah. Kdo bo v prihodnosti še lahko varoval, v vseh ozirih, naše cerkve? Za državne vrhove se to ne zdi verjetno, tistih nekaj pokoronskih kristjanov,

ki še hodimo v cerkev, pa dolgo več ne bomo zmogli. Kaj, če bo potrebno privatno plačevati še varovanje naših cerkva? Ti primeri iz tujih držav so zelo hudi, pa če govorimo o Franciji, ZDA ali še kateri drugi državi. Opozarjajo nas, da ne gre le za usodo stavb, ampak za usodo naše civilizacije, torej nas samih. Kultura spoštovanja in sodelovanja je zrastle iz krščanske bratske povezanosti, ne od drugod. Bolj ko bo ta vera usihala, manj bo te t. i. evropske ali zahodne kulture, česar pa mnogi nočejo razumeti. V Nantesu so katedralo zidali 450 let, potrebno je precej malo, da se to uniči. Zdi se, da je Zahod izgubil ne samo svojo dušo, ampak razloge za življenje, za boj, za obrambo svoje zgodovine, zgodovinskega spomina in zavesti, o čemer napadi v ZDA zgovorno pričajo. S Silvestrijem se strinjamo, da se lahko naučimo nekaj pomembnega: brezbriznost večine je tista, ki dopušča uničevanje s strani manjšine. Sv. Avguštin pa pravi, da se je zelo razpaslo tam, kjer dobri niso naredili dovolj, da bi se mu zoperstavili. Corruptio optimi pessima. *Andrej Vončina*

Revni so še revnejši

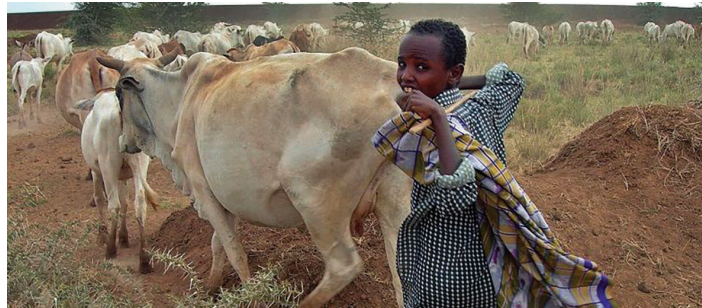
Prošnja za pomoč pri preprečevanju humanitarne katastrofe v Etiopiji

Laiška misijonarka Polona Dominik, ki deluje v Etiopiji, v Addis Abebi, je poslala tudi Novemu glasu zapis, v katerem opisuje tamkajšnje zelo hudo stanje ob širjenju koronavirusne bolezni, pa še stalno preteče državljanske vojne. Prosi za pomoč tudi naše bralce. Vsak evro, podarjen v ta namen, bo izredno pomemben. V Etiopiji so prvi primer obolelega za koronavirus covid-19 potrdili 13. marca. Takrat je vlada takoj odredila vrsto ukrepov, da bi preprečili njegovo širjenje. Prepovedali so množična zbiranja, vključno z verskimi obredi v cerkvah. Omejili so delovanje gostinskih obratov in tudi drugih delovišč, pa tudi uporabo javnih prevoznih sredstev s posebnimi pogoji. Državnim uslužbencem so odredili delo od doma in tudi drugim ustanovam svetovali, naj se v čim večji meri poslužijo tega ukrepa. Vse ostale ustanove imajo odrejene zaščitne ukrepe (vstop z razkuženimi rokami in masko). Na mnogih vhodih ljudem merijo telesno temperaturo. Vse šole so zaprte že od sredine marca, a

šolanje na daljavo ni možno. Le nekateri si to lahko privoščijo. Večina šolarjev bo septembra avtomatično napredovala v višji razred. Takoj ob začetku epidemije so omejili ali zaprli promet med različnimi mesti in regijami znotraj države. Letalski promet je, z redkimi izjemami, omejen le na tovarni promet. Etiopska vlada je zelo resno ukrepala na podlagi predhodnih opozoril in informacij iz Evrope in Azije. Hkrati pa so se zavedali tudi, da popolne omejitve, karantene, ne morejo odrediti. Veliko ljudi namreč nima doma in živi na ulici. Vlada je sicer odprla posebne domove za brezdomce, a vseh niso mogli sprejeti. Tudi tisti, ki imajo kje spati, delajo na ulici, preživljajo se z beračenjem ali s prodajanjem marsičesa, s čiščenjem čevljev, kuho in peko uličnih prigrizkov ... Uličnih dejavnosti je nešteto. Tržnic tudi ne morejo zapreti, ker ljudje živijo od tega, kar prodajo na dan. Če ne služijo na ulici, bodo umrli od lakote, prav tako njihovi otroci. Zaradi tega se je virus prva dva meseca širil počasi, a

vztrajno. Med tem pa so revni postali še bolj revni, saj so se že tako majhni viri dohodka še zmanjšali, cene na trgu pa so poskočile na vseh področjih. Poleg tega je skorajda izbruhnila državljanska vojna, ki preti že dalj časa. V državi se namreč že nekaj let soočajo s plemenskimi konflikti, v tem mesecu pa se je vse še poslabšalo. Prvega julija so ulice preplavile podivjane množice v protest zaradi atentata na predstavnika največjega plemena. Ker so mislili, da je atentat povzročilo vladajoče pleme, so izbruhnili etnični nemiri, v katerih je bilo ubitih okrog 166 ljudi, več tisoč je bilo aretiranih. Nemiri so trajali nekaj dni; podivjane množice so s palicami in drugim orožjem po ulicah razbijale vse, kar jim je prišlo na pot, ropale hiše ... Zaradi tega je bilo po večini države vse zaprto, ceste pa so zasuli s skalami. Po treh dneh je nemire ustavila vojska. Trenutno je zatišje, a med ljudmi tlita nezadovoljstvo in želja po maščevanju. Nedolžno prebivalstvo je ob tem najbolj oškodovano. Mnogi so ostali brez doma ali jim je bilo

pokradeno ali razbito imetje. Vse dogajanje pa je vplivalo tudi na širjenje koronavirusa. V zadnjem tednu se je stanje poslabšalo. Približno 10 % testiranih na covid-19 je pozitivnih. Zdaj je deževna doba, ko se temperature spustijo tudi do 10 stopinj celzija, in to za virus covid-19 pomeni dodaten razcvet.

Kot laiška misijonarka delam v šoli za ulične otroke v glavnem mestu. Od marca dalje smo z nekaj otroki zaprti in kolikor se da zaščiteni pred okužbo. Z našega dvorišča smo tudi spremljali podivjane množice, ki so hodile mimo naše hiše, in vse nemire, ki so se dogajali po ulicah. A mi imamo pouk, delamo v okolici, se igramo, telovadimo ... Otroke, ki so velik del otroštva

preživeli na ulici, zdaj čim bolj ščitimo pred vsemi tveganji iz okolice. Vendar jaz kot predstavnica Misijonskega središča delujem tudi izven naše šole in po svojih močeh pomagam tudi v drugih salezijanskih skupnostih. Spremljam program botrstvo, v teh kriznih časih pa skupaj z odgovornimi salezijanci

pred okužbo z nakupom in razdeljevanjem zaščitnih sredstev in predvsem hrane. Mnogi so ostali brez dohodkov, cene na trgu pa so poskočile. Iz različnih virov pomoči smo nakupili v teh mesecih že kar nekaj zaščitnih sredstev, tisoč kg riža, moke, makaronov, olja ... Vendar potrebe po pomoči naraščajo. Zato iščemo nove vire pomoči. Jaz konkretno razmišljam o vseh, ki jih poznam, v Sloveniji in kje drugje, in prosim za vsak evro. Etiopiji se neizogibno približuje humanitarna katastrofa. Še bi lahko opisovala, kako težko je in kako je vsak dan težje. Ker sem edina Slovenka v tej ogromni državi, sem edina, ki sem lahko glas revežev in v njihovem imenu prosim. V tem trenutku prosimo za 20.000 evrov pomoči. Za vsak evro se že vnaprej zahvaljujem. Bog z vami.

Polona Dominik

Botrstvo za etiopske otroke: Misijonsko središče Slovenije Kristanova ulica 1, 1000 Ljubljana tel: 01/300-59-50, e-naslov: missio@rkc.si

POLETNA OBZORJA Na počitnice gremo

Moč ljubezni v vnetih mladih srcih in “malce” drugačna v zakonskem “jarmu”

V jasnem, sicer bolj soparnem poletnem večeru, v ponedeljek, 27. julija 2020, so se Poletna obzorja odela v počitniško ozračje in komedijsko humornost. Pod velikim belim šotorom ob goriškem športnem središču Mirko Špacapan je zavel vonj po morju, pa tudi po sproščujočih travnato gozdnatih stezicah. Na vhodu prislone čoln, vesla, slamniki in kovček s školjkami na prehodu med stolicami, postavljenimi v predpisani razdalji, so vabili gledalce na užitek ob počitniškem oddihu. Vabljev je bil sicer že sam naslov večera Na počitnice gremo. Niz prireditev pod naslovom Poletna obzorja, ki so si jih zamislili Kulturni center Lojze Bratuž, Zveza slovenske katoliške prosvete in Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel, je tokrat želel osvetliti to, kar v društvih, včlanjenih v ZSKP, najbolj uspeva: glasba oz. petje in dramska umetnost. Na oder, na katerem je morsko obalo zgovorno odslikavala stara ribiška

barka Nono BEBO (domiselno sta jo izdelali sestre Betty in Bogdana iz Rupe), so najprej stopile pevke Ženske vokalne skupine Rupa-Peč. Pod taktirko Zulejke Devetak in ob kitarški spremljavi Martine Gereon ter tolkalista Gabrieleja Crallija jim je uspelo pričarati

obmorsko vzdušje z dalmatinskimi pesmimi, prežetimi z razpoznavno rahlo otožnostjo, značilno za mediteranski ljudski melos. Zulejka Devetak se je tokrat predstavila tudi v vlogi igralkice – mladega dekleta, zaljubljenega v

postavnega črnookega ribiča – mornarja, ki ji je ukradel srce in ji izpovedal vročo ljubezen. Čeprav so jo prijateljice svarile pred njim, ker imajo mornarji v vsakem portiču drugo dekle, ga je ona zvesto čakala in bila za to tudi poplačana. Igrani del nastopa v narečni govorici je bil domiselna povezava

spleta pesmi, v katerem so se oglasile “dalmatinske”, Zora je svanula (Neda Ukraden), Ruža crvena, Ne diraj mojo ljubav (Klapa Šufit), Ribari (Vinko Coce), pa tudi slovenske, Ribič, ribič me je ujel (legendarne Majde Sepe), Mi ljudje smo kot

morje, Mala barka (skupina Calypso), pa še zimzelena, čarobna skladba Mojmirja Sepeta Poletna noč, ob kateri smo v minulih časih nekdanji mladi sanjari ob žamentnem, nepozabnem glasu Marjane Deržaj. Ženska vokalna skupina Rupa-Peč (moški se jim pridružijo le za posebne priložnosti) je te komične prizorčke zasnovala za prireditev ob domačem kresovanju v lanskem juniju in jih ponovila na tokratnem večeru z velikim odobravanjem občinstva, ki jim je podarilo dolg aplavz. Ta se je bučno razlegal tudi ob koncu komične enodejanke Trim steza, v razgibani režijski zamisli imenitnega igralca Janeza Starine. Iz zakladnice železnega repertoarja dramskega odseka PD Štandrež jo je na svetlo potegnil uigran igralski duo Božidar Tabaj in Marko Brajnik. Zanju jo je l. 2004 duhovito stkal Janez Povše, ki je tej najbolj dejavni ljubiteljski gledališki skupini pri nas v zamejstvu namenil kar nekaj svojih posrečenih dramskih

stvaritev komedijskega žanra (spomnimo se le na celovečerno “skoraj politično komedijo” Kandidiraj, le kandidiraj!). V enodejanki Trim steza je avtor zaigral na vedno uspešne, nikdar izpete strune odnosov med moškim in žensko, ki so zaradi prenapetosti velikokrat na

tem, da se pretržejo. Ob Povšetovi prisotnosti, ki se je vidno zabaval, sta igralca Tabaj in Brajnik realistično izklesala dva različna moška lika, ki se vsak na svoj način spopadata s svojima boljšima polovicama in se naključno srečata na trim

stezi. Skrušanega moža, ki ponižno, spotikajoč se pricaplja na prizorišče in v narečni sočnosti toži nad zdravstvenimi težavami, predvsem pa nad ženo, ki ga želi že osemnajstič zapustiti in oditi k svoji materi, čeprav ji on vse postori v hiši, je izrazito, izredno naravno, daleč presegač občutljive meje odrskega izražanja, orisal zelo priljubljeni štandreški komedijant Božidar Tabaj, nedvomno že dolgo vrsto let prvak med zamejskimi ljubiteljskimi gledališkimi igralci. Že s samim prihodom na oder je izzval smeh. Tega je bil seveda deležen tudi Marko Brajnik v vlogi poskočnega “petelinčka”, ki se “frajersko” ponaša, da je doma on gospodar, pravi “padrino”. Ob koncu enodejanke, ki jo igralca ob vsaki izvedbi dodatno namažeta s kančkom olja iz aktualnega dogajanja, se, ob nenadnem telefonskem klicu, domače razmere protagonistov popolnoma zasukajo. Prvi postane “pravi mačo”, drugi pa pohleven “pomivalni stroj”!

Iva Koršič

GORICA Pogrebno slavlje za 13-letnega dečka

Ljubezen je ključ za vstop v večno življenje

Ljubezen je močnejša od smrti. S to, upanja polno, mislijo je bilo prežeto zadnje slovo od Stefana Borghesa, goriškega dečka, ki mu je bil 22. julija usoden padec v 30 metrov globok vodnjak v parku vile Coronini Cronberg. “Šel sem naprej”, je pisalo na osmrtnicah po mestu. Ob napovedi kraja in datuma pogreba je pisalo: “Molil bom z vami”. Zraven pa še: “Pred mašo me lahko pridete pozdravit v cerkev Srca Jezusovega”, kjer so bile vrste ljudi. Spodaj pa še: “Če mi boste hoteli kaj podariti, lahko prinesete prispevek, ki ga bomo namenili družinam združenja Comunita’ Papa Giovanni XXIII”, ki sprejema najmanjše in najrevnejše. Tudi to je “pomembno velikonočno znamenje”, je v uvodu v mašo povedal nadškof Carlo Redaelli, ki je prejšnji četrtek vodil somaševanje okrog 25 mašnikov. Šlo je za preprosto slavlje, ki so ga pa, da bi omogočili udeležbo čim večjemu številu ljudi in v spoštovanju ukrepov za zajezitev širjenja koronavirusa, organizirali na športnem igrišču v Stražcah, kjer je 13-letni deček igral

nogomet. Tam se je, pod pekočim soncem, lahko zbralo do tisoč ljudi; med njimi je bil tudi župan Rodolfo Ziberna. “Globoko smo povezani s Stefanom”, je še dejal nadškof; to pa ne sme biti zadnje slovo, saj bomo z njim

še ostali povezani. Za obred so izbrali evangelij z dne 22. julija, ko je deček umrl, in je pripovedoval o srečanju Marije Magdalene z vstalim Kristusom. To je bilo za Marijo Magdaleno nekaj povsem novega, kar je nemogoče razumeti, preden bi se zgodilo, je v homiliji povedal g. Stefano Goina, vodja mestne pastoralne enote, v kateri je župnija, ki jo obiskuje

družina Borghes. “Življenja ni premagala smrt, zmagalo je življenje. To, kar se je zgodilo Jezusu – vstajenje –, velja tudi za vse nas: zato je Marija Magdalena to šla povedat vsem”. Pot do vere v vstajenje ni lahka. “Tudi za vse nas

danes ni lahko sprejeti, da je Stefano živ v Kristusu”. Večno življenje je nekaj, kar smo vajeni odlašati na čim kasnejši datum. “Danes pa smo tu, s Stefanom in za Stefana, ter se soočamo s to stvarnostjo: zemeljsko življenje mine, izgine v enem trenutku..., toda pravo, polno življenje v Bogu ostaja vso večnost”. To ni le čustvo ali spomin, gre za resnico, o kateri pričajo

naša prizadevanja, da bi delali dobro, saj se zavedamo, da dobrota in ljubezen imata opraviti z večnostjo, sta “ključ za vstop v večno, polno življenje že tu, že zdaj”. Samo v ljubezni in velikodušnem daru je mogoče razumeti večno življenje, tisto, ki ne mine niti potem, ko se konča zemeljsko. Zaradi tega so se dečkovi starši želeli pokloniti spomenu na sina z darom za združenje Papa Giovanni. Kako lahko še počastimo spomin na Stefana, se je vprašal Goina: “Skušajmo živeti v medsebojni ljubezni in odkrili bomo skrivnost večnosti”. To je “resnica, ki jo bomo doumeli s časom, potrpežljivostjo in vztrajnostjo. Podpirajmo se na tej poti!”

Slavja se je v barvnih majkah udeležilo veliko otrok iz poletnega središča, v katerem je bil tudi mali Stefano. Ob kitarah in drugih instrumentih so mu mladi peli z vsem srcem. Ko so po maši odpeljali z igrišča krsto, za katero so hodili starši, sestra in drugi svojci, so jih navzoči “objeli” z dolgim, toplim aplavzom. In beli balončki so zleteli proti nebu.

DD

Kratke

Priimki na Srečanju pod lipami

KC Lojze Bratuž in krožek Anton Gregorčič v sodelovanju z GMD vabita v četrtek, **6. avgusta**, ob 20.30 v veliki šotor pred telovadnico na Drevoredu 20. septembra na Poletno srečanje pod lipami, kjer bo Tino Mamić predstavil svojo knjigo “Priimki - njihov izvor in pomen”. Gost se bo pogovarjal s časnikarjem Jurijem Paljkom. Kdor se misli udeležiti, naj se predhodno najavi na tel. štev. 0481 531445 ali na info@centerbratuž.org.

GoLive na Trgu Evrope

V četrtek, **6. avgusta**, bo na skupnem goriškem trgu dogodek GO!Live. Ob 21. uri bo predstavitev projektov kandidature Nove Gorice in Gorice za Evropsko prestolnico kulture, o tem bosta spregovorili Neda Rusjan Bric in Vesna Humar. Ob 21.15 bo na ogled dokumentarni film GO!2025 - Life by the border, ki prikazuje življenje ob meji v času epidemije. Ob 21.45 bodo predvajali kratki film GO!2025: Connected No Matter What v režiji Jana Devetaka. Sledi izbor izjav Virtualne kavarne, nato pa še ogled Regional video GO!2025 v režiji Alana Marca. Ob 22. uri bo koncert akustičnega dueta Ketrin& Egzi.

Likof 2020 – Aperitiv pod zvezdami

Vinoteka Števerjanski griči in Občina Števerjan vabita na dogodek Likof 2020 – Aperitiv pod zvezdami, ki bo v petek, **7. avgusta**, od 19. ure dalje na Trgu svobode v Števerjanu. Prireditelji so se letos odločili za nekoliko drugačno obliko dogodka, ki ponavadi poteka tri dni med majem in junijem. Da ne bi leto 2020 minilo brez priljubljenega praznika, so se odločili za večer pod zvezdami, ki ohranja duh prireditev v luči vrhunskih vin, sugestij poletja, čarobnega razgleda in odličnih jedi. Na voljo bodo vina proizvajalcev Vinoteke, za izvrstne jedi pa bo poskrbela gostilna Dvor. Člani Vinoteke Števerjanski griči so kmetije Skok, Humar, Manià, Muzic, Ivan Vogrič, Koršič, Simon Komjanc in Gradis’ciutta. Zvečer bodo predstavniki Občine Števerjan tudi dokončno predstavili projekt *Kako smo lepi*, s katerim želijo promovirati briško nošo. Priložnost bodo izkoristili tudi za predstavitev občinskega reprezentančnega vina, ki so ga števerjanske kmetije pripravile s skupnimi močmi. Septembra lani je prvič potekala skupna vaška trgatev. Udeležence naj imajo s seboj zaščitno masko. Prireditelji bo potekala v skladu z vsemi pravili za preprečitev širjenja okužbe s koronavirusom.

DOBERDOB Četrta izvedba KinoHrasta

Filmi pod zvezdami, priložnost za srečanje

Na dvorišču župnijskega doma v Doberdobu je prejšnji teden, 28. in 29. julija, zaživel četrti KinoHrast, niz filmskih večerov pod zvezdami. Društvo Hrast ga je namenilo članom, simpatizerjem in prijateljem, ki so se radi odzvali na vabilo in si v večernih urah po toplih julijskih popoldnevih kar

bi "KinoHrast iz leta v leto raste in se razvijal" z vedno bolj kakovostnim izborom slovenskih in mednarodnih filmov. Prvi večer KinoHrasta je izzvenel kot prava "oda adolescenci", saj so se na platnu razvile zgodbe teh, ki niso več otroci, niso pa še niti odrasli. Srečanje je uvedla projekcija

in sanj o prihodnosti, ki ga prikriva negotovost. Nemir odraščajočega mladeniča, želje in strahovi, ljubosumje in čustvena vihravost ter trpljenje, ki ga rojeva osebnostno dozorevanje, so nato bili rdeča nit filma. Ne pozabi dihati tržaškega režiserja Martina Turka. Kot je o svojem delu zapisal avtor sam, gre za "intimno dramo

v svet odraslih". Dan kasneje, 29. julija, je bil na sporedu kratkometražni film Zamejski, obmejni, čezmejni, ki ga je Kinotelje razvil v sodelovanju s SLORI-jem in Dijaškim domom Simona Gregorčiča iz Gorice. Nastal je med enotedensko filmsko delavnico, v kateri so mladi udeleženci s pomočjo mentorjev raziskovali vpliv, ki ga je vstop v šengensko območje imel na življenje ljudi, ki živijo ob meji. Film je nastal ob deseti obletnici vstopa Slovenije v šengensko območje decembra 2007, mladi ustvarjalci pa so intervjuvali ljudi obeh narodnosti, ki živijo na italijansko-slovenskem obmejnem prostoru in skušali razumeti, kako zaznavajo mejo s političnega, družbenega in gospodarskega vidika - "z mejo je ozemlje nelogično, nečloveško razdeljeno". V filmu so tudi primerjali naš prostor z drugimi obmejnimi stvarnostmi v današnji Evropi.

Tudi drugi del večera je bil posvečen najstnikom, njihovim mislim in čustvom, ki so za odrasle osebe največkrat težko razumljiva. Na filmskem platnu smo si ogledali sodobno in dinamično mladinsko komedijo bosanskega režiserja Slobodana Maksimovića z naslovom Nika. Glavno vlogo je v njej odigrala Ylenia Mahnič, v vlogi mame Mojce se je izkazala Marjuta Slamič, Sebastian Cavazza pa je igral Nikinega očeta. V

ospredju zgodbe je ženska junakinja, saj so scenarij navdihnile uspešne slovenske dirkačice - v kartingu moški in ženske tekmujejo med seboj. Film so posneli na slovenski obali v 28 dneh, nastal pa je v koprodukciji RTV Slovenija, sofinanciral ga je tudi Slovenski filmski center. Nika Franko je šestnajstletno dekle, ki ljubi dirkanje z gokarti. Za ta šport jo je navdušil oče, ki pa se je ponesrečil z avtomobilom in umrl. Nikina mati Mojca se prav zaradi tega s hčerkinjo strastno ne

strinja, njena prepoved pa doseže ravno nasprotni učinek od zelenega. Zgodba se razvije, Nika se zaljubi, mama pa končno razume, da so najstniška leta težka, da hčerka raste, se sooča s novimi čustvi, strastmi in hoče sama sprejemati svoje odločitve ter odgovornost zanje. Spori so na dnevnem redu, Nika pa je vztrajno in močno dekle: kljub težavam sklone šolsko leto, pobota se z mamo, premaga svoje tekmece in za volanom očetovega gokarta zmaga.

KD

foto dd

številni na velikem platnu ogledali nekaj filmov. Kot je povedal predsednik društva Cristian Lavrenčič, namen večerov ni bil samo ogled sicer zanimivih filmov, temveč - kljub omejitvam za zajezitev koronavirusa - predvsem "priložnost za srečanje in sproščeno delitev idej ter občutkov". Tudi zato si pri društvu prizadevajo, da

kratkometražnega filma Louder mladega goriškega ustvarjalca Alexandra Faganela. Prefinjeno izdelani posnetek je bil med drugim nagraden kot najboljši film na festivalu Belive v Veroni, pripoveduje pa o najstniških spremembah, strahovih in skrbeh pred prihajajočo odraslostjo. Iz teh se najstnik zateka v svet uteh

o odraščanju, prvih ljubeznih, ljubosumju in močnih čustvih". To je "naporno obdobje", ki ga zaznamujejo nespametni izpadi, nerodna zmedenost, neomajna aroganca, strah pred izgubo pomembne osebe. Del tega obdobja so tudi "simpatije in privlačnosti, ki mlademu moškemu omogočijo prestop

IN MEMORIAM Zofka Ožbot in Anica Hvala

Droben spomin na dve goriški Slovenki

Konec letošnjega junija sta v večnost odšli dve goriški Slovenki, Zofka Ožbot in Anica Hvala, ki sta si dom uredili v mestni četrti pri Sv. Ani. V tamkajšnji cerkvi sta bili tudi pogrebni sv. maši. Pri pogrebu gospe Anice Hvala sta somaševala patra s Svete Gore, saj je bila pokojnica dobrotnica tega Marijinega svetišča in se je k Svetogorski Božji Materi rada zatekala, da bi našla pomoč za premoščanje vsakodnevnih težav. Sama je bila vse življenje povsem predana znani goriški družini, pri kateri je delala; imeli so jo radi kot svojega družinskega člana. Gospa Zofka pa je vse življenjske

moči darovala svojim dragim. Poleg bivanja v isti mestni četrti je gospe Zofko in Anico vezala travniška cerkev sv. Ignacija. Tja sta redno zahajali k slovenski nedeljski sv. maši

ob devetih že vsa tista leta, ko jo je daroval travniški kaplan prof. Stanko Jericijo (1928-2007), nepozabni glasbenik in pevovodja, ki smo ga pevci goriškega mešanega pevskega zbora Lojze Bratuž imeli srčno

radi in tudi on nas je vzljubil, čeprav smo bili včasih pri vajah mladostniško šegavo razpoloženi. Gospa Anica je vselej prisostvovala sv. maši, ki jo je redno obiskoval tudi marsikateri rojak onkraj meje, v klopi na levi strani cerkvene ladje, kot so narekovala nekdanja pravila, na desni so namreč sedeli moški (!). Gospa Zofka pa se je raje po strmih stopnicah vzpenjala na kor, kjer je pred orglami sedel prof. Andrej Bratuž, po njegovi prezgodnji smrti pa prof. Lojzka Bratuž, ki je z orgljanjem bogatila tudi nekdanjo nedeljsko zgodnjo jutranjo mašo v goriški stolnici, pri kateri so pele

nekdanje članice Marijine družbe. Tudi ona dva sta žal že pokojna: profesor zgodovine in filozofije, glasbenik in družbenopolitični delavec ter publicist, nekdanji glavni urednik Novega glasa, Andrej Bratuž, se je od nas poslovil v novembru l. 2011, njegova sestra Lojzka, predana kulturi, upokojena profesorica na videmski univerzi, literarna zaiskovaalka, ki nam je zapustila kar nekaj tehničnih strokovnih knjig, pa v lanskem maju. Z njima, pa tudi s pokojnima Zofko in Anico je v večnost odšel delček zgodovine goriških Slovencev, ki so že v davnih časih bili močno navezani na to čudovito goriško cerkev, v kateri se italijanski baročni slog prepleta s severnimi baročnimi elementi.

IK

Obvestila

Kulturni center Lojze Bratuž bo v letu 2020 pripravil spominsko razstavo ob 120-letnici rojstva slovenskega umetnika Toneta Kralja. V ta namen vabi lastnike, ki bi bili pripravljeni dati na razpolago umetniška dela za razstavo. Ob tej priložnosti bo izdan katalog z objavo vseh razstavljenih del. Zanimati se

naj kontaktirajo upravo KC Lojze Bratuž, tel. +39 0481 531445 - info@centerbratuz.org
Mladinski dom: urad je zaprt javnosti do 24. avgusta 2020. Za informacije in vpise tel. +39 331 6936603, 0481280857 ali info@mladinskidom.it.
Prodajamo odličan domač kraški krompir. Tel. št. +39 3393423585 (Slavica).

RADIO SPAZIO

vrata proti vzhodu

(od 7. avgusta do 13. avgusta 2020)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00.

Sporod:

Petek, 7. avgusta (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 8. avgusta (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo:

oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilljskem narečju.

Nedelja, 9. avgusta ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 10. avgusta (v studiu Katja Volpi): Suha roba, pletarstvo in slamnarstvo.

Torek, 11. avgusta (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem

Sreda, 12. avgusta (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: vrenje ali fermentacija. Izbor melodij.

Četrtek, 13. avgusta (v studiu Andrej Bavcon): Četrkov večer z glasbo. Zanimivosti obvestila in humor.

poletna
SREČANJA
pod lipami

COVID 19

NAŠE ZDRAVJE PO KARANTENI

Gosta večera dr. DIMITRI TABAJ in dr. BERNARD SPAZZAPAN

Potekalo bo neposredno predvajanje preko Facebooka v sodelovanju z Radio Verità

ČETRTEK, 13. AVGUST 2020, OB 20.30
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

POGOVOR Alessia Fantini

“The vegan side of the moon”

V poplavi različnih “influencerjev” je včasih na internetu težko najti kakovostne vsebine, da niso polne reklam in plačanih objav, da izražajo dejansko mnenje posameznikov, da prinašajo lepoto, pozitivno energijo in človeka obogatijo. Takšen profil, ki skuša posredovati svojo izkušnjo brez dlake na jeziku, ki sledilce in gledalce nagovarja neposredno brez nepotrebnega olepševanja resničnosti, ustvarja mlada Goričanka Alessia Fantini, ki jo bodisi na Youtubu kot na Instagramu (ustvarja pa tudi svojo spletno stran) najdemo pod imenom *The vegan side of the moon*. Teme, o katerih rada spregovori, so veganska prehrana, različne oblike telovadbe, osebnostna rast in še marsikaj. Ker je delo po spletu tudi služba, včasih sodeluje z nekaterimi firmami, a to je vedno jasno prikazano, sploh pa pri njej reklame niso prevladujoča vsebina. Da je njena vsebina cenjena, pričajo tudi številke. No, te niso tako vrtoglave kot pri najbolj znanih “influencerjih”, pa vendarle vseeno nekaj povejo. Na Youtubu ji sledi več kot 10.000 oseb, na Instagramu pa več kot 29.000. Publika nagovarja v italijanščini, ne skriva pa svojih slovenskih korenin, kot je lepo prikazala v videu, v katerem spregovori v vseh jezikih, ki jih pozna. Med karanteno je v Instagramovih storyjih tudi Alessia prikazala, kako je meja med državama dejansko nenaravna in oddaljena od našega vsakdana, saj sodi med tiste osebe (teh je res veliko pri obeh narodih, ki naseljujejo Goriško), ki uživajo na našem ozemlju ne glede na mejo. Same sebe sicer nima za “influencerko”, saj noče vplivati na ljudi, pač pa jih vabi k razmišljanju s svojo glavo.

Alessia, povej nam kaj o sebi, o svojem šolanju, odrasčanju, življenjski poti. Rodila sem se leta 1995 v Gorici, kjer sem tudi odrasčala. Šolala sem se sicer večinoma v italijanščini. Obiskovala sem jezikovni licej, nato pa sem študirala strojništvo (ingegneria meccanica). Odrasčala pa sem tudi v slovenskem okolju, saj sem hodila k skavtom in se trinajst let učila violino na glasbeni šoli Emil Komek. Že v mladih letih mi je veliko pomenilo smučanje, saj sem dolgo tudi teknovala, najprej s Slovenskim planinskim društvom Gorica (SPDG), nato pa s smučarskim klubom Devin. Smučanje je še vedno del mojega življenja, saj učim na smučarskih tečajih SPDG. Zelo mlada sem se srečala tudi s potovanji. Moja prva izkušnja v tujini je bila izmenjava pri 16 letih, ko sem preživela eno

štirimesečje v Kanadi.

V enem od videov si zelo odkrito spregovorila o izkušnji anoreksije. Gre za temo, o kateri se premalo govori na utemeljen način. Kakšen je tvoj pogled na družben odziv na te problematike? Kaj bi lahko svetovala dekletom in fantom (ne pozabimo, da se lahko v takšni situaciji znajdejo tudi fantje), ki se

spoprijemajo s tem?

Strinjam se, da se o tem premalo govori. Ljudje se tej temi izogibajo in se skušajo ne pogovarjati o tem. Res pa je, da osebe v takšnih trenutkih potrebujejo ravno pogovor. Tudi zame je bilo na začetku težko, saj je bilo zahtevno priznati problem pri sebi. Dokler si nisem rekla, da imam to težavo, mi je bilo tudi težko se o tem pogovoriti z domačimi in prositi za pomoč. A ravno v tem je problem. Vprašati za pomoč je bistveno in nujno, da se lahko izvlečemo iz te bolezni. Ne sme nas biti sram. Pri tem velja poudariti, da vlada v družbi še vedno neki tabu v povezavi s psihologi in psihoterapevti in v povezavi z vsemi duševnimi boleznimi. Marsikdo misli, da hodijo k psihologu samo motene osebe, nore, vendar ni tako. Psiholog ni nekdo, ki nam ponuja rešitve, pač pa nekdo, ki nam lahko pomaga, da najdemo odgovore in rešitve v sebi, nas vodi na naši poti ozaveščanja, zato da se nazadnje počutimo bolje in da vemo, kako se spoprijeti z življenjem. Psiholog je nekdo, ki nam lahko pomaga tudi takrat, ko nimamo takšnih bolezni, saj nas le pripelje do tega, da bolj zavestno in polno uživamo življenje. O svoji izkušnji z anoreksijo in o svojem odnosu do telesa sem posnela dva posnetka, kjer govorim tudi o tem, da se ne smemo poistovetiti s podobo v ogledalu ali s številko, ki nam jo kaže tehtnica. Naša vrednost se kaže še kje drugje, ne le v našem telesu.

Kako pravzaprav izgleda tvoja služba? Od česa za zdaj živiš? Ali se da živeti kot youtuberka s takšnimi

vsebinami, kakršne pripravljáš ti?

Lahko se živi tudi od Youtuba, a za zdaj nisem še imela časa, da bi se popolnoma posvetila temu. Snemanje in objavljanje posnetkov je doslej bila zame neka stranska dejavnost, zagotovo tudi neka strast, vendar tega nisem dojemala kot službo, pač pa bolj kot hobi. Najprej sem študirala,

je vseč pogled ameriškega zdravnika, specialista za klinično prehrano, dr. Michaela Gregerja. Napisal je knjigo *How not to die*, ki je v italijanščino prevedena kot *Sei quello che mangi*, v slovenščino pa z naslovom *Kako ozdravimo s hrano*. Med italijanskimi avtorji mi je zelo pri srcu Silvia Goggi. Vse vire, od koder črпам informacije, si lahko pogledate na spletni strani (ravno v tem času nastaja nova verzija spletne strani). Tam navajam tudi dokumentarce, npr. *The Game Changers*, v katerem so prikazane izkušnje znanih ljudi, kot sta Hamilton in Schwarzenegger, govori pa o športu v povezavi z vegansko prehrano.

Kako je družina sprejela to izbiro? Se je tudi njihov način prehranjevanja deloma spremenil? Ti mogoče kdaj očitajo, da si preveč stroga?

Moja družina je to izbiro sprejela na zelo odprt in lep način. Podpirajo me pri izbiri, čeprav je sobivanje z osebami, ki se prehranjujejo drugače od mene, za obe strani včasih zelo zahtevno in mi kdaj očitajo, da sem prestroga. Seveda nočem prisiliti ljudi, da sledijo mojim izbiram, a kakšno seme za spremembe v prehrani pa je vendarle

vzklilo tudi v moji družini. Če pripravim kakšen smuti ali skuham kakšen obrok, zelo radi pojejo to, kar pripravim jaz. Mama na primer redno pije riževa mleko. Navsezadnje pa je treba povedati, da jesti vegansko hrano ni vedno tako težko, saj je naša kulinarčna tradicija bogata tudi s takšnimi jedmi, a jih mi ne povezujemo z vegansko prehrano in jim ne dajemo takšne etikete. Naj navedem le nekaj primerov: pašta in fižol, pica marinara, farinata di ceci itd. Da ne naštevamo zraven še receptov, ki jih zlahka spremenimo v veganske, saj lahko brez težav poiščemo kvalitetne nadomestke. Za nas, ki živimo blizu Slovenije, je seveda še lažje, saj imamo možnost nakupovanja

sestavin v obeh državah in torej dostop do dveh različnih tržišč.

Med vsebinami, ki so zelo priljubljene, a jih je letos zaradi nepredvidljivih časov seveda veliko manj, so tudi potovanja. Pomenljiva izkušnja je bilo zagotovo enoletno potovanje okoli sveta. Kako se je porodila ideja za to in kaj ti je ta dogodivščina prinesla?

Že v času študija na univerzi sem preizkusila dve mednarodni doživetji, saj sem opravila Erasmus v Valencii, nato pa sem dobila tudi stipendijo za študij v Avstraliji. Po diplomi sem se zamislila in ugotovila, da strojništvo ni prava pot zame. Študij mi ni dal tega, kar sem iskala v življenju. Čutila sem, da imam še

druge cilje, a v meni se je porodilo toliko vprašanj, na katera sem iskala odgovore. Kdo sem, kaj me veseli, kako lahko prispevam kaj dobrega svetu. S temi vprašanji, z nahrbtnikom, majhnim ročnim kovčkom in enosmerno vozovnico do Mehike sem potem odpotovala na enoletno popotovanje okoli sveta. S sabo sem imela seveda svoje prihranke, vendar sem se v tem času tudi preživljala z workawayjom, to pomeni, da sem delala v zameno za streho nad glavo in hrano. Ko sem odpotovala, nisem imela točno načrtane poti, kam naj grem. Vodilo me je življenje samo, zaupala sem ljudem, ki sem jih srečala na poti. V Mehiki sem se na primer zelo spoprijateljila z Američanko, ki mi je svetovala Gvatemalo,

tam sem spoznala drugo prijateljico in tako naprej, tako je izgledalo skozi celotno leto. V vsaki državi sem preživela od enega do dveh mesecev, nekaj časa sem delala, nekaj časa pa potovala. Povsod pa sem iskala izkušnje, ki so mi bile blizu po vrednotah in načinu življenja. V Mehiki sem na primer delala pri ženski, ki se je ukvarjala s fermentacijo pijače in prehrane ter surovo vegansko prehrano. V Gvatemali sem se potem ukvarjala s snemanjem video vsebin za jogijski center. V Kostariki sem ustvarila nov menu z recepti za vegansko restavracijo. Nato pa me je srce odpeljalo v ZDA, kar ne bi nikoli pričakovala. Obiskala sem namreč prijatelja v New Yorku in prijateljico v Denverju v Koloradu, nato pa sem delala v Kaliforniji, kjer sem potovala od Los Angelesa do San Franciscas in delala kot osebni asistent za gospo, učiteljico joge in terapevtsko maserko. Na Tajskem sem ustvarjala video vsebine za neprofitno organizacijo, ki daje službo ženskam iz severnih plemen (gre torej tudi za pomoč zapostavljenim) in se ukvarja z izdelovanjem oblačil za jogo. V Vietnamu sem pretežno potovala, kratek čas pa sem skrbela za fotografije in video vsebine v veganskem hostlu. Nato sem odšla v Mjanmar, v katerega sem se zaljubila, saj je bila to krasna izkušnja, ljudje pa prečudoviti. Težko sploh najdem besede, da bi opisala tako čudovito doživetje. Tam sem delala v ekoloških nastanitvah, moje zadolžitve pa so bile različne, od vrtnarjenja do ustvarjanja fotografij in videoposnetkov. V Kambodži sem en mesec delala v jogijskem centru, kjer sem se pretežno ukvarjala z upravljanjem družbenih omrežij ter ustvarjanjem foto in video vsebin. Na Baliju me je nato gostila prijateljica, ki sem jo spoznala na enem izmed prejšnjih potovanj. Ker sem tu našla skupino podobno mislečih ljudi, mi je bilo tako lepo, da sem se počutila kot doma in ostala sem kar dva meseca, čeprav sprva nisem načrtovala tega. Ker turistični vizum traja manj časa, sem morala kratek čas v Malezijo na t. i. visa run, kjer je tudi bilo super. Zadnja postaja pred vrnitvijo domov je bil Bangkok, kjer sem se en teden ukvarjala s tajskim boksom (Muay Thai). Leto je šlo hitro mimo, zato je bil potem že čas za vrnitev domov.

SR
Celoten intervju na portalu
www.noviglas.eu

POGOVOR Alessia Fantini

“The vegan side of the moon”

V poplavi različnih “influencerjev” je včasih na internetu težko najti kakovostne vsebine, da niso polne reklam in plačanih objav, da izražajo dejansko mnenje posameznikov, da prinašajo lepoto, pozitivno energijo in človeka obogatijo. Takšen profil, ki skuša posredovati svojo izkušnjo brez dlake na jeziku, ki sledilce in gledalce nagovarja neposredno brez nepotrebnega olepševanja resničnosti, ustvarja mlada Goričanka Alessia Fantini, ki jo bodisi na Youtubu kot na Instagramu (ustvarja pa tudi svojo spletno stran) najdemo pod imenom *The vegan side of the moon*. Teme, o katerih rada spregovori, so veganska prehrana, različne oblike telovadbe, osebnostna rast in še marsikaj. Ker je delo po spletu tudi služba, včasih sodeluje z nekaterimi firmami, a to je vedno jasno prikazano, sploh pa pri njej reklame niso prevladujoča vsebina. Da je njena vsebina cenjena, pričajo tudi številke. No, te niso tako vrtoglave kot pri najbolj znanih “influencerjih”, pa vendarle vseeno nekaj povejo. Na Youtubu ji sledi več kot 10.000 oseb, na Instagramu pa več kot 29.000. Publika nagovarja v italijanščini, ne skriva pa svojih slovenskih korenin, kot je lepo prikazala v videu, v katerem spregovori v vseh jezikih, ki jih pozna. Med karanteno je v Instagramovih storyjih tudi Alessia prikazala, kako je meja med državama dejansko nenaravna in oddaljena od našega vsakdana, saj sodi med tiste osebe (teh je res veliko pri obeh narodih, ki naseljujejo Goriško), ki uživajo na našem ozemlju ne glede na mejo. Same sebe sicer nima za “influencerko”, saj noče vplivati na ljudi, pač pa jih vabi k razmišljanju s svojo glavo.

Alessia, povej nam kaj o sebi, o svojem šolanju, odrasčanju, življenjski poti. Rodila sem se leta 1995 v Gorici, kjer sem tudi odrasčala. Šolala sem se sicer večinoma v italijanščini. Obiskovala sem jezikovni licej, nato pa sem študirala strojništvo (ingegneria meccanica). Odrasčala pa sem tudi v slovenskem okolju, saj sem hodila k skavtom in se trinajst let učila violino na glasbeni šoli Emil Komel. Že v mladih letih mi je veliko pomenilo smučanje, saj sem dolgo tudi teknovala, najprej s Slovenskim planinskim društvom Gorica (SPDG), nato pa s smučarskim klubom Devin. Smučanje je še vedno del mojega življenja, saj učim na smučarskih tečajih SPDG. Zelo mlada sem se srečala tudi s potovanji. Moja prva izkušnja v tujini je bila izmenjava pri 16 letih, ko sem preživela eno

štirimesečje v Kanadi.

V enem od videov si zelo odkrito spregovorila o izkušnji anoreksije. Gre za temo, o kateri se premalo govori na utemeljen način. Kakšen je tvoj pogled na družben odziv na te problematike? Kaj bi lahko svetovala dekletom in fantom (ne pozabimo, da se lahko v takšni situaciji znajdejo tudi fantje), ki se

spoprijemajo s tem?

Strinjam se, da se o tem premalo govori. Ljudje se tej temi izogibajo in se skušajo ne pogovarjati o tem. Res pa je, da osebe v takšnih trenutkih potrebujejo ravno pogovor. Tudi zame je bilo na začetku težko, saj je bilo zahtevno priznati problem pri sebi. Dokler si nisem rekla, da imam to težavo, mi je bilo tudi težko se o tem pogovoriti z domačimi in prositi za pomoč. A ravno v tem je problem. Vprašati za pomoč je bistveno in nujno, da se lahko izvlečemo iz te bolezni. Ne sme nas biti sram. Pri tem velja poudariti, da vlada v družbi še vedno neki tabu v povezavi s psihologi in psihoterapevti in v povezavi z vsemi duševnimi boleznimi. Marsikdo misli, da hodijo k psihologu samo motene osebe, nore, vendar ni tako. Psiholog ni nekdo, ki nam ponuja rešitve, pač pa nekdo, ki nam lahko pomaga, da najdemo odgovore in rešitve v sebi, nas vodi na naši poti ozaveščanja, zato da se nazadnje počutimo bolje in da vemo, kako se spoprijeti z življenjem. Psiholog je nekdo, ki nam lahko pomaga tudi takrat, ko nimamo takšnih bolezni, saj nas le pripelje do tega, da bolj zavestno in polno uživamo življenje. O svoji izkušnji z anoreksijo in o svojem odnosu do telesa sem posnela dva posnetka, kjer govorim tudi o tem, da se ne smemo poistovetiti s podobo v ogledalu ali s številko, ki nam jo kaže tehtnica. Naša vrednost se kaže še kje drugje, ne le v našem telesu.

Kako pravzaprav izgleda tvoja služba? Od česa za zdaj živiš? Ali se da živeti kot youtuberka s takšnimi

vsebinami, kakršne pripravljáš ti?

Lahko se živi tudi od Youtuba, a za zdaj nisem še imela časa, da bi se popolnoma posvetila temu. Snemanje in objavljanje posnetkov je doslej bila zame neka stranska dejavnost, zagotovo tudi neka strast, vendar tega nisem dojemala kot službo, pač pa bolj kot hobi. Najprej sem študirala,

nato sem potovala, sledilo pa je dodatno izobraževanje, saj sem postala osebna trenerka in trenutno se preživljam prav s tem in s poučevanjem smučanja. Res je, da za zdaj živim pri starših ... Vedno sem se izobraževala, zato je vse, kar je povezano s spletom, spadalo v neki t. i. vmesni čas, a počasi bo to postalo moj poklic, saj bom vložila čas tudi v to in sproti videla, kako gre.

Že nekaj let se prehranjuješ izključno vegansko. Naj bralcem pojasnim, da je Alessia ena izmed tistih veganov, ki ne skušajo prepričevati, da se morajo vsi prehranjevati na takšen način, pač pa enostavno prikazuje, kako se prehranjuje ona in daje dobre ideje za takšne obroke. Kateri razlogi tičijo za tvojo izbiro? Kje iščeš informacije za čim bolj ustrezno prehranjevanje?

Razlogov za to izbiro je več, lahko pa povem, da gre za izbiro na 360 stopinj. Ne gre le za prehrano. Zdelo se mi je pomembno, da se vrnem k bistvu, da moje vrednote in moja dejanja sovpadajo. Tu je bil seveda pomemben tudi etičen vidik izbire. Zdi se mi, da imamo leta 2020 tako veliko alternativ in možnosti, da lahko izberemo to pot neizkoriščanja živali. Moja izbira je tudi povezana z okoljem. Počutim se del našega planeta, za katerega moramo skrbeti in biti odgovorni. Naše odločitve vplivajo na naslednjo generacijo in prav je, da se zanje trudimo, da ohranimo to hišo, ki ji pravimo planet Zemlja. Tretji razlog je zdravje. Rada se izobražujem in berem različne knjige in članke o prehranjevanju. Zelo mi

je všeč pogled ameriškega zdravnika, specialista za klinično prehrano, dr. Michaela Gregerja. Napisal je knjigo *How not to die*, ki je v italijanščino prevedena kot *Sei quello che mangi*, v slovenščino pa z naslovom *Kako ozdravimo s hrano*. Med italijanskimi avtorji mi je zelo pri srcu Silvia Goggi. Vse vire, od koder črпам informacije, si lahko pogledate na spletni strani (ravno v tem času nastaja nova verzija spletne strani). Tam navajam tudi dokumentarce, npr. *The Game Changers*, v katerem so prikazane izkušnje znanih ljudi, kot sta Hamilton in Schwarzenegger, govori pa o športu v povezavi z vegansko prehrano.

Kako je družina sprejela to izbiro? Se je tudi njihov način prehranjevanja deloma spremenil? Ti mogoče kdaj očitajo, da si preveč stroga?

Moja družina je to izbiro sprejela na zelo odprt in lep način. Podpirajo me pri izbiri, čeprav je sobivanje z osebami, ki se prehranjujejo drugače od mene, za obe strani včasih zelo zahtevno in mi kdaj očitajo, da sem prestroga. Seveda nočem prisiliti ljudi, da sledijo mojim izbiram, a kakšno seme za spremembe v prehrani pa je vendarle

vzklilo tudi v moji družini. Če pripravim kakšen smuti ali skuham kakšen obrok, zelo radi pojejo to, kar pripravim jaz. Mama na primer redno pije rižveo mleko. Navsezadnje pa je treba povedati, da jesti vegansko hrano ni vedno tako težko, saj je naša kulinarčna tradicija bogata tudi s takšnimi jedmi, a jih mi ne povezujemo z vegansko prehrano in jim ne dajemo takšne etikete. Naj navedem le nekaj primerov: pašta in fižol, pica marinara, farinata di ceci itd. Da ne naštevamo zraven še receptov, ki jih zlahka spremenimo v veganske, saj lahko brez težav poiščemo kvalitetne nadomestke. Za nas, ki živimo blizu Slovenije, je seveda še lažje, saj imamo možnost nakupovanja

sestavin v obeh državah in torej dostop do dveh različnih tržišč.

Med vsebinami, ki so zelo priljubljene, a jih je letos zaradi nepredvidljivih časov seveda veliko manj, so tudi potovanja. Pomenljiva izkušnja je bilo zagotovo enoletno potovanje okoli sveta. Kako se je porodila ideja za to in kaj ti je ta dogodiščina prinesla?

Že v času študija na univerzi sem preizkusila dve mednarodni doživetji, saj sem opravila Erasmus v Valencii, nato pa sem dobila tudi štipendijo za študij v Avstraliji. Po diplomi sem se zamislila in ugotovila, da strojništvo ni prava pot zame. Študij mi ni dal tega, kar sem iskala v življenju. Čutila sem, da imam še

druge cilje, a v meni se je porodilo toliko vprašanj, na katera sem iskala odgovore. Kdo sem, kaj me veseli, kako lahko prispevam kaj dobrega svetu. S temi vprašanji, z nahrbtnikom, majhnim ročnim kovčkom in enosmerno vozovnico do Mehike sem potem odpotovala na enoletno popotovanje okoli sveta. S sabo sem imela seveda svoje prihranke, vendar sem se v tem času tudi preživljala z workawayjom, to pomeni, da sem delala v zameno za streho nad glavo in hrano. Ko sem odpotovala, nisem imela točno načrtane poti, kam naj grem. Vodilo me je življenje samo, zaupala sem ljudem, ki sem jih srečala na poti. V Mehiki sem se na primer zelo spoprijateljila z Američanko, ki mi je svetovala Gvatemalo,

tam sem spoznala drugo prijateljico in tako naprej, tako je izgledalo skozi celotno leto. V vsaki državi sem preživela od enega do dveh mesecev, nekaj časa sem delala, nekaj časa pa potovala. Povsod pa sem iskala izkušnje, ki so mi bile blizu po vrednotah in načinu življenja. V Mehiki sem na primer delala pri ženski, ki se je ukvarjala s fermentacijo pijače in prehrane ter surovo vegansko prehrano. V Gvatemali sem se potem ukvarjala s snemanjem video vsebin za jogijski center. V Kostariki sem ustvarila nov menu z recepti za vegansko restavracijo. Nato pa me je srce odpeljalo v ZDA, kar ne bi nikoli pričakovala. Obiskala sem namreč prijatelja v New Yorku in prijateljico v Denverju v Koloradu, nato pa sem delala v Kaliforniji, kjer sem potovala od Los Angelesa do San Franciscas in delala kot osebni asistent za gospo, učiteljico joge in terapevtsko maserko. Na Tajskem sem ustvarjala video vsebine za neprofitno organizacijo, ki daje službo ženskam iz severnih plemen (gre torej tudi za pomoč zapostavljenim) in se ukvarja z izdelovanjem oblačil za jogo. V Vietnamu sem pretežno potovala, kratek čas pa sem skrbela za fotografije in video vsebine v veganskem hostlu. Nato sem odšla v Mjanmar, v katerega sem se zaljubila, saj je bila to krasna izkušnja, ljudje pa prečudoviti. Težko sploh najdem besede, da bi opisala tako čudovito doživetje. Tam sem delala v ekoloških nastanitvah, moje zadolžitve pa so bile različne, od vrtnarjenja do ustvarjanja fotografij in videoposnetkov. V Kambodži sem en mesec delala v jogijskem centru, kjer sem se pretežno ukvarjala z upravljanjem družbenih omrežij ter ustvarjanjem foto in video vsebin. Na Baliju me je nato gostila prijateljica, ki sem jo spoznala na enem izmed prejšnjih potovanj. Ker sem tu našla skupino podobno mislečih ljudi, mi je bilo tako lepo, da sem se počutila kot doma in ostala sem kar dva meseca, čeprav sprva nisem načrtovala tega. Ker turistični vizum traja manj časa, sem morala kratek čas v Malezijo na t. i. visa run, kjer je tudi bilo super. Zadnja postaja pred vrnitvijo domov je bil Bangkok, kjer sem se en teden ukvarjala s tajskim boksom (Muay Thai). Leto je šlo hitro mimo, zato je bil potem že čas za vrnitev domov.

SR
Celoten intervju na portalu
www.noviglas.eu

POGOVOR Alessia Fantini

“The vegan side of the moon”

V poplavi različnih “influencerjev” je včasih na internetu težko najti kakovostne vsebine, da niso polne reklam in plačanih objav, da izražajo dejansko mnenje posameznikov, da prinašajo lepoto, pozitivno energijo in človeka obogatijo. Takšen profil, ki skuša posredovati svojo izkušnjo brez dlake na jeziku, ki sledilce in gledalce nagovarja neposredno brez nepotrebnega olepševanja resničnosti, ustvarja mlada Goričanka Alessia Fantini, ki jo bodisi na Youtubu kot na Instagramu (ustvarja pa tudi svojo spletno stran) najdemo pod imenom *The vegan side of the moon*. Teme, o katerih rada spregovori, so veganska prehrana, različne oblike telovadbe, osebnostna rast in še marsikaj. Ker je delo po spletu tudi služba, včasih sodeluje z nekaterimi firmami, a to je vedno jasno prikazano, sploh pa pri njej reklame niso prevladujoča vsebina. Da je njena vsebina cenjena, pričajo tudi številke. No, te niso tako vrtoglave kot pri najbolj znanih “influencerjih”, pa vendarle vseeno nekaj povejo. Na Youtubu ji sledi več kot 10.000 oseb, na Instagramu pa več kot 29.000. Publika nagovarja v italijanščini, ne skriva pa svojih slovenskih korenin, kot je lepo prikazala v videu, v katerem spregovori v vseh jezikih, ki jih pozna. Med karanteno je v Instagramovih storyjih tudi Alessia prikazala, kako je meja med državama dejansko nenaravna in oddaljena od našega vsakdana, saj sodi med tiste osebe (teh je res veliko pri obeh narodih, ki naseljujejo Goriško), ki uživajo na našem ozemlju ne glede na mejo. Same sebe sicer nima za “influencerko”, saj noče vplivati na ljudi, pač pa jih vabi k razmišljanju s svojo glavo.

Alessia, povej nam kaj o sebi, o svojem šolanju, odrasčanju, življenjski poti. Rodila sem se leta 1995 v Gorici, kjer sem tudi odrasčala. Šolala sem se sicer večinoma v italijanščini. Obiskovala sem jezikovni licej, nato pa sem študirala strojništvo (ingegneria meccanica). Odrasčala pa sem tudi v slovenskem okolju, saj sem hodila k skavtom in se trinajst let učila violino na glasbeni šoli Emil Komel. Že v mladih letih mi je veliko pomenilo smučanje, saj sem dolgo tudi teknovala, najprej s Slovenskim planinskim društvom Gorica (SPDG), nato pa s smučarskim klubom Devin. Smučanje je še vedno del mojega življenja, saj učim na smučarskih tečajih SPDG. Zelo mlada sem se srečala tudi s potovanji. Moja prva izkušnja v tujini je bila izmenjava pri 16 letih, ko sem preživela eno

štirimesečje v Kanadi.

V enem od videov si zelo odkrito spregovorila o izkušnji anoreksije. Gre za temo, o kateri se premalo govori na utemeljen način. Kakšen je tvoj pogled na družben odziv na te problematike? Kaj bi lahko svetovala dekletom in fantom (ne pozabimo, da se lahko v takšni situaciji znajdejo tudi fantje), ki se

spoprijemajo s tem?

Strinjam se, da se o tem premalo govori. Ljudje se tej temi izogibajo in se skušajo ne pogovarjati o tem. Res pa je, da osebe v takšnih trenutkih potrebujejo ravno pogovor. Tudi zame je bilo na začetku težko, saj je bilo zahtevno priznati problem pri sebi. Dokler si nisem rekla, da imam to težavo, mi je bilo tudi težko se o tem pogovoriti z domačimi in prositi za pomoč. A ravno v tem je problem. Vprašati za pomoč je bistveno in nujno, da se lahko izvlečemo iz te bolezni. Ne sme nas biti sram. Pri tem velja poudariti, da vlada v družbi še vedno neki tabu v povezavi s psihologi in psihoterapevti in v povezavi z vsemi duševnimi boleznimi. Marsikdo misli, da hodijo k psihologu samo motene osebe, nore, vendar ni tako. Psiholog ni nekdo, ki nam ponuja rešitve, pač pa nekdo, ki nam lahko pomaga, da najdemo odgovore in rešitve v sebi, nas vodi na naši poti ozaveščanja, zato da se nazadnje počutimo bolje in da vemo, kako se spoprijeti z življenjem. Psiholog je nekdo, ki nam lahko pomaga tudi takrat, ko nimamo takšnih bolezni, saj nas le pripelje do tega, da bolj zavestno in polno uživamo življenje. O svoji izkušnji z anoreksijo in o svojem odnosu do telesa sem posnela dva posnetka, kjer govorim tudi o tem, da se ne smemo poistovetiti s podobo v ogledalu ali s številko, ki nam jo kaže tehtnica. Naša vrednost se kaže še kje drugje, ne le v našem telesu.

Kako pravzaprav izgleda tvoja služba? Od česa za zdaj živiš? Ali se da živeti kot youtuberka s takšnimi

vsebinami, kakršne pripravljáš ti?

Lahko se živi tudi od Youtuba, a za zdaj nisem še imela časa, da bi se popolnoma posvetila temu. Snemanje in objavljanje posnetkov je doslej bila zame neka stranska dejavnost, zagotovo tudi neka strast, vendar tega nisem dojemala kot službo, pač pa bolj kot hobi. Najprej sem študirala,

je vseč pogled ameriškega zdravnika, specialista za klinično prehrano, dr. Michaela Gregerja. Napisal je knjigo *How not to die*, ki je v italijanščino prevedena kot *Sei quello che mangi*, v slovenščino pa z naslovom *Kako ozdravimo s hrano*. Med italijanskimi avtorji mi je zelo pri srcu Silvia Goggi. Vse vire, od koder črпам informacije, si lahko pogledate na spletni strani (ravno v tem času nastaja nova verzija spletne strani). Tam navajam tudi dokumentarce, npr. *The Game Changers*, v katerem so prikazane izkušnje znanih ljudi, kot sta Hamilton in Schwarzenegger, govori pa o športu v povezavi z vegansko prehrano.

Kako je družina sprejela to izbiro? Se je tudi njihov način prehranjevanja deloma spremenil? Ti mogoče kdaj očitajo, da si preveč stroga?

Moja družina je to izbiro sprejela na zelo odprt in lep način. Podpirajo me pri izbiri, čeprav je sobivanje z osebami, ki se prehranjujejo drugače od mene, za obe strani včasih zelo zahtevno in mi kdaj očitajo, da sem prestroga. Seveda nočem prisiliti ljudi, da sledijo mojim izbiram, a kakšno seme za spremembe v prehrani pa je vendarle

vzklilo tudi v moji družini. Če pripravim kakšen smuti ali skuham kakšen obrok, zelo radi pojejo to, kar pripravim jaz. Mama na primer redno pije riževa mleko. Navsezadnje pa je treba povedati, da jesti vegansko hrano ni vedno tako težko, saj je naša kulinarčna tradicija bogata tudi s takšnimi jedmi, a jih mi ne povezujemo z vegansko prehrano in jim ne dajemo takšne etikete. Naj navedem le nekaj primerov: pašta in fižol, pica marinara, farinata di ceci itd. Da ne naštevamo zraven še receptov, ki jih zlahka spremenimo v veganske, saj lahko brez težav poiščemo kvalitetne nadomestke. Za nas, ki živimo blizu Slovenije, je seveda še lažje, saj imamo možnost nakupovanja

sestavin v obeh državah in torej dostop do dveh različnih tržišč.

Med vsebinami, ki so zelo priljubljene, a jih je letos zaradi nepredvidljivih časov seveda veliko manj, so tudi potovanja. Pomenljiva izkušnja je bilo zagotovo enoletno potovanje okoli sveta. Kako se je porodila ideja za to in kaj ti je ta dogodivščina prinesla?

Že v času študija na univerzi sem preizkusila dve mednarodni doživetji, saj sem opravila Erasmus v Valencii, nato pa sem dobila tudi štipendijo za študij v Avstraliji. Po diplomi sem se zamislila in ugotovila, da strojništvo ni prava pot zame. Študij mi ni dal tega, kar sem iskala v življenju. Čutila sem, da imam še

druge cilje, a v meni se je porodilo toliko vprašanj, na katera sem iskala odgovore. Kdo sem, kaj me veseli, kako lahko prispevam kaj dobrega svetu. S temi vprašanji, z nahrbtnikom, majhnim ročnim kovčkom in enosmerno vozovnico do Mehike sem potem odpotovala na enoletno popotovanje okoli sveta. S sabo sem imela seveda svoje prihranke, vendar sem se v tem času tudi preživljala z workawayjom, to pomeni, da sem delala v zameno za streho nad glavo in hrano. Ko sem odpotovala, nisem imela točno načrtane poti, kam naj grem. Vodilo me je življenje samo, zaupala sem ljudem, ki sem jih srečala na poti. V Mehiki sem se na primer zelo spoprijateljila z Američanko, ki mi je svetovala Gvatemalo,

tam sem spoznala drugo prijateljico in tako naprej, tako je izgledalo skozi celotno leto. V vsaki državi sem preživela od enega do dveh mesecev, nekaj časa sem delala, nekaj časa pa potovala. Povsod pa sem iskala izkušnje, ki so mi bile blizu po vrednotah in načinu življenja. V Mehiki sem na primer delala pri ženski, ki se je ukvarjala s fermentacijo pijače in prehrane ter surovo vegansko prehrano. V Gvatemali sem se potem ukvarjala s snemanjem video vsebin za jogijski center. V Kostariki sem ustvarila nov menu z recepti za vegansko restavracijo. Nato pa me je srce odpeljalo v ZDA, kar ne bi nikoli pričakovala. Obiskala sem namreč prijatelja v New Yorku in prijateljico v Denverju v Koloradu, nato pa sem delala v Kaliforniji, kjer sem potovala od Los Angelesa do San Franciscas in delala kot osebni asistent za gospo, učiteljico joge in terapevtsko maserko. Na Tajskem sem ustvarjala video vsebine za neprofitno organizacijo, ki daje službo ženskam iz severnih plemen (gre torej tudi za pomoč zapostavljenim) in se ukvarja z izdelovanjem oblačil za jogo. V Vietnamu sem pretežno potovala, kratek čas pa sem skrbela za fotografije in video vsebine v veganskem hostlu. Nato sem odšla v Mjanmar, v katerega sem se zaljubila, saj je bila to krasna izkušnja, ljudje pa prečudoviti. Težko sploh najdem besede, da bi opisala tako čudovito doživetje. Tam sem delala v ekoloških nastanitvah, moje zadolžitve pa so bile različne, od vrtnarjenja do ustvarjanja fotografij in videoposnetkov. V Kambodži sem en mesec delala v jogijskem centru, kjer sem se pretežno ukvarjala z upravljanjem družbenih omrežij ter ustvarjanjem foto in video vsebin. Na Baliju me je nato gostila prijateljica, ki sem jo spoznala na enem izmed prejšnjih potovanj. Ker sem tu našla skupino podobno mislečih ljudi, mi je bilo tako lepo, da sem se počutila kot doma in ostala sem kar dva meseca, čeprav sprva nisem načrtovala tega. Ker turistični vizum traja manj časa, sem morala kratek čas v Malezijo na t. i. visa run, kjer je tudi bilo super. Zadnja postaja pred vrnitvijo domov je bil Bangkok, kjer sem se en teden ukvarjala s tajskim boksom (Muay Thai). Leto je šlo hitro mimo, zato je bil potem že čas za vrnitev domov.

SR
Celoten intervju na portalu
www.noviglas.eu

POGOVOR Alessia Fantini

“The vegan side of the moon”

Vpoplavi različnih “influencerjev” je včasih na internetu težko najti kakovostne vsebine, da niso polne reklam in plačanih objav, da izražajo dejansko mnenje posameznikov, da prinašajo lepoto, pozitivno energijo in človeka obogatijo. Takšen profil, ki skuša posredovati svojo izkušnjo brez dlake na jeziku, ki sledilce in gledalce nagovarja neposredno brez nepotrebnega olepševanja resničnosti, ustvarja mlada Goričanka Alessia Fantini, ki jo bodisi na Youtubu kot na Instagramu (ustvarja pa tudi svojo spletno stran) najdemo pod imenom *The vegan side of the moon*. Teme, o katerih rada spregovori, so veganska prehrana, različne oblike telovadbe, osebnostna rast in še marsikaj. Ker je delo po spletu tudi služba, včasih sodeluje z nekaterimi firmami, a to je vedno jasno prikazano, sploh pa pri njej reklame niso prevladujoča vsebina. Da je njena vsebina cenjena, pričajo tudi številke. No, te niso tako vrtoglave kot pri najbolj znanih “influencerjih”, pa vendarle vseeno nekaj povejo. Na Youtubu ji sledi več kot 10.000 oseb, na Instagramu pa več kot 29.000. Publika nagovarja v italijanščini, ne skriva pa svojih slovenskih korenin, kot je lepo prikazala v videu, v katerem spregovori v vseh jezikih, ki jih pozna. Med karanteno je v Instagramovih storyjih tudi Alessia prikazala, kako je meja med državama dejansko nenaravna in oddaljena od našega vsakdana, saj sodi med tiste osebe (teh je res veliko pri obeh narodih, ki naseljujejo Goriško), ki uživajo na našem ozemlju ne glede na mejo. Same sebe sicer nima za “influencerko”, saj noče vplivati na ljudi, pač pa jih vabi k razmišljanju s svojo glavo.

Alessia, povej nam kaj o sebi, o svojem šolanju, odrasčanju, življenjski poti. Rodila sem se leta 1995 v Gorici, kjer sem tudi odrasčala. Šolala sem se sicer večinoma v italijanščini. Obiskovala sem jezikovni licej, nato pa sem študirala strojništvo (ingegneria meccanica). Odrasčala pa sem tudi v slovenskem okolju, saj sem hodila k skavtom in se trinajst let učila violino na glasbeni šoli Emil Komel. Že v mladih letih mi je veliko pomenilo smučanje, saj sem dolgo tudi teknovala, najprej s Slovenskim planinskim društvom Gorica (SPDG), nato pa s smučarskim klubom Devin. Smučanje je še vedno del mojega življenja, saj učim na smučarskih tečajih SPDG. Zelo mlada sem se srečala tudi s potovanji. Moja prva izkušnja v tujini je bila izmenjava pri 16 letih, ko sem preživela eno

štirimesečje v Kanadi.

V enem od videov si zelo odkrito spregovorila o izkušnji anoreksije. Gre za temo, o kateri se premalo govori na utemeljen način. Kakšen je tvoj pogled na družben odziv na te problematike? Kaj bi lahko svetovala dekletom in fantom (ne pozabimo, da se lahko v takšni situaciji znajdejo tudi fantje), ki se

spoprijemajo s tem?

Strinjam se, da se o tem premalo govori. Ljudje se tej temi izogibajo in se skušajo ne pogovarjati o tem. Res pa je, da osebe v takšnih trenutkih potrebujejo ravno pogovor. Tudi zame je bilo na začetku težko, saj je bilo zahtevno priznati problem pri sebi. Dokler si nisem rekla, da imam to težavo, mi je bilo tudi težko se o tem pogovoriti z domačimi in prositi za pomoč. A ravno v tem je problem. Vprašati za pomoč je bistveno in nujno, da se lahko izvlečemo iz te bolezni. Ne sme nas biti sram. Pri tem velja poudariti, da vlada v družbi še vedno neki tabu v povezavi s psihologi in psihoterapevti in v povezavi z vsemi duševnimi boleznimi. Marsikdo misli, da hodijo k psihologu samo motene osebe, nore, vendar ni tako. Psiholog ni nekdo, ki nam ponuja rešitve, pač pa nekdo, ki nam lahko pomaga, da najdemo odgovore in rešitve v sebi, nas vodi na naši poti ozaveščanja, zato da se nazadnje počutimo bolje in da vemo, kako se spoprijeti z življenjem. Psiholog je nekdo, ki nam lahko pomaga tudi takrat, ko nimamo takšnih bolezni, saj nas le pripelje do tega, da bolj zavestno in polno uživamo življenje. O svoji izkušnji z anoreksijo in o svojem odnosu do telesa sem posnela dva posnetka, kjer govorim tudi o tem, da se ne smemo poistovetiti s podobo v ogledalu ali s številko, ki nam jo kaže tehtnica. Naša vrednost se kaže še kje drugje, ne le v našem telesu.

Kako pravzaprav izgleda tvoja služba? Od česa za zdaj živiš? Ali se da živeti kot youtuberka s takšnimi

vsebinami, kakršne pripravljáš ti?

Lahko se živi tudi od Youtuba, a za zdaj nisem še imela časa, da bi se popolnoma posvetila temu. Snemanje in objavljanje posnetkov je doslej bila zame neka stranska dejavnost, zagotovo tudi neka strast, vendar tega nisem dojemala kot službo, pač pa bolj kot hobi. Najprej sem študirala,

nato sem potovala, sledilo pa je dodatno izobraževanje, saj sem postala osebna trenerka in trenutno se preživljam prav s tem in s poučevanjem smučanja. Res je, da za zdaj živim pri starših ... Vedno sem se izobraževala, zato je vse, kar je povezano s spletom, spadalo v neki t. i. vmesni čas, a počasi bo to postalo moj poklic, saj bom vložila čas tudi v to in sproti videla, kako gre.

Že nekaj let se prehranjuješ izključno vegansko. Naj bralcem pojasnim, da je Alessia ena izmed tistih veganov, ki ne skušajo prepričevati, da se morajo vsi prehranjevati na takšen način, pač pa enostavno prikazuje, kako se prehranjuje ona in daje dobre ideje za takšne obroke. Kateri razlogi tičijo za tvojo izbiro? Kje iščeš informacije za čim bolj ustrezno prehranjevanje?

Razlogov za to izbiro je več, lahko pa povem, da gre za izbiro na 360 stopinj. Ne gre le za prehrano. Zdelo se mi je pomembno, da se vrnem k bistvu, da moje vrednote in moja dejanja sovpadajo. Tu je bil seveda pomemben tudi etičen vidik izbire. Zdi se mi, da imamo leta 2020 tako veliko alternativ in možnosti, da lahko izberemo to pot neizkoriščanja živali. Moja izbira je tudi povezana z okoljem. Počutim se del našega planeta, za katerega moramo skrbeti in biti odgovorni. Naše odločitve vplivajo na naslednjo generacijo in prav je, da se zanje trudimo, da ohranimo to hišo, ki ji pravimo planet Zemlja. Tretji razlog je zdravje. Rada se izobražujem in berem različne knjige in članke o prehranjevanju. Zelo mi

je všeč pogled ameriškega zdravnika, specialista za klinično prehrano, dr. Michaela Gregerja. Napisal je knjigo *How not to die*, ki je v italijanščino prevedena kot *Sei quello che mangi*, v slovenščino pa z naslovom *Kako ozdravimo s hrano*. Med italijanskimi avtorji mi je zelo pri srcu Silvia Goggi. Vse vire, od koder črпам informacije, si lahko pogledate na spletni strani (ravno v tem času nastaja nova verzija spletne strani). Tam navajam tudi dokumentarce, npr. *The Game Changers*, v katerem so prikazane izkušnje znanih ljudi, kot sta Hamilton in Schwarzenegger, govori pa o športu v povezavi z vegansko prehrano.

Kako je družina sprejela to izbiro? Se je tudi njihov način prehranjevanja deloma spremenil? Ti mogoče kdaj očitajo, da si preveč stroga?

Moja družina je to izbiro sprejela na zelo odprt in lep način. Podpirajo me pri izbiri, čeprav je sobivanje z osebami, ki se prehranjujejo drugače od mene, za obe strani včasih zelo zahtevno in mi kdaj očitajo, da sem prestroga. Seveda nočem prisiliti ljudi, da sledijo mojim izbiram, a kakšno seme za spremembe v prehrani pa je vendarle

vzklilo tudi v moji družini. Če pripravim kakšen smuti ali skuham kakšen obrok, zelo radi pojejo to, kar pripravim jaz. Mama na primer redno pije riževa mleko. Navsezadnje pa je treba povedati, da jesti vegansko hrano ni vedno tako težko, saj je naša kulinarčna tradicija bogata tudi s takšnimi jedmi, a jih mi ne povezujemo z vegansko prehrano in jim ne dajemo takšne etikete. Naj navedem le nekaj primerov: pašta in fižol, pica marinara, farinata di ceci itd. Da ne naštevamo zraven še receptov, ki jih zlahka spremenimo v veganske, saj lahko brez težav poiščemo kvalitetne nadomestke. Za nas, ki živimo blizu Slovenije, je seveda še lažje, saj imamo možnost nakupovanja

sestavin v obeh državah in torej dostop do dveh različnih tržišč.

Med vsebinami, ki so zelo priljubljene, a jih je letos zaradi nepredvidljivih časov seveda veliko manj, so tudi potovanja. Pomenljiva izkušnja je bilo zagotovo enoletno potovanje okoli sveta. Kako se je porodila ideja za to in kaj ti je ta dogodivščina prinesla?

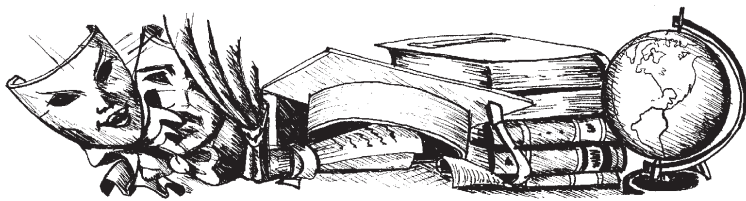

Že v času študija na univerzi sem preizkusila dve mednarodni doživetji, saj sem opravila Erasmus v Valencii, nato pa sem dobila tudi stipendijo za študij v Avstraliji. Po diplomi sem se zamislila in ugotovila, da strojništvo ni prava pot zame. Študij mi ni dal tega, kar sem iskala v življenju. Čutila sem, da imam še

druge cilje, a v meni se je porodilo toliko vprašanj, na katera sem iskala odgovore. Kdo sem, kaj me veseli, kako lahko prispevam kaj dobrega svetu. S temi vprašanji, z nahrbtnikom, majhnim ročnim kovčkom in enosmerno vozovnico do Mehike sem potem odpotovala na enoletno popotovanje okoli sveta. S sabo sem imela seveda svoje prihranke, vendar sem se v tem času tudi preživljala z workawayjom, to pomeni, da sem delala v zameno za streho nad glavo in hrano. Ko sem odpotovala, nisem imela točno načrtane poti, kam naj grem. Vodilo me je življenje samo, zaupala sem ljudem, ki sem jih srečala na poti. V Mehiki sem se na primer zelo spoprijateljila z Američanko, ki mi je svetovala Gvatemalo,

tam sem spoznala drugo prijateljico in tako naprej, tako je izgledalo skozi celotno leto. V vsaki državi sem preživela od enega do dveh mesecev, nekaj časa sem delala, nekaj časa pa potovala. Povsod pa sem iskala izkušnje, ki so mi bile blizu po vrednotah in načinu življenja. V Mehiki sem na primer delala pri ženski, ki se je ukvarjala s fermentacijo pijače in prehrane ter surovo vegansko prehrano. V Gvatemali sem se potem ukvarjala s snemanjem video vsebin za jogijski center. V Kostariki sem ustvarila nov menu z recepti za vegansko restavracijo. Nato pa me je srce odpeljalo v ZDA, kar ne bi nikoli pričakovala. Obiskala sem namreč prijatelja v New Yorku in prijateljico v Denverju v Koloradu, nato pa sem delala v Kaliforniji, kjer sem potovala od Los Angelesa do San Franciscas in delala kot osebni asistent za gospo, učiteljico joge in terapevtsko maserko. Na Tajskem sem ustvarjala video vsebine za neprofitno organizacijo, ki daje službo ženskam iz severnih plemen (gre torej tudi za pomoč zapostavljenim) in se ukvarja z izdelovanjem oblačil za jogo. V Vietnamu sem pretežno potovala, kratek čas pa sem skrbela za fotografije in video vsebine v veganskem hostlu. Nato sem odšla v Mjanmar, v katerega sem se zaljubila, saj je bila to krasna izkušnja, ljudje pa prečudoviti. Težko sploh najdem besede, da bi opisala tako čudovito doživetje. Tam sem delala v ekoloških nastanitvah, moje zadolžitve pa so bile različne, od vrtnarjenja do ustvarjanja fotografij in videoposnetkov. V Kambodži sem en mesec delala v jogijskem centru, kjer sem se pretežno ukvarjala z upravljanjem družbenih omrežij ter ustvarjanjem foto in video vsebin. Na Baliju me je nato gostila prijateljica, ki sem jo spoznala na enem izmed prejšnjih potovanj. Ker sem tu našla skupino podobno mislečih ljudi, mi je bilo tako lepo, da sem se počutila kot doma in ostala sem kar dva meseca, čeprav sprva nisem načrtovala tega. Ker turistični vizum traja manj časa, sem morala kratek čas v Malezijo na t. i. visa run, kjer je tudi bilo super. Zadnja postaja pred vrnitvijo domov je bil Bangkok, kjer sem se en teden ukvarjala s tajskim boksom (Muay Thai). Leto je šlo hitro mimo, zato je bil potem že čas za vrnitev domov.

SR
Celoten intervju na portalu
www.noviglas.eu

POGOVOR Mojca Furlan Rejc, Brane Tomažič, Uroš Koprivnikar (Novi splet)

Sodobna spletna stran mora biti prilagodljiva, lepo vidna na ekranih računalnikov in pametnih telefončkov

Prejšnji teden smo dobili novo, prenovljeno spletno stran. Za to je poskrbelo slovensko podjetje Novi splet, njegovi predstavniki, direktor in ustanovitelj Brane Tomažič, vodja projektov Mojca Furlan Rejc in vodja programerjev Uroš Koprivnikar so nas v sredo, 29. julija, obiskali v goriškem uredništvu. Z njimi smo se pogovorili o nastanku podjetja Novi splet, o njihovem delu in značilnostih sodobnih, uporabnikom prijaznih spletnih strani, kakršna je naša. Iskreno smo jim hvaležni za opravljeno delo.

S čim se ukvarjate pri Novem spletu?

B.T.: Pri Novem spletu se ukvarjamo izključno s spletnimi stranmi oz. z njihovim oblikovanjem, načrtovanjem in programiranjem. Skratka izdelujemo spletne strani in spletne trgovine.

Kdaj ste ustanovili podjetje in kako se je s časom razvilo?

B.T.: Podjetje sem ustanovil leta 1992, bil sem star devetnajst let. Takrat sem se ukvarjal z drugimi storitvami, saj interneta še ni bilo. Leta 2004 sem ustanovil Novi splet – 16 let se ukvarjamo izključno s spletnimi rešitvami za podjetja, ki želijo s pomočjo interneta povečati prodajo in ugled. Znotraj podjetja imamo oddelek za marketing oz. za spletno oglaševanje na Googlu, Youtubu, Facebooku, Instagramu.

Koliko zaposlenih imate in kako je delo porazdeljeno v podjetju?

B.T.: Trenutno nas je v podjetju štirinajst. To so programerji, oblikovalci, zaposleni na oddelku za prodaje in marketing ter vodja projektov.

M.F.R.: Oblikovalci naredijo načrt, design, strukturo spletne strani. Programer dobi od oblikovalcev sliko in spletno stran tehnično izdela. Uroš je pri nas vodja programerjev, sama pa vodim projekte.

Ste med epidemijo s koronavirusom delali tudi od doma?

B.T.: Vsi smo delali od doma. Šlo je dokaj dobro, sicer počasneje, ker je bilo potrebno več usklajevanja. Pri nekaterih je bilo delo od doma bolj produktivno od tistega v uradu.

M.F.R.: Za programerje je bil tak način dela boljši, ker so imeli doma mir in so lahko dobro delali. Z mojega vidika, vidika vodenja projektov, pa je bilo težje usklajevati delo celotne ekipe – vsakega člana sem morala posebej poklicati in vsi skupaj smo se vsak teden srečevali v spletnih klepetalnicah. Komunikacija je bila, predvsem na začetku, otežena, sicer pa smo se kar kmalu naučili novega načina

delo.

Katere prednosti ima po vašem mnenju tak način dela?

M.F.R.: Za nekatere ima delo od doma nedvomno veliko prednosti, če imajo doma mir in lahko uspešno delajo, ter seveda tudi za tiste, ki se morajo vsak dan več kot eno uro voziti v službo. Za osebo, ki ima v podjetju vodilno vlogo, pa po mojem mnenju “smartworking” nima veliko prednosti. Osebnost, kot vodja projektov in ženska, se veliko bolje počutim v službi. Prepričana sem, da za ženske, ki se morajo doma ukvarjati z otroki, kuhanjem in pranjem, je na delovnem mestu lažje delati.

U.K.: Jaz sem vodja programerjev in mi je bilo težko delati od doma in usklajevati delo s sodelavci. Vse je odvisno od funkcije, ki jo oseba opravlja v podjetju.

Koliko spletnih strani ste že izdelali?

B.T.: Od leta 2004 smo izdelali 1500 spletnih strani. Od teh je približno 700 še aktivnih.

Kdo so vaše stranke? Po čem povprašujejo?

B.T.: Naše stranke so zelo raznolike. Sledimo podjetjem, seveda raznim organizacijam in javnim institucijam ter medijem. Zaupa nam širok spekter naročnikov, tako velika in uveljavljena podjetja kot tudi podjetja na začetku svoje poslovne poti. Vsak naročnik ima svoje želje. Naša prednost je v tem, da smo velika ekipa in znamo slediti različnim profilom strank.

Nam lahko razložite, kako

Mojca Furlan Rejc

uresničujete projekte za izdelavo spletnih strani vaših strank?

M.F.R.: Oddelek za prodajo ima pri nas pomembno vlogo. V tem oddelku nastanejo ponudbe – večinoma delamo na povpraševanje, stranke same pridejo do nas po naši spletni strani (naša spletna stran je visoko pozicionirana v Google iskalniku) ali na priporočilo drugih naših naročnikov. Na oddelku se s stranko dogovorijo za posel, nato se z njo sama zmenim za delovni sestanek, na katerem se dogovorimo o vseh podrobnostih projekta, in na zapisniku vse določimo

in specificiramo naloge. Po prvem sestanku pošljem stranki sporočilo, v katerem je navedeno vse, kar smo se dogovorili, nato pa je na vrsti oblikovanje. Oblikovalec zariše načrt, “design” vstopne strani, tako da ima stranka občutek, kako bo spletna stran

izgledala. Po odobritvi sledi tehnična faza programiranja: programerji pripravijo delovno verzijo strani, ki jo nato pošljemo stranki. Ko je naš naročnik zadovoljen, gre spletna stran v objavo. B.T.: Po objavi poskrbimo z oddelkom podpore za nadgradnjo in, če stranka to potrebuje, tudi za spletno oglaševanje in dodatno promocijo strani.

Kakšna mora biti kakovostna spletna stran?

U.K.: Sodobna spletna stran mora biti “responsive”, prilagodljiva, to se pravi lepo vidna na ekranih računalnikov in pametnih telefončkov. Hitro

Brane Tomažič

se mora nalogati, vse mora biti lepo berljivo in fotografije vidne. Zelo je pomembno, da stran ne miruje, da na njej objavljamo nove vsebine – na strani se mora stalno nekaj dogajati.

B.T.: Spletna stran mora biti tako narejena, da je prijazna za Google, tako optimizirana, da jo spletni iskalnik postavi visoko na svojem seznamu. Pomembna je tudi varnost proti vdorom – z našim načinom dela je spletna stran zaščitena, amaterski izdelovalci pa velikokrat naredijo napake na tem področju, tako da lahko drugi, največkrat so to roboti, vdrejo

v stran in objavljajo v svoje namene.

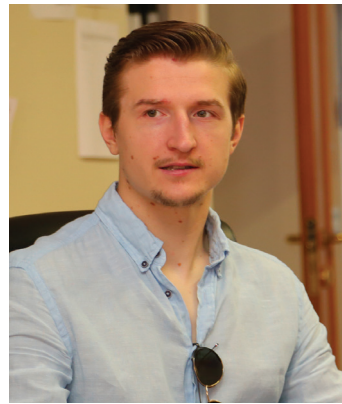
M.F.R.: Danes je zelo pomemben “design”, da je stran moderna, s sodobnimi črkami, grafikami in postavitevami.

Kaj predstavlja za vas največji izziv?

noviSplet.com

M.F.R.: Za nas je največji izziv usklajevanje želja in zahtev naših strank s tem, kar je kvalitetna spletna stran. Včasih je potrebno naročnikom večkrat razložiti, kaj je dobro zanje in kaj je učinkovito za splet. Na trgu je ogromno ljudi, ki ustvarjajo spletne strani, največkrat pa se godi, da ti nimajo dovolj znanja in dobre spletne strani ne zmorejo ustvariti. V teh primerih moramo potem mi

Uroš Koprivnikar

reševati situacijo in popraviti napake – preveč ljudi je, ki vse vedo o spletu!

B.T.: Nekaj je strank, ki ne pustijo strokovnjakom, da bi jim predlagali pravilno rešitev.

Kaj pa vam je pri vašem delu najmanj všeč?

M.F.R.: Včasih se težko dogovorimo z določeno stranko, ki nam premalo zaupa. Malo je takih podjetij, kot smo mi, ki znamo spletno stran postaviti med prve na Googlu.

U.K.: Neprijetno je, ko stranka ne dovoli, da bi jo prepričali o kakovosti naših rešitev, in moramo ustvariti spletno stran, o kateri vemo, da ni

dobra in da bo to tudi sama stranka kmalu ugotovila.

Imate veliko strank izven Slovenije?

B.T.: Manjši delež, približno 5% naših strank, je izven Slovenije.

U.K.: Veliko naših strank je iz Slovenije, pokrivajo pa tudi

analizo spletne strani in na podlagi teh podatkov smo se lotili dela.

U.K.: Fokus smo dali na prilagodljivost spletne strani na ekranih mobilnih telefonov. Hitro raste ogled z mobilnih naprav. Stran smo tako preoblikovali, da se bodo uporabniki več časa zadrževali na njej, da jim bo z lahkoto dosegljivo veliko zanimivih vsebin, ki jim jih bo sama stran ponudila v branje.

M.F.R.: Vaši članki so zanimivi. Spletna stran Novega glasa me pritegne, rada berem rubrike, intervjuje in ostale članke. Čudim se, da tako majhna ekipa zmore ustvariti tako kvalitetne vsebine.

Katere so bistvene novosti, ki ste jih želeli vnesti v novi portal?

U.K.: V glavnem to, da je prijazen za mobilne telefone. Zelo smo izboljšali berljivost vsebin, kmalu pa bo uporabnikom na voljo tudi aplikacija.

B.T.: Z aplikacijo bo Novi glas še bolj dostopen bralcem.

Kakšne načrte imate za prihodnost?

B.T.: Postati hočemo vodilno podjetje v Sloveniji na našem področju, to se pravi kot strokovnjaki za izdelavo kakovostnih spletnih strani. V Sloveniji ni veliko podjetij, kakršno je naše. Obstajajo agencije, ki imajo oddelek, na katerem se ukvarjajo z izdelavo spletnih strani, veliko je mlajših podjetij, takih, ki so tako visoko specializirana v tem, kot smo mi, pa je zelo malo.

M.F.R.: Mi imamo zelo jasen cilj dela. Hočemo še naprej izdelovati spletne strani, portale in spletne trgovine. V obdobju koronavirusa smo izdelali podjetjem veliko spletnih trgovin, saj se je tak način prodaje zelo razširil – ta oddelek imamo trenutno zaseden do drugega leta. Ukvarjamo se s trgovinami, ki imajo do petdeset izdelkov, in z večjimi, ki na svoji spletni strani prodajajo več tisoč izdelkov.

B.T.: Naša prednost je tudi v tem, da spletne trgovine povezujemo z računovodskimi sistemi podjetij. Na tem področju bi radi še izboljšali rešitve za naše naročnike. Prehod na spletno trgovino mora biti za stranke čim lažji, da jim ni potrebno iskati dodatne delovne sile, ki bi se s tem ukvarjala – proces avtomatiziramo. V prihodnje bi radi zaposlili še kakšnega dobrega programerja in našo dejavnost dodatno razvili, saj imamo težave s pomanjkanjem ustreznega kadra, usposobljene delovne sile.

Hvala za pogovor in za vaše delo!

Katja Ferletič

SV . VIŠARJE 32. romanje treh Slovenij

Svetovišarska Mati Božja je spet združila Slovence z vseh vetrov

Na Svetih Višarjah je v nedeljo, 2. avgusta, potekalo tradicionalno romanje, ki že 32 let združuje Slovence treh Slovenij: matične, zamejske in izseljenske. Osrednje slovensko romanje na stičišču slovanskega, romanskega in germanskega sveta je zaradi pandemije covida-19 potekalo prilagojeno, a vsebinsko ni bilo okrnjeno. Kljub letošnjim razmeram in kljub slabemu vremenu se je zbralo lepo število romarjev.

G. Janez Pucelj

Tudi letos se je srečanje začelo s predavanjem na prostoru za cerkvijo Višarske Matere Božje. Prisotne je pozdravila ministrica RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Helena Jaklitsch, ki se je najprej zahvalila Rafaelovi družbi in vsem izseljenskim duhovnikom, ki že 32 let združujejo na Sv. Višarjah Slovence iz zamejstva in sveta. Tudi sama je bila velikokrat prisotna in rada hodi na romanje, saj se tu čuti kot doma. Sem smo Slovenci zahajali že veliko prej, pravi ministrica, ki se je spomnila na Lamberta Ehrlicha, ki je že pred sto leti sanjal višarsko Slovenijo, ki bi bila svobodna, odprta in samostojna. Takrat, ko se naši ljudje, zaradi pokončnega slovenstva, niso smeli vrniti v domovino in so se v tem svetem kraju srečali s prijatelji in drugimi rojaki. Z majhnimi delčki so tlakovali pot do svobodne Slovenije, je poudarila Jaklitscheva. Zato ni čudno, da smo se tudi letos, kljub kočljivim razmeram, vseeno zbrali, da lahko skupaj praznujemo, se veselimo in družimo na današnji dan, ki je poln vsebine in srčnih srečanj, je še dodala. Na prostem so opravili tudi mašo, ki jo je z izseljenskimi in drugimi duhovniki daroval Janko Krištof, saj je bil krški škof Jože Marketza, ki bi moral maševati, nujno zadržan. Gospod Janez Pucelj je imel pridigo, v kateri se je spomnil na g. Vinka Žaklja, prijatelja Višarj in vizionarja. Vse svoje delo je zastavil v evangelijsko izobraževanje in oblikovanje predvsem mladih, da bi jih usposobil za delovanje, za odgovorno in ozaveščeno postavljanje evangelijskih

vrednot v življenje. Vedno je ponavljal, da Cerkev in svet potrebujeta pokončne krščanske osebnosti. Kdo je pravzaprav močna, pokončna krščanska osebnost? Krščanska osebnost je človek, ki je zvest svojemu Gospodu v veri in dejanju. Močna krščanska osebnost zdrži veliko, zelo veliko. Tako kot Gospod. On je vzor in moč, je poudaril Pucelj. Kulturni program je zaradi dežja letos odpadel. Morala bi ga sooblikovati oktet Fantje

z vasi in kvartet klarinetov Godbe ljubljanskih veteranov, ki so sicer sodelovali pri maši in na začetku, pri igranju himne.

MČ

Na Svetih Višarjah je imel osrednje predavanje g. Janko Krištof. Predavanja zaradi izjemne dolžine ne moremo objaviti v tiskani obliki v celoti, ga bomo pa objavili v celoti na spletu, medtem ko vam tu ponujamo nekatere poudarke: “Dovolite mi, da se kar ob začetku najprej zahvalim organizatorju tega poletnega srečanja treh Slovenij, torej Rafaelovi družbi, in osebno Lenartu Riharju za zaupanje in čast, ki me je doletela, da letos v imenu Korošcev spregovorim. /.../ Naj vam nanizam nekaj vzrokov svojega tako dobrega razpoloženja: na Koroškem smo letos dobili slovenskega škofa Jožeta Marketza. S tem dogodkom se je nekaj zgodilo, o čemer doslej niti sanjati nismo prav upali. /.../ Na Koroškem se je namreč ozračje v zadnjih letih zelo izboljšalo. Čeprav je ostal med nami tudi neki grenek priokus gnilega kompromisa, sta se dogovor o dvojezičnih napisih in njegova hitra izpeljava med nas zapisala kot pozitiven dogodek. Na Koroškem imamo zdaj socialdemokrata Petra Kaiserja, ki s svojim nastopom in delovanjem deluje pomirjevalno in združitveno. /.../ Tudi ne, da se moremo Slovenci na Koroškem zdaj nasloniti nazaj in prenehati svoje zahteve, je pa sedaj dokaj ugoden trenutek, da si

drznemo še to ali ono doslej prikrito željo tudi na glas izpovedati. In nekateri to tudi že delajo. Na primer Olga Voglauer, ki je kot koroška Slovenka prevzela vodstvo Zelenih na Koroškem in kot taka bila izvoljena v avstrijski parlament. /.../ Da še podkrepim svoj vtis pozitivnega ozračja na Koroškem, naj navedem le eno izkušnjo v zvezi s pripravami na obeležitev 100-letnice plebiscita. Imel sem zamisel, da bi se 10.

Ministrica Helena Jaklitsch

oktobra zbrali slovenski zbori in pevske skupine na Novem trgu v Celovcu in da bi tam zapeli nekaj slovenskih pesmi ter mimoidočim postregli z vinom in pogačo ter tako celotni koroški javnosti pokazali: Mi smo tu in želimo še nadalje živeti kot Slovenci na tej zemlji, pridite in skupaj oblikujmo prihodnost dežele Koroške! To misel sem prvič izpovedal na občnem zboru Krščanske kulturne zveze, novembra 2019, in jo pozneje tudi predstavil Slovenski prosvetni zvezi in je bila v glavnem pozitivno sprejeta. Ko pa smo bili s strani dežele Koroške povabljeni na pogovor glede sodelovanja pri praznovanju stote obletnice plebiscita, so nam predstavili program, kjer smo mi z našo pesmijo bili že enakomerno upoštevanji. /.../ Naj povem, da je tudi med nami, t. i. levico in desnico, zelo konstruktivno ozračje in da v mnogih pogledih zelo dobro sodelujemo, vsaj kar se tiče kulturnega delovanja. Preden preusmerim naš pogled še drugam, naj še dodam nekaj dogodkov, ki so odmevali ne le na Koroškem in ne le v slovenskem svetu: to je visoka literarna nagrada Maji Haderlap in njenemu Angelu pozabe, avstrijska državna nagrada Florianu Lipušu in povrh še nobelova nagrada Petru Handkeju, ob kateri je pred celotno svetovno javnostjo v originalu citiral iz slovenskih lavretanskih litani. Ker pa danes govorim pred tako rekoč celotnim slovenskim svetom, bom še nadaljeval naštevati vzroke svojega veselja, ki se nanašajo na stvarnost izven Koroške. Z veliko pozornostjo sem

spremljal priprave na predajo Narodnega doma v Trstu. Ko sem sredi junija na spletni strani RTV Slovenija zasledil sporočilo, da se bo to zgodilo, sem takoj čestital tržaškemu prijatelju Ivu Jevnikarju, a mi je ta odgovoril bolj zadržano. Zdi se mi, da do konca ni mogel verjeti, da se bo to res zgodilo. Pa se je! A ne le to. Zgodilo se je še nekaj večjega: srečala sta se oba državna predsednika in s tem to predajo uvrstila med najvišje državne dogodke. Skupno sta

se podala na kraja spomina, ki že skozi desetletja razdvajata oba naroda: v Bazovico in fojbo. S svojim pravim dejanjem in stiskom rok pred obema spomenikoma sta odprla pot sprave, hkrati pa nista zankala grenke zgodovine, na katero ti dve obeležji spominjata. Pa smo sedaj tudi že prispeli v osrednjo Slovenijo, ki ima trenutno predsednika, ki se resno trudi, da bi presegel razmejitve preteklosti in da bi prišlo do narodne sprave. /.../ Jaz se mu na tem mestu pridružujem in dodajam še napovedan prihod na Koroško, ko se bo 10. oktobra srečal z avstrijskim državnim predsednikom Van der Bellnom in tudi pri nas pustil svoj povezovalni in pravni pečat. Morda mi kot duhovniku ne pristaja, vendar bom tvegati še eno navedbo veselja, ki me v teh zadnjih mesecih navdaja: to pa je presenetljiv politični obrat ob odstopu Marjana Šarca. Ko smo novembra lanskega leta v Pliberku praznovali 70. obletnico Narodnega sveta koroških Slovencev in je tedaj slovenski premier Šarec nam Korošcem govoril, naj se trudimo za enotnost, sem si mislil, kako more on nam to govoriti, ko pa je že pred volitvami in še bolj po njih odklanjal vsak pogovor z voditeljem najmočnejše stranke, Janezom Janšo. Ko pa gledam s kakšnim sovraštvom sedaj ob vsaki priložnosti sika proti njemu in s tem izraža svojo jezo nad tem, da se je z odstopom zaračunal, pa ugotavljam, da to, kar podtika svojemu nasprotniku,

najbolj uresničuje sam. To pa je že znana taktika leve iz davnih dni. Seveda nisem le zadovoljen z dokaj posrečeno sestavo vlade, med katero se je znašla – v dvojnem pomenu besede – tudi dr. Helena Jaklitsch, ministrica, ki je danes seveda tudi med nami in je skupno z državnim sekretarjem Dejanom Valentiničem ne le poznavalka Slovencev v zamejstvu in po svetu, temveč že dolga leta tudi naša velika prijateljica. Vesel sem, da Janezu Janši in SDS uspeva s spoštljivim ravnanjem s koalicijskimi partnerji ohraniti ravnotežje in notranjo enotnost. In to ni lahko. /.../ Morda ste nekoliko presenečeni, da sem svoj prvi del predavanja namenil skorajda izključni pohvali trenutnega stanja. Pa tudi še naslov, ki sem si ga dal: Sto let upora, obljub in prevar – Koroški Slovenci med samobitnostjo in povezovanjem s celotnim narodnim telesom takega pogleda nikakor ne obeta. Pa vendarle: ali ni moje veselje nad trenutnim stanjem vendarle že posledica mnogih grenkih izkušenj iz preteklosti, ki sem jih naredil sam oziroma so jih naredili tisti, h katerim se prištevam in v imenu katerih danes tukaj govorim? /.../ Medtem ko je v 19. stoletju Celovec veljal za Slovence še kot pomembno slovensko mesto in Koroška z dobro tretjino slovenskega prebivalstva močan narodni dejavnik, sta naša moč in tudi naš pomen za celotni slovenski kulturni prostor v 20. stoletju močno upadla. Udarci je bil takoj na začetku močan. Komaj je bil plebiscit za Koroško dobljen, je ta pozabila na vse obljube, ki jih je našemu narodu dajala pred glasovanjem. /.../ Arthur Lemisch je en mesec po plebiscitu dejal: “Nur ein Menschenalter haben wir Zeit, diese verführten zum Kämtnerum zurückzuführen” (Le eno dobo človeškega življenja imamo čas, da privedemo te zavedence nazaj h koroštvu!). Pritisk je postal tako močan, da so se vidni Koroški Slovenci množično preseljevali v t. i. “matično domovino”. Tedaj smo zgubili skorajda vso inteligenco. /.../ Ostali so večinoma le duhovniki, ki so svoje vernike podpirali in jim vlivali potrebno narodno zavest. Da ni bilo pritoka pri učiteljih, zato je poskrbela oblast, ki je predvsem pazila na to, da iz zavednih slovenskih družin ne bo več takih, ki bi se mogli izobraziti, če pa so že koga dopustili, je moral pred tem podpisati izjavo. Pri obnovitvi kulturnega življenja je pomagala mreža kulturnih, čitalniških, prosvetnih društev

po celotnem dvojezičnem ozemlju. Da bi raznarodovanje še podkrepili, so začeli po naših slovenskih vaseh načrtno naseljevati Nemce, večinoma iz sudetske dežele. /.../ Komaj 18 let po plebiscitu se zgodi t. i. Anschluss. Hitler vkoraka v Avstrijo in povsod zavladala Nacionalni socializem. To je ura vseh protislovenskih gonjačev. Takoj prepovedo slovensko besedo v javnosti, cerkvi, v zasebnem življenju: “Kämtner, sprich deutsch”! je deviza, ki preplavi in skuša obvladati celotno stvarnost. Ukinitev in razlastitev slovenskih političnih in kulturnih društev in ustanov. Sledi pregon in izselitev številnih slovenskih družin v nemška taborišča. Partizanski upor prav zaradi tega tudi na Koroškem naleti na dober odmev. Sodelovanje in vključitev seveda za mnoge osebe in družine pomeni gestapovske zapore, mučenja, smrtni obsodbe, koncentracijska taborišča, hudo trpljenje in strah. Po končani vojni se večina izseljencev vrne na izpraznjene in opustošene domačije. Kmalu pride do grenkega spoznanja, da nemškonacionalni in protislovenski duh ostaja stalnica. Dodatna teža, ki jo moramo odslej Slovenci na Koroškem nositi, je razdvojenost. Ideološka diferenciacija se pri nas zgodi v glavnem šele po vojni. Ker leva, s strani komunistične Jugoslavije podprta stran, prevzame vse slovenske strukture, je desna opcija prisiljena ustvariti lastno strukturo. Ustanovi se Narodni svet koroških Slovencev in nato še Krščanska kulturna zveza. Zelo pomembno je, da Mohorjevi s pomočjo beguncev uspe obnoviti svoje poslanstvo in ohraniti svojo samostojnost. /.../ V teh letih se koroški Slovenci zbijamo in raste samozavest. Slovenska gimnazija izoblikuje novo generacijo samozvestnih in borbenih dijakov, študentov, intelektualcev. Sledijo demonstracije po celovških ulicah, na Dunaju. /.../ Vloga Heimatdiena je pri tem absolutno razdiralna, njegova protislovenska gonja obvladuje vse tri politične stranke. Naš politični nastop pa je polagoma tudi rodil sadove: dobili smo Trgovsko akademijo, šolo za gospodarske poklice, otroške vrtce, ljudsko šolo v Celovcu, boljšo medijsko oskrbo, radio, televizijsko oddajo. /.../ Ko je v deželi najbolj napeto, se na Koroškem “zgodi” sinoda. To je leta 1972. Česar ne zmorejo drugje, uspe tukaj: sinodalni sklepi upoštevajo slovenščino kot enakovreden jezik in ji dajo vidno mesto.

Leta 1991 razpade Jugoslavija in konec je komunističnega režima. Rodi se samostojna Slovenija. Tudi pri nas se marsikaj spremeni, ostaja pa tudi marsikaj težkega: v deželi vlada Haider, med nami Slovenci pa razdeljenost ostaja. Poizkusi zblíževanja vseskozi obstajajo. Eden izmed njih, ki hoče močnejše poseči v naše strukture, je poizkus združitve dveh slovenskih tednikov, ki pa ima za posledico, da dobimo poleg dveh političnih taborov, še tretjega. /.../ Leta 2008 se zgodi nenadna smrt Haiderja in politične razmere se začenjajo spreminjati /.../, a moramo po sto letih borbe, prevar in obljub ugotoviti, kako zelo smo v tem času številčno nazadovali. Od 100.000 smo padli na 10.000. Seveda je to število le približno. /.../

Moje sorodstvo. Po očetovi strani imam sorodnike v Sloveniji in po svetu. Medtem ko je bila družina očetove mame iz Slovenije (Gorenjske), se je en brat mojega deda, Janez, po plebiscitu naselil v Podveljki, drugi, Franc, pa v Ljubljani. Dva njegovih sinov sta bila med begunci in sta živela v Argentini, eden pa se je nato preselil v Združene države Amerike. Družina moje babice pa je prišla iz Olševka in se je nato naselila na Blatu pri Pliberku. Babičin brat pa je sicer vzel Korošico iz Železne Kaple, a se je po plebiscitu moral preseliti v Prevalje in nato v Dravograd, kjer je imel visoko službo okrajnega glavarja ter se ob napadu na Jugoslavijo zatekel v Ljubljano in imel tri otroke, Marico, Cirila in Metoda. Ciril je bil umorjen kot eden izmed vrnjenih domobrancev, Metod pa je preživel in se naselil v Severni Ameriki. Napisal je knjigo Kdo bo posušil naše solze?, v kateri opisuje svojo življenjsko pot, ki ga je vodila od odporniške skupine jugoslovanske vojske, nato partizanov, koncentracijskega taborišča na Rabu, gestapovskih zaporov do Auschwitza, Vetrinja in nato še v razna avstrijska taborišča za izgnance. /.../ Iz te sorodstvene linije izhaja tudi družina Urbanc, katere sin Peter je tudi v emigraciji igral pomembno vlogo. Maričin sin pa si v Ljubljani kot raziskovalec rodovnikov prizadeva, da bi te naše stare povezave ne prešle prehitro v pozabo, oz. pozabljene znova vnaša v zavest. Moja teta, očetova sestra Trezka, je na povabilo Petra Urbanca šla kot služkinja v Toronto in se tam poročila s Cvetkom Oselijem, nekdanjim domobrancem iz Cerkelj. Po mamini strani pa je moje sorodstvo večinoma doma v Sloveniji, saj jo je oče našel na Lokovici, torej tik za mejo, in jo pripeljal na avstrijsko stran. Za njo sta prišli nato še

dve njeni sestri in se poročili s koroškima Slovencema. Mamin stric, torej njenega očeta brat, je bil duhovnik; pri 34 letih starosti so ga leta 1950 komunisti ubili kot župnika v Črni. To je bil Matej Krof, ki je bil posvečen v duhovnika ob napadu na Jugoslavijo, nato bil vsa vojna leta na Hrvaškem, l. 1945 prišel domov in je najprej dobil v upravo župnijo Ojstrica nad Dravogradom, leta 1947 pa je postal župnik v Črni. Mamin stric po mamini strani, Mihael Smolak, je

Mag. Janko Krištof

bil zaradi sodelovanja s partizani od Nemcev zajet in so ga umorili v Auschwitzu (4. 1. 1944), njegov polbrat Jože Smolak (8. 4. 1945) pa je padel v partizanskem boju. Mama pa je imela tudi mačeho, katere družino so po vojni deportirali v Kočevje in jim kmetijo odvzeli. Njen oče je umrl v Kočevju, družina pa se je razletela. Ena hči je živela v Celovcu, en brat pa je šel v Združene države Amerike. Iz pripovedovanja moje mame je bila v naši družini tudi zavest, da je le malo manjkalo, da bi jim nova oblast namenila isto usodo. Ker so živeli tik ob meji in režimu niso bili naklonjeni, so se jih pač hoteli znebiti. Tudi družini mojega očeta ni veliko manjkalo, da bi jih izselili, pa se je v Žvabeku menda nekdo postavil v bran z argumentom, da ne morejo izseliti družine, ki ima tri sinove na fronti. Eden teh sinov je bil moj oče, ki je kot letnik 1916 nosil staro avstrijsko in nato nemško uniformo več kot celih osem let. Rojen sem leta 1962, naša družina je sprva še živela na očetovem domu pri Stogartu v Dolnji vasi pri Žvabeku. Ko sem bil star dve leti, smo se preselili v Vidro vas pri Pliberku, kjer so starši kupili napol zgrajeno hišo. Tam sem doraščal, napravil 5 let ljudske šole, nato so me dali v Slovensko gimnazijo in v Mohorjev dom, v Marijanišče, ki so ga vseskozi vodili slovenski salezijanci. Tam sem se vključil v skavtsko organizacijo, ki me je zelo oblikovala in sem ji ostal zvest vse do njene ukinitve. Močno oblikoval me je tudi g. Miško Brunec, ki je bil v Marijanišču moj vzgojitelj, pozneje pa prijatelj in mentor. Z njim smo v našem razredu

izdajali dijaško glasilo SRP (Slovenstvo – Resnica – Pravica), ki je bilo usmerjeno izrazito vseslovensko in protikomunistično. On je bil tisti, ki mi je odprl pogled v resnično dogajanje revolucije in njenih posledic na Slovenskem, on me je vodil po svetu filozofije in mi kazal, kako je prišlo do marksizma in kako zvesto so se tega nauka držali Lenin, Stalin in tudi vsi drugi komunistični voditelji, on mi je odprl pogled tudi med Slovence, razkrojljene

po vsem svetu. Veliko sem bral in preučeval prav ta del zgodovine, ki je nas Slovence tako tragično razdvojil. To, kar je zdaj v zajetno knjigo zbral in pri Mohorjevi izdal Jože Možina, me torej spremlja že vse iz mojih dijaških let. V teh letih me je spolitiziral tudi boj koroških Slovencev za pravice: bil sem pri vseh demonstracijah v Celovcu in na Dunaju, pri ponovnih postavljanjih tabel v Št. Jakobu, Škocjanu in Pliberku, bil sem zraven pri kolodvorskih akcijah, kjer smo demonstrativno zahtevali vozovnice v slovenskem jeziku. Pri skavtih smo se redno srečevali in imeli tudi skupne tabore s Tržačani in Goričani in tako smo gojili stike z zamejci v Italiji. Tako sem našel pot tudi do Drage, ki sem se je mogel udeleževati predvsem v študentskih letih in mi je v marsikaterem pogledu širila obzorje. /.../ Čeprav me je vleklo tudi v druge smeri, sem se dokaj jasno in zgodaj odločil za duhovniški poklic. Tudi na ta način sem hotel služiti narodni skupnosti, ki ji pripadam, in sem čutil, da potrebuje ljudi, ki si zanjo prizadevajo. /.../ Na razne tabore smo bili razdeljeni že dolgo. Saj je to normalnost v pluralistični družbi. V pravo razklanost pa nas je med drugo svetovno vojno pahnila komunistična revolucija. Zdaj po skoraj tridesetih letih konca njihove vlade pa se še vedno bijejo boji med tistimi, ki so jo izvedli, in njihovimi potomci, ter med tistimi, ki so bili njena žrtev. V tem smislu štejem to dogajanje med drugo največjo prevaro, ki smo je bili deležni tudi koroški

Slovenci. Gre za zlorabo narodnoosvobodilnega boja v revolucionarne namene. /.../ Tako sem se lotil prebiranja Možinove knjige, ki mi jo je uspelo še pred tem kupiti v Mohorjevi knjigarni. /.../ Tako nazorno pokaže ta knjiga, kako je bilo ljudstvo zaradi obnašanja partizanskih odredov prisiljeno iskati zatočišče pri italjanskih okupatorjih. Pokaže tudi, kako je ljudstvo najprej s partizani simpatiziralo, kako jih je sprva podpiralo. Dogajali pa

Foto MČ

so se zločini, ki niso merili le v okupatorja, temveč v precej večji meri v domače ljudstvo. Grozodejstva, pobijanje celotnih družin, strahotna mučenja in umori. Zraven pa še taktika provokacije in sledečega umika. Italijani so se nato znašli nad civilnim prebivalstvom, ki ni imelo koga, da bi ga ščitil. Pomori, požigi posestev, streljanje talcev, internacije v koncentracijska taborišča, kakor Gonars ali otok Rab. Šele polagoma, ko je postalo res nevzdržno in se narodno politično vodstvo še vedno ni odzvalo na načrtno pobijanje, so se na nekaterih krajih začeli formirati in zaprosati Italijane za orožje z namenom, da se bodo sami branili proti partizanskim represijam. V knjigi je večkrat poudarjeno, da je pri protirevolucionarni strani bila prevladujoča misel, kako zaščititi ljudstvo in priti skozi ta čas s čim manj žrtvami, da pa je revolucionarna stran imela v mislih vse kaj drugega. Nihče si dotlej ni mogel predstavljati, da obstaja na Slovenskem skupina, ki je pripravljena žrtvovati vse, da bi le prišla na oblast. Tako držo so imeli komunisti, ko so se odločili, da gredo v partizanski boj. Govorili so: “Žrtve morajo biti”! Ob tem sem se spomnil Milana Apiha, predvojnega komuniste, revolucionarja in povojnega disidenta, ki sem ga sam slišal na Dragi reči: “Samo mi in naši največji nasprotniki smo vedeli, kaj načrtujemo”! Dr. Ehrlich in tudi prof. Tomc sta bila v vrstah tistih, ki so vedeli, kaj komunisti načrtujejo, in tudi sicer je bila slovenska javnost dobro obveščena o dogajanjih

med oktobrsko revolucijo in po njej, vedeli so, kaj se dogaja v Sovjetski zvezi in kaj se je dogajalo med špansko državljansko vojno. To so vedeli in tudi na lastni koži doživeli tudi komunistični voditelji, ki so se deloma več let šolali v Moskvi. Zelo nazorno to opisuje dr. Eiletz v knjigi Titova skrivnostna leta, kjer opisuje, koliko je bilo Jugoslovanskih komunistov v teh letih na šolanju v “socialističnem raju” in da jih je med Stalinovimi čistkami

izginilo okoli 700. /.../ Tako šolanje so naredili skorajda vsi vodilni komunisti. Vedeli so, za kakšen sistem se borijo in kakšen sistem hočejo uvesti tudi na Slovenskem. Niso pa tega povedali ljudem, niti svojim soborcem. Nasprotno. /.../ Šlo je le za eno samo prevaro slovenskega ljudstva. Apropos prevara! Med svojim lanskim dvomesečnim bivanjem v Franciji sem tudi že bral dokaj zajetno knjigo Prevarani sokoli. Tudi v njej najdemo natančno dokumentacijo o tem, kako so komunisti izkoristili svoje položaje pri sokolih in kako so zlorabili njihovo ime pri ustanavljanju pluralistične Protimperialne fronte in nato Osvobodilne fronte. Da so med prevaranimi igrali najbolj klavarno vlogo krščanski socialisti s Kocbekom na čelu, mi ni treba posebej poudarjati. /.../ Človek se zgrozi, kako še danes govorijo na partizanskih proslavah in kako malo je obžalovanja nad storjenimi zločini. Kako se kljub mnogim objavljenim dokumentom še vedno oklepajo svojih “zgodovinskih resnic”, čeprav so te že zdavnaj ovržene. Nasprotnikom očitajo “revanšizem” in “revizionizem”. Pravilno je dr. Griesser Pečarjeva odgovorila na ta očitek, da je serioznemu zgodovinarju nesmiselno očitati revizionizem, saj je to njegova stroka. Kdor na zgodovinskem področju ni pripravljen vključevati novih odkritij, dokazov in spoznanj, niti ne more biti zgodovinar. /.../ Ta sistem deluje, ko znanstvenik, Renato Podbersič ml. odkrije, razišče in objavi,

da je škof Rožman rešil več kot tisoč Judom življenje, ko so na mizi dokazi, kako se je škof Rožman zavzemal pri Italijanih in Nemcih za interniranje, zapornike, ko se odkrijejo Huda jama, pokol Romov, novo najdeni arhiv Akademskega kluba Straža. /.../ Vsak razsodno premišljujoč človek bi rekel: “Rad bi poznal resnico, rad bi poznal resnico v čim večji meri”! in bi vsako novo odkritje, vsak nov podatek vključil v doslejšnje razmišljanje in poglede. /.../

Živim sredi potomcev nekdanjih izseljencev, gestapovskih ujetnikov, kacetnikov, partizanov in njihovih sodelavcev. Z njimi se poznamo, družimo in z njimi se danes borimo za obstoj naše narodne skupnosti na Koroškem. In vendar se zavedam, da kritična osvetlitev tega dela naše zgodovine še izostaja. /.../ Vsekakor pa so naši ljudje sodelovali predvsem kot odporniki proti krivičnemu in zločinskemu režimu in niso imeli nikakršne misli na revolucijo. To misel pa so imeli njihovi voditelji. Po zmagi partizanske vojske se je v Jugoslaviji uvedel komunistični sistem, ki je za vse nasprotnike komunizma bil strašen. /.../ Zato mislim, da bi bilo za Zvezo koroških partizanov zdravilno in potrebno, da se od tega dela svojega boja ali od tega dela boja svojih tovarišev, jasno distancira. /.../ Kdo pa med nami ni proti fašizmu? Proti fašizmu smo katoličani vedno bili, ker je fašizem protiverska ideologija. Prav tako protiverska ideologija kot nacionalni socializem in komunizem. /.../ Tudi sam, kadar sem v Ljubljani, grem na Rožmanov grob in tam molim za narodno spravo. Naj svoj delež doprinese tudi to vsakoletno srečanje treh Slovenij na Višarjah, ki ima svoje korenine v dejavnosti velikega Lamberta Ehrlicha, mučenca. Povezujmo se še naprej vsi, ki pripadamo istemu narodu in ki v Višarski Materi Božji spoznamo mogočno priprošnjico, da bomo še naprej kljubovali vsemu, kar hromi in ustavlja življenjski utrip našega naroda.

Prejeli smo

Predsednik SAZU, prof. dr. Peter Štih, in akademik prof. dr. Jože Pirjevec: SAZU za zakon molka namesto dialoga?

Na mojo pobudo SAZU se je nenavadno hitro in odločno odzval prof. dr. Peter Štih, predsednik SAZU. V svoji izjavi je malce zgrešil tisto, kar sem njemu, akad. prof. dr. Jožetu Pirjevcu in SAZU želel povedati. Vsekakor nisem mislil v duhu njegove izjave, da SAZU ne preverja "moralno-politične primernosti" svojih članov. Ta njegov izrek vzbuja vtis, da so akademiki v svojem izražanju povsem neomejeni in nikomur odgovorni. Pa vendar naj bi SAZU vzpodbujala dialog. V 3. članu zakona o SAZU med drugim piše, da SAZU:

- daje ocene, predloge in mnenja o stanju, razvoju in pospeševanju znanosti in umetnosti, organizaciji raziskovalnega dela in umetniškega ustvarjanja;
- sodeluje pri obravnavi splošnih družbenih in gospodarskih vprašanj;
- organizira razprave, znanstvene sestanke, posvetovanja, predavanja in razstave ...

Zato naj svojo pobudo skušam nekoliko konkretizirati. Ob nedavnem posvetu o slovenski spravi na SAZU je bila med objavljenimi dokumenti tudi nesojena Izjava Slovenske akademije znanosti in umetnosti o kršitvah človekovih pravic v Sloveniji po drugi svetovni vojni z dne 2. junija 2009. Ta izjava in dogajanje okoli nje sta bila zavita v skrivnost. 2. marca 2011 je Ranka Ivelja v Dnevniku

objavila poročilo, ki govori o težavnosti popravljanja in sprejemanja izjave: "Na SAZU o predlagani izjavi, ki je po besedah upravnega direktorja SAZU Zorana Mezga le začasno zamrznjena, in okoliščinah njenega nastajanja niso želeli govoriti. Prav tako nam niso bili pripravljeni posredovati izjave ali že pripravljenega poročila o stališčih akademikov. /.../ Tudi objavljenih podatkov o tem, koliko akademikov - od 99 - je sodelovalo pri nastajanju izjave, nismo dobili". Zato je odločitev SAZU, da izjavo objavi v povzetkih letošnjega posveta o slovenski spravi, pomembno sporočilo! Prilagam jo, da bi si lahko sami ustvarili svoje stališče do nje. Ta izjava je bila sprejeta na pobudo predsednika RS dr. Danila Türka - bilo je po njegovih težavah z nastopom ob odkritju posmrtnih ostankov umorjenih v rovu sv. Barbare v Hudi jami. Po pričevanju dr. Jožeta Trontlja, tedanjega predsednika SAZU, ga je "predsednik povabil na pogovor, v katerem je bila ta želja osrednja tema. Povedal mi je, da svoje poglede in mnenja, namenjena ob raznih priložnostnih nagovorih državljanom in državljanom, želi opreti tudi na etične razmisleke. Ob tem pa opazja sam in ga opominjajo drugi, da ima Slovenija oz. slovenski narod še velik neporavnan, nerazčiščen etični dolg iz preteklosti, zlorabe povojnih oblasti. To

slabi moralno ozadje njegovih misli in opredelitev. Tudi sicer je sedanja razcepljenost Slovencev obžalovanja vredna in v raznih ozirih škodljiva. Upal je, da bi ta šibki položaj etike lahko okrepila kakšna uravnotežena ocena neetičnega ravnanja oblasti

Prof. dr. Peter Štih

v preteklih desetletjih, izjava z veliko moralno težo, ki bi jo izrekla priznana moralna avtoriteta. To pa je pri nas morda lahko le Akademija. Po svoje je ugoden tudi današnji čas, ko je na krmilu države levica, s čimer bi odpadel možni očitke političnega pritiska. Posebno dobro bi bilo, če bi izjavo objavili približno hkrati s sprejetjem t. im. vojnih zakonov. To bi - tako je upal predsednik - pomembno razbremenilo oz. uravnotežilo javno razpravo in olajšalo nacionalno spravo". Trontelj tudi opozori na dvom, ki je spremljal to podjetje od samega začetka, in sicer, "ali bomo akademiki v sebi našli

dovolj strpnosti in enotnosti, da bomo sposobni sprejeti nevtralnno etično oceno povojnega dogajanja, ne da bi sami padli v past preprirov in notranje razcepljenosti /.../, in ali bomo sposobni sestaviti izjavo, ki ne bo izzvala podobnih kontraproduktivnih učinkov med ljudmi, ki jim je namenjena".

Pokazalo se je, da večina akademikov soglaša z izjavo oz. bi jo le malo spreminjala. Enajst akademikov pa je bilo proti sprejetju izjave v tej obliki oz. izjavi nasploh. Če je prav razumeti dogajanje, je bilo med njimi večina takih, ki se v duhu bližajo več kot skrajnim stališčem dr. Jožeta Pirjevca, ki sem jih omenil v prvem pismu. Ta manjšina (domnevam, da z Jožetom Pirjevcem in verjetno še z drugimi reprezentanti partizanske diskurzivne koalicije) je v SAZU še vedno prisotna.

Če nas skrbi Štihova teza, da se z dejavnostjo svojih članov in njihovo kvalifikacijo ne ukvarjajo, pa se sprašujemo, ali tudi v prihodnje ne bomo nič zvedeli o tem, zakaj in kako je SAZU pogorela pri izpolnjevanju obljube, ki jo je dala nekdanjemu predsedniku RS. Pa tudi o tem, kakšno vlogo je imel Pirjevec s tovariši pri tem.

Obramba z molkom oz. vzvišeno zavračanje neljubih vprašanj z argumenti, ki z vprašanji nimajo posebne zveze, je zlasti nespodobno danes, ko so akademiki in Štih kot njihov predsednik pred

povsem podobno nalogo kot SAZU in Trontelj pred njim. Dne 22. junija 2020 je Borut Pahor, predsednik RS, sprejel organizatorje posveta Slovenska sprava s predsednikom SAZU na čelu in "je visoke goste povabil, da bi razmislili o pripravi besedila Deklaracije o spravi, ki bi jo Akademija predložila državnemu zboru v sprejem z aklamacijo. Predsednik Pahor je prepričan, da je SAZU kot najvišja nacionalna znanstvena in umetnostna ustanova edina institucija, ki to lahko stori, čas obeleževanja tridesete obletnice samostojnosti pa je za to najboljši čas".

V tej zvezi se sprašujemo, ali obramba zločina in pozivanje k zločinu legitimira akademika, da bi lahko ustvarjalno prispeval k uresničitvi naloge, ki jo je SAZU sprejela od predsednika Republike Slovenije.

Če sem v prvem pismu omenjal Pirjevčovo željo po umoru, pa bi lahko danes nadaljeval z navajanjem laži in čudaških podtikanj o škofu dr. Gregorju Rožmanu. Z njimi nadaljuje Pirjevec tudi v Partizanih, čeprav ga je med drugimi na neresničnost in neprimernost njegovih tirad proti Rožmanu opozorila dr. Tamara Griesser Pečar že leta 1999 v Razgledih. Tedaj je na koncu zapisala: "Posebne vrste cinizem, pravzaprav ideološka zaslepljenost, pa je, da Pirjevec odreka Rožmanu pravico do groba v domači zemlji. Tukaj je

vsak komentar odveč. Očitno izgublja kritično distanco, ki bi jo kot zgodovinar moral imeti". Škof Rožman v miru božjem počiva v ljubljanski stolnici, Pirjevcu pa njegova atentatorsko-teroristična žilica, ki ga žene v izkrivljanje resničnosti, še vedno ne da miru. Če ne more drugega, pa Rožmanu v Partizanih podtakne, da se je v obupu zapil.

Seveda pa Pirjevec nekako v Štihovem duhu zagovarja zakon molka in akademsko vzvišenost tako, da se skriva pred svojo odgovornostjo za izrečena čudaštva z izjavo, da mojih navedb ne bo komentiral.

Ker je SAZU dobila pomembno javno nalogo, ob kateri bo del akademikov, ki imajo svoje ideološko, etično, moralno in strokovno obzorje zamegljeno podobno kot Pirjevec, zelo verjetno skušal v zavetju zarote molka (spet) odigrati svojo igro, bi bilo korektno, da je slovenska javnost obveščena vsaj o osnovnih koordinatah, v katerih bo potekalo pisanje in sprejemanje predvidene izjave. Časa do praznovanja tridesetletnice Republike Slovenije ni prav veliko. Posebej še, če se bo SAZU varovala z molkom in se izogibala dialogu. Srečno!

Dr. Jože Dežman

PS: Več o nekaterih začetniških grehih in drugih kuriozitetah dr. Jožeta Pirjevca v Partizanih pa v novem nadaljevanju naslednji teden.

Po Nebeški poti - Peš od Ogleja do Svetih Višarij (3)

Na Barbano po začetek konca

Na Barbano sem se z Jano znova odpravil šele dan pred odhodom na pot. Na svoj rojstni dan. Prvo furo ladjice sva spet zamudila, uro kasneje pa sva bila skupaj s še kar nekaj turisti in verniki na krovu in na poti proti dvajset minut plovbe oddaljenemu otoku. Vreme je bilo lepo. Razpoloženje vedro. Še pred vkrcanjem je moja pozornost pritegnil duhovnik, ki se je bližal ladjici. V svoji frančiškanski opravi je tako močno odstopal od okolice, da sem Jani pomežiknil in se nastavljal, da me je fotografirala, ko je šel mimo in je bil tudi on v kadru in ujet na posnetku. Na Barbani mi je prav ta duhovnik, ko sem v trgovinici spominkov vprašal za žig in me je prodajalka zdolgočaseno napotila v zakristijo, a pristavila, da šele po maši, ki je ravno takrat potekala, pomignil, naj mu sledim in sem mu. Vse do vhoda v samo duhovnikom namenjene prostore, kjer mi je dal z roko vedeti, naj ga počakam. Kmalu se je vrnil z žigom in mi ga pritisnil v romarski potni list, pa še v vodnik po poti, ki je imel na koncu tudi nekaj strani, namenjenih zbiranju žigov, potem pa mi je voščil Buon cammino! Možakar, ki mi je „mimo vrste“ pritisnil žig v romarski potni list, je bil nekaj posebnega, izžareval je kombinacijo jelekne notranje moči in globoke pomirjenosti s samim sabo in vsem skupaj. Vem, da tudi srečanje z njim ni bilo naključno, pa čeprav njegovega pomena nisem zares razumel. Barbana je majhen otok. Poleg cerkve in

frančiškanskega samostana je tam še prostorna restavracija z letnim vrtom, že omenjena prodajalna spominkov in manjše pokopališče. Če bi bilo mogoče, bi otoček v kratkem času obhodela, a zaradi zaprtega, samo duhovnikom dostopnega dela, to ni bilo izvedljivo. Na Barbani stoji tudi prvi od štirih spomenikov na Nebeški poti s sporočilom za vse romarje, ki je na eni od kovinskih tablic napisano tudi v slovenskem jeziku. Na njej piše:

Modro potovanje

Peš od Barbanskega svetišča - Gradež do Svetih Višarij - Trbiž
Duša romarska,
vedi, da te bodo tvoje noge,
pod Marijinim milim pogledom,
vodile po Oglejski poti:
po stopinjah narodov, ki prepletajo različne jezike,
Duša pogumna,
ki si zapustila svoj dom - čeprav za kratek čas -
Duša zvesta,
da boš premostila popotne težave
- četudi lahke -
Duša vesela,
da boš dosegla svoj cilj - čeravno začasno -
sprejmi voščilo miru, ki ga daje ta kraj:
naj te vodi vse dni tvojega življenja.

Sprejel sem torej voščilo miru in skušal med vsakim nadaljnjim korakom na otoku čim bolj ponotranjiti izkušnjo obiska. Ker sem vedel, da se pot tam začne, sem si želel tamkajšnje

Nace Novak

občutke čim bolj vtisniti v spomin. Čeprav še brez nahrbtnika, pa v družbi in še ne sam, sem bil že na poti. Simbolično, pa tudi dejansko zares. Konec koncev sem tudi v romarski potni list kot začetek poti kasneje doma zapisal Barbano. V cerkev, kjer je potekala maša, sem samo pokukal, ker se mi ni zdelo fer firbcati in vstopati v prostor, poln verujočih ljudi sredi njim svetega obreda. Z Jano sva se raje sprehodila ob obali, kjer je bilo to mogoče, pa vetru, ki je kar močno pihal, sva se nastavljal, da je prevetril najini duši, in uživala v tišini in miru, dveh vrednotah, ki ju, odkar imava otroka, doživljava le bolj poredko. Ura in pol, kolikor je trajal obisk na otoku, je kmalu minila in z ladjico sva se vrnila v Gradež in domov. Dan pred začetkom poti sem tako že dopoldne izpolnil pričakovanja, obkljukal tisto, kar me je še čakalo pred čisto praviim štartom. Vso opremo sem imel že pripravljeno, zato sem popoldan izkoristil za druženje z otrokoma, saj sem vedel, da ju bom naslednjih deset dni zelo pogrešal. Zvečer sem se z nekaj prijatelji le na kratko srečal, da smo nazdravili moji 48. pomladi in čeprav me je čakal „sprehod“ v bližini doma, sem v želodcu čutil tisto prijetno popotniško nestrpnost, napeto pričakovanje zaradi neznanega, ki me je čakalo v prihodnjih nekaj dneh.

ČEZSOČA PRI BOVCU Tabor čete Kraškega in Tržaškega stega Bivanje v naravi je bilo letos še bolj dragoceno

Kljub negotovostim, ki jih prinaša pandemija koronavirusa, se je vodstvo Slovenske zamejske skavtske organizacije odločilo, da bo svojim mladim članom tudi letos podarilo nepozabno izkušnjo bivanja v naravi, ki je v času po večmesečni karanteni še toliko bolj dragocena.

pri Bovcu. Letošnji tabor se je zaradi posebnih razmer začel malo drugače, saj so otroke na travnik pripeljali starši z osebnimi avtomobili. Tam so jih pričakali voditelji, ki so že pred prihodom otrok poskrbeli za postavitve večine zgradb. Mladi skavtje pa so si tudi letos sami postavili šotore, v katerih so spali naslednji teden in pol.

svojega odgovornega voditelja. Ko ni bilo mogoče zagotoviti varnostne razdalje, je bilo treba nositi zaščitno masko iz blaga, ki so jo ob kopanju prali v reki. Na dnevnem redu je bilo merjenje temperature in preverjanje drugih simptomov koronavirusa. Poskrbljeno je bilo za pogosto razkuževanje rok in vseh tistih površin, ki se

bratstva, ki so ga v preteklih mesecih predvsem mladi zelo pogrešali. Vreme je bilo, kljub občasnim ploham, dovolj prizanesljivo, da se ni bilo treba odreči vsakodnevnemu petju ob tabornem ognju, kopanju v prelepi, pa čeprav mrzli modrozeleni Soči, pohodom, bivakiranj, športnim igram

prebivalci Krompirje vasi so se znašli v težavah, ko je hudobni grof, ki je na oblast prišel po uboju lastnega brata, denarno valuto spremenil v čas, da bi si tako podaljšal življenje. Ker je z vrtočnim povišanjem davkov grozil, da bo vaščanom močno skrajšal življenje, so se skavti oziroma mladi kmetje odpravili v boj in ga v

v skavtsko družino: novinci, ki so že med letom pokazali željo in pripravljenost postati del te skupnosti, so morali letos zaradi prekinitve delovanja skavtske organizacije na ta slovesni trenutek počakati nekoliko dlje. Letošnji tabor se je končal v nedeljo, 26. julija, ko so se mladi skavti s solzami, ki jih v

Izvidniki in vodnice Kraškega in Tržaškega stega, torej srednja starostna veja (med 11. in 15. letom), so se v soboto, 18. julija, odpravili v Čezsočo

Tabor je tudi v nadaljevanju zaznamovalo kar nekaj pravil: udeleženci so bili razdeljeni v skupine po največ deset članov, vsaka skupina je imela

jih dotika več ljudi. Kljub vsem varnostnim ukrepom pa je ves čas vladalo pristno skavtsko vzdušje, občutek povezanosti in

in delavnicam. Tabor je nosil naslov Krompirja vas, saj je bila letošnja tema kmečko življenje, a s pridihom magije:

tradicionalni veliki igri zadnji dan tabora končno premagali. Predzadnji dan tabora je bilo najmlajših enajst z obredom obljube tudi uradno sprejetih

oči vedno priključijo vsakoletna Pesem slovesa, in s kopico lepih spominov na preživele dogodivščine vrnili domov. Mojca Petaros

NABREŽINA Tudi letos bodo praznovali sv. Roka Domačega zavetnika bodo počastili z raznolikimi dogodki

Kljub težavam, ki jih povzroča pandemija, bo tudi letos v Nabrežini potekalo praznovanje krajevnega zavetnika sv. Roka. Voditelji vaških društev so združili moči in premagali marsikatero oviro, da so lahko v ponedeljek, 3. avgusta, v sejni dvorani krajevnega županstva predstavili pester in zanimiv program, ki bo v vasi med 7. in 16. avgustom. Sklop kulturnih, športnih, verskih in glasbenih dogodkov z naslovom In zdej nas varje sv.

Viktorja Godniča, ki bi letos slavil svoj stoti rojstni dan. V sodelovanju s festivalom Karsiart 2020, ki ga prireja občinska uprava, bo sledil koncert dua Feri - Zobin. V soboto, 15. avgusta, se bo jutranje dogajanje pričelo z odbojgarskim turnirjem na mivki. Zvečer bo na vrsti koncert godbenega društva, za njim pa zdravica z domačo penino in Prosekarjem v sodelovanju s Kmečko zvezo. Glede na to, da tokrat praznik zavetnika sovpada z nedeljo, vlada pričakovanje za sv.

v sodelovanju s KZ, je med drugim izpostavil glavni organizator Pavel Vidoni. Na predstavitvi so v imenu občinske uprave spregovorili odbornica Annalisa d'Errico, županja Daniela Pallotta, ki je spomnila, da se je začel postopek za poimenovanje občinske telovadnice po Savu Ušaju, in podžupan Walter Pertot, ki se je zaustavil pri pomenu krajevnega kmetijstva. Župnik Karel Bolčina je opozoril na duhovno obogatitev tokratnega praznovanja: pred 16. avgustom bodo večerne maše oblikovale posamezne župnije iz devinsko-nabrežinske občine: "Sv. Rok je nabrežinski, a tudi občinski zavetnik, kar pomeni, da bi ga morali vsi občani čutiti za svojega". Tudi zaradi tega, ker nas je doslej dokaj učinkovito varoval pred kužnimi boleznimi, je poudaril duhovnik. Ob robu srečanja je občinski svetnik Igor Gabrovec izpostavil iznajdljivost, navdušenje, ekipno delo in sinergije krajevnih društvenih delavcev, da jim je uspelo, kljub skromnim finančnim sredstvom, občanom ponuditi pomenljiv program. "Sv. Rok naj bo praznik skupnosti, ki ve zase in se zaveda pomena druženja, povezovanja, sprejemanja, solidarnosti in vzajemne pomoči za skupno kljubovanje tudi težjim obdobjem, kakršno je letošnje poletje", je opozoril.

Mch

REPENTABOR Večdnevno praznovanje Praznovanje Velikega šmarna letos malo drugače

Že stoletja se ljudje zgrinjajo za 15. avgust, na praznik Marijinega vnebovzetja, na repentabski grič v zavetje Tabra. Tako bo tudi letos. Razlika bo edino v tem, da bodo zaradi epidemije koronavirusa odpadle prireditve in dejavnosti, ki so spremljale večdnevno praznovanje. Ne bo niti ponudbe kraških dobrot, še posebej bodo mnogi zaman čakali na štruklje. Letos bo pač tako zaradi omejitev. Ker imamo čudovito dvorišče in senco pod lipami, bomo

začetka te kužne bolezni. Ali nas je kot vernike ta čas kaj spremenil? Ali je vplival tudi na naše versko življenje? Celo Veliko noč smo obhajali po svojih domovih. Vse zunanosti so odpadle. Ostala je le vera. Se je ta vera poglobila? Okusili smo lahko, kako smo majhni, neboljani in minljivi. Pa vendar v svetu ni manj sovraštva, zla, izkoriščanja, moralne pokvarjenosti, borbe za prevlado. Praznik Marijinega vnebovzetja je priložnost, da ponovno utrdimo našo vero. Dvignemo

ostarelih. V sodelovanju z župnijo to srečanje organizira Vincencijeva konferenca. Med mašo ne bo podelitve zakramenta bolniškega maziljenja. Po maši bo kratko prijateljsko druženje pod lipami. Na praznik Marijinega vnebovzetja bodo tri slovesnosti. Prva sv. maša bo ob 8. uri. Jutranji shod bo ob 10. uri in ga bo vodil tžaški škof, nadškof Giampaolo Crepaldi. Popoldanska slovesnost bo 17. uri ob somaševanju slovenskih

Rok prirejajo AŠD Sokol, SKD Igo Gruden, župnija, godba, jus in združenje staršev OŠ V. Šček. Praznovanje bo v petek, 7. avgusta, ob 20.30 uvedel ansambel SSG, ki bo na igrišču Sokola uprizoril K(o)ronske zdrake Igorja Pisona. Teden dni za tem, v petek, 14. avgusta, bo po vasi voz peljal novo izdobljeno čupo; deblo zanjo so Nabrežinci lani prejeli v dar iz Slovenije. Istega večera bo v prostorih SKD Igo Gruden na vrsti odprtje razstave slik g.

mašo, ki bo potekala na trgu pred cerkvijo, in procesijo, na katero organizatorji vabijo narodne noše. Praznovanje se bo v večernih urah sklenilo s pogovorom o ovrednotenju krajevnih ribiške poti in koncertom Vlada Kreslina z Iztokom Cergolom v sodelovanju z DPZ Igo Gruden, za katerega vlada veliko zanimanje. Tako v soboto kot v nedeljo bodo na Sokolovem igrišču delovale stojnice domačih pridelovalcev. Pokušnja vin in drugih pridelkov bo potekala

lahko kot vsako leto imeli vse slovesnosti zunaj. Potrebno pa se bo držati določene razdalje, imeti maske, razkuževati roke. Vse pa bi se spremenilo, če bo slabo vreme. V cerkev gre lahko le 40 vernikov. Bo pa pripravljeno ozvočenje tudi zunaj. Ta epidemija je spemila življenje tako pri nas kot po celotni svet. Tudi kraška ohcet je bila zaradi tega vzroka odpovedana. In prav letos, ko so organizatorji končno dobili par, in to nevesto iz vasi. Kar nekaj časa je poteklo od

glave in gremo prihodnjim dnem naproti s pokončno držo. Priporočili se bomo Njej, ki je po Božji dobroti naša mati, da nas obvaruje biološke okužbe, še bolj pa virusov na duhovnem področju. Za oboje je potreben močan obrambni sistem. Prosimo Marijo, da nam pomaga neprenehoma obnavljati naš duhovni obrambni sistem. Le tako bomo lahko odbijali vse slabo in vse zlo, ki želita v nas uničiti dostojanstvo človeka. Na predpraznični dan bo ob 17. uri srečanje bolnikov in

duhovnikov. Vodil jo bo domači župnik in škofov vikar za Slovence, Anton Bedenčič. Po maši bodo pete litanije na istem kraju, odvisno sicer od vremena. Zavetnik repentabske župnije je sv. Rok. Slovesno bogoslužje bo v nedeljo ob 10. uri. Sv. Rok je zavetnik proti kužnim boleznim. Tudi njemu se bomo priporočali v varstvo in pomoč. Tudi ta sv. maša bo pod lipami, kot so vse svete maše ob nedeljah, če vreme dopušča.

AB

SSG Premiera: K(o)ronske zdrahe in podelitev nagrad tantadruj 2020

Razkrivanje prikritih, zamolčanih čustev in občutkov ob prisilnem sobivanju ločujočega se zakonskega para

V toplem poletnem večeru, prepojenem z vonjem po bližnjem morju, v četrtek, 30. julija 2020, se je na prostornem dvorišču SKD Barkovlje, po odtujitvi in osamitvi, v katero nas je vse prisilila epidemija koronavirusa covid-19, ki nas še ni zapustil, Slovensko stalno gledališče vendarle lahko spet v živo predstavilo domači publik. Ves pomladni in precejšnji del poletnega časa je z njo vzdrževalo le virtualne stike s spletno ponudbo različnih svojih predstav, pa tudi drugih gledališč. Za to ponovno neposredno soočanje z gledalci je SSG izbralo avtorsko delo režiserja Igorja Pisona K(o)ronske zdrahe, ki se v naslovu vidno naslanja na slavnega Goldonija. Tako je krstno uprizoritev doživela sladko-grenka komedija, sestavljena iz desetih prizorov, skic iz življenja dveh zakoncev, Paole in Mitje, Slovencev iz Trsta, ki se po petih letih in pol skupnega življenja ločujeta. On pride iz Ljubljane k njej v Rim, da bi razčistila njuno razmerje, a ju nenaaden izbruh epidemije prisili v dolgotrajno sobivanje. V njem pa imata dovolj časa, da si izpovesta tudi to, česar si doslej nista. V dialogih, prepojenih z duhovitostjo in ironijo, v katerih se v pogovorni jezik vpletajo narečne primesi, privrejo na dan njihovi občutki, pa tudi povsem drugačni pogledi in spomini na prvo zagledanost, na okoliščino, v kateri naj bi se zaiskrila njuna ljubezen, na prvi poljub ..., skratka na njune odnose, ki se zdi, da niso bili nikoli "idilični". V njiju se zrcalita dva popolnoma različna svetova, moški (ta pravzaprav prevladuje) in ženski z drugačnim pogledom na vse to, kar nas obdaja. Za moške, kot pravi sam protagonist, je npr. večkrat rešitev težav tišina, za ženske pa pogovor. Še sama pravzaprav ne vesta, kaj ju je pripeljalo do tega, da sta začela misliti na ločitev. Očitno je iskrica ljubezni začela ugašati. Navdih za besedilo je Igor Pison našel pri prijateljskem paru iz Rima – zato je verjetno tudi dogajanje postavil v večno mesto –, ki sta se ločevala, pa jih je epidemija z vsiljenim bivanjem pod isto streho spet zbližala. Najprej je o tej temi napisal radijsko igro za slovenske programe Rai. Nato pa se je iz nje izvil še komedijska igra, ki naj bi bila po njegovih željah "nežna in romantična". Zdajšnjo nujno obvezno razdaljo med ljudmi je vtikal v sam koncept predstave. To mu je popolnoma uspelo, saj sta oba protagonista tudi čustveno oddaljena in zato sploh ne iščeta tiste nekdane bližine, ki ju je združevala.

Zakonca sta zabredla v krizo in jima ukleščenost v skupni vsakdanjik povzroča kar nekaj težav. Nič manj problemov ne naletita tudi ob razgrebanju starih napak in razlogov, ki so ju pripeljali do točke, v kateri sta. Skušata jih analizirati v

njenem učinkovitejša kot tista, ki ju predlaga njuna sosed, zakonska terapevtka, ki naključno poseže v njune težave. Ona zakon primerja vazi, ki jo je treba držati v dvoje, drugače pade in se raztrešči. Okrog te prisposobe

lažje izpili. **Podelitev nagrad tantadruj 2020** Premierni uprizoritvi predstave K(o)ronske zdrahe v Barkovljah je sledila kratka slovesnost podelitve letošnjih nagrad in priznanj tantadruj,

Foto Luca Quaia

čudni situaciji, ki jo doživljata, medtem ko ne vesta, kakšna bo njuna prihodnost. V le-to pa skupaj z njima z nemirnim sremem zremo tudi mi, saj ne vemo, kaj nam bo prinesla. V teh išočih dušah, v njunem razmišljanju in ravnanju, se zlahka prepozna vsakdo izmed nas, saj je življenje v dvoje "večna borba" in nenehno odkrivanje neznanih strani drugega. Protagonista sta dosledno in dinamično poosebila članica SSG Nikla Petruška Panizon in gost, standup komik Žan Papič. Igralec, vaje neposrednega stika z občinstvom, je zlasti privlačno in prepričljivo podal uvodne akorde igre, ko je v vlogi človeka, ki "razmišlja tehnično" nizar različne, na svojem seznamu zabeležene točke, ki bi ju morala z ženo razčistiti. Ta uvodni, posrečeno humoristično obarvani "okvirni" del zgodbe je obetal zgečkljiv razvoj komedije, ki se je le delno uresničil. Kljub igri luči, ki naj bi pripomogla k celotnemu romantičnemu nadihu, se je vsebina izrisala v malce grenkejših tonih, čeprav vselej zastrti s humorom tančico. Njeno vsebinsko podoživljanje je sicer odvisno od gledalčevega osebnega počutja, kar pa navsezadnje tudi potrjuje avtorjevo spretnost pri opisovanju posameznih prizorov, ki se, ob glasbenih intermezih Dj-a (na premieri je bil Peter Siores Sturman – v alternaciji bo Erik Kofol) izpojejo v zadnjega, "malce enigmatičnega", ki rešitev zakonskega zapleta prepusti gledalcu – protagonistu, si vsak s svoje strani odeneta obraz z belo rjuho. Prav rjuha bi bila po zamisli protagonistke prava prisposoba zakonskega življenja. Vsekakor je po

se utrne marsikateri humoristični utrinek, ki ga s svojim razmišljanjem sproži predvsem protagonist Mitja. V tem je zaslutiti ironični prizvok na račun psihologov in njihovega raziskovanja naših duševnih globin. Pison je poleg režije podpisal še kostumsko in scensko podobo predstave. Le-ta je vsa osredinjena na ogromen rdeč kavč, okrog barve katerega

ki so si jih zamislila tri primorska gledališča, SNG Nova Gorica, SSG Trst in Gledališče Koper. Tokratna podelitev je bila jubilejna, deseta po vrsti. S spletno prireditvijo so bile nagrade sicer razglašene že v maju. Tudi v živo je podeljevanje povezovala igralka Lara Komar, ki je prebrala utemeljitve obeh strokovnih komisij, potem ko je navzoče

Foto Luca Quaia

se suče med zakoncema cela razprava. Pisonu očitno predstavlja prav ta del pohištva, na katerem smo verjetno prebili kar precej časa med karanteno, našo nemočno ujetost med domače stene, ki nas je iz dneva v dan bolj utesnjevala. K(o)ronske zdrahe vsekakor ni predstava, ki bi nas navdajala z malodušnostjo, saj je vseskozi prepredena s svetlimi komičnimi nitmi, čeprav njena vsebina ne more biti ravno sproščujoča glede na obravnavano tematiko, ki je vsekakor resna, a prikazana skozi prizmo humorja. Ščepec le-tega pa bi morali zmeraj vsuti v vsako grenko življenjsko kupico, da bi jo

uvodoma pozdravila in se pri tem navezala na sodelovanje treh primorskih gledališč predsednica SSG Breda Pahor. Strokovna žirija si je ogledala vse predstave, ki so bile izvedene v minuli, po sili razmer, sicer okrnjeni sezoni vseh treh primorskih gledališč. Zato bodo neizvedene predstave in uprizoritve Samo konec sveta v izvedbi SSG, ki je vsem žirantom ni uspelo si jo ogledati, obravnavali v naslednji sezoni. Strokovno komisijo so sestavljali Ivana Zajc, Andraž Gombač in Janez Starina. V imenu vseh treh je spregovorila Ivana Zajc, ki je med drugim pozvala oblasti, naj v teh hudih časih podprejo kulturo v vseh njenih

izrazih, saj nam le ta pomaga "stati in obstati". Pojasnila je tudi, da je komisija sprejela predlog prejšnjih članov, da se med nagrade tantadruj uvrsti tudi tehnična za tiste, ki delajo v zakulisju. Poudarila je vsebinsko raznolikost predstav in dobrodošlo glasbeno spremljavo v živo na odru in tudi to, da žirija podpira spodbujanje mladinskih in otroških predstav. Ob koncu je izrekla zahvalo vsem ustvarjalcem tega prostora, ki so nas tudi v pretekli sezoni očarali. Nagrado za igralsko stvaritev je prejel Jurij Drevenšek za vlogo radijskega novinarja v drami Na valovih Saše Pavček v režiji Alena Jelena, ki je nastala v koprodukciji SSG Trst in ŠKUC gledališča v sodelovanju s Cankarjevim domom. "Igralec odlično igra tistega, ki igra", so ob koncu utemeljitve zapisali žiranti. Igralec Drevenšek se je zahvalil žiriji, rekoč, da "brez Barbare Cerar (njegova soigralka v predstavi, op. av.) na odru ne bi bilo nič mogoče, pa tudi brez drugih soustvarjalcev ne". Nagrado za najboljšo predstavo v celoti je prejela predstava Šest oseb išče avtorja Luigija Pirandella v režiji Paola Magellija in izvedbi SNG Nova Gorica. "Predstava je močna v vseh segmentih", piše tudi v tehtni utemeljitvi.

preseglala ta omejeni okvir. Vročili so jo direktorici in umetniški vodji koprškega gledališča Katji Pegan, ki je povedala, da se Ira Ratej "srčno zahvaljuje žiriji, da je prepoznala nalogo, ki si jo je Gledališče Koper z vsemi svojimi sodelavci zadalo in seveda pri tem pokazalo strast do igranja. Brez tega teatra ni". Žirijo za nagrado tantadruj za življenjsko delo so sestavljali Ingrid Kašca Bucik, Nataša Sosič in Bine Matoh. Ti so soglasno odločili, da nagrado prejme tržaška kostumografinja Marija Vidau, dolgoletna, izredno dragocena sooblikovalka umetniške podobe zlasti slovenskega gledališča v Trstu. Njeni elegantni kostumi, premišljeno izdelani v odbranih barvnih odtenkih, ki spominjajo tudi na kraško okolje, so bogatili nešteto predstav tega gledališča in drugih gledaliških hiš ter očarali gledalce z dodelanostjo, ki odslkava njen umetniški dar in ljubezen, s katero so bili zamišljeni in krojeni. Nagrado je Mariji Vidau vročila Nataša Sosič, ki je naglasila, da "imamo Marijo vsi radi, zelo je priljubljena, kakor so priljubljeni njeni kostumi in njeno delo". Nagradjenka je vidno ganjena stopila na oder in obudila spomine na svoje dolgo ustvarjalno delo, ki se je začelo, ko ji je mama kot pet-ali šestletni deklici dala v roke šivanko, ker so bile življenjske družinske razmere hude. Večkrat je jokala, ker je morala šivati, namesto da bi se družila s prijateljicami. Ko je imela 23 let, je prišla v tržaški teater in takrat je zaslutila, da se bo morda njeno življenje zasukalo kako drugače. In res jo je njena nadarjenost za šivanje popeljala v Rim na akademijo za modo in kostumografijo. V večnem mestu je spoznala ničkoliko slavnih osebnosti iz filmskega sveta (Zeffirelli, Fellini ...). Marsikatera znana osebnost jo je povabila, naj ostane v Rimu. Dobila je tudi ponudbe za delo v Ameriki, a srce jo je vleklo nazaj domov na rodne Opčine. Zaupala je, da je delala z velikim veseljem vse življenje. Svoje spominske utrinke je zabelila z nekaj prav komičnimi anekdotami. Med drugim tudi to, kako se je v Sarajevu od prejetju zlatega lovorjevernega venca potuhnila pred novinarjem, ki jo je vprašal, ali pozna Marijo Vidau, in mu gladko rekla, da ne. Spomnila se je tudi na složnost, ki je včasih vladala v gledališču. Ob koncu je zaželela, da bi teater živel naprej "za oko, za dušo in srce". Njene besede in odhod z odra je pospremil dolg toplec aplavz.

Iva Koršič

TRŽAŠKI PREDMESTNI OKRAJ Obujanje nekdanjih cerkvenih navad

Praznovanje sv. Ane

V tržaškem predmestnem okraju Sv. Ane, nedaleč od mestnega pokopališča, na stari Istrski ulici, stoji majhna kapelica, posvečena sv. Ani. Postavili so jo že v začetku prejšnjega stoletja, a še danes je vedno lepo urejena, saj zanjo z veseljem skrbi gospa Mariza, ki z občutkom, kot sama pravi, nadaljuje delo svojih prednikov, saj ji je pri srcu notranja urejenost kapelice. V preteklosti je ta okraj slovel po pretežno slovenskem kmečko-vrtnarskem področju, a žal je sredi prejšnjega stoletja vanj začel polagoma vdirati proces betonizacije in z njim je okraj postal jedro italijansko govorečih prebivalcev. Tako so tudi slovenski običaji prešli v zaton, med temi tudi nekdanje praznovanje sv. Ane, ko so domači ljudje v tej mali kapelici z vsakoletno pobožnostjo 26. julija počastili sv. Ano z darovanjem sv. maše, namenjene ženam – porodicam. Notranjost kapelice namreč res ni prostorna, zato je obredu lahko sledilo le malo vernikov, pač pa se je praznik nadaljeval na prostem, kjer so domačinke prodajale rože in sveče, na ploščadi pa je igrala domača godba iz Rovt in Kolonkovca. A žal, ti časi so že dolgo za nami, vendar se jih starejši domačini prav

radi spominjajo. Čeprav sama živim v tem okraju že več desetletij, se osebno spomnim le tega, da smo sv. Ano počastili v bližnji

domače žene zaustavile pri kapelici s krajšo molitvijo. V letošnjem letu pa, ko je nujno upoštevati zdravstvena pravila in smo ljudje socialno

a danes žal maloštevilna, ki pa se redno srečuje pri nedeljski sv. maši, je to svojo željo izrazila župniku don Alessandru, ki se je z veseljem odzval in bil pripravljen, da se po nedeljski slovenski sv. maši v procesiji skupaj z verniki poda do kapelice in se tako vsaj deloma obudi nekdanji verski običaj. Krajši molitveni obred sta tako vodila župnik in kaplan, verniki pa so z molitvijo in petjem Marijinih pesmi počastili sv. Ano, nato so se vsi skupaj podali v župnišče ter v prijetnem razpoloženju obujali spomine iz nekdanjih dni. Naš neutrudni pevec Lojze je ob ogledovanju starih fotografij povedal še marsikaj zanimivega iz preteklosti okraja, saj se je življenje ljudi skozi leta povsem spremenilo, marsikateri verski običaji so se že izkoreninili in o njih je ostal le bled spomin. A kljub vsemu je naša verska skupnost z iskrenim srcem in hvaležnostjo obudila praznovanje sv. Ane in Bog ve, morda nas je k temu privabilo to "posebno obdobje", ko v sebi čutimo željo, da se kljub svoji maloštevilnosti srečujemo ob takih praznikih, ki so bili nekoč povsem ukoreninjeni v zavesti domačih ljudi.

Majda Cibic

župnijski cerkvi Žalostne Matere Božje s sv. mašo, ki jo je veliko let daroval g. Dušan Jakomin, za njim pa nekaj časa g. Zalar, nato pa so se

bolj oddaljeni, so starejši verniki začutili notranjo željo, da bi se sveti Ani posebej priporočili. Nekoč trdna slovenska verska skupnost,

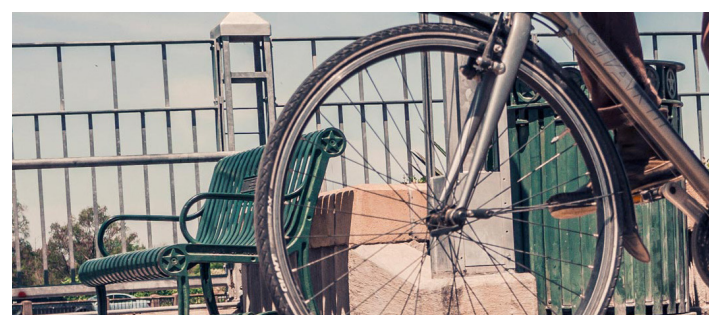
DOLINA Zanimiva pobuda

Teden mobilnosti in predstavitev projektov

Tudi letos namerava uprava Občine Dolina sodelovati pri pobudi evropskega tedna mobilnosti, ki bo na celi celini od 16. do 22. septembra. To bo tudi priložnost za širšo predstavitev dveh pomembnih projektov, ki že potekata. Prvi je načrt kolesarske steze in pešpoti med kulturnim središčem Franceta Prešerna v Boljuncu in športnim središčem Silvana

lasti dežele) in ureditev "cone 30" na cesti pred občino, od križišča s pokrajinsko cesto vse do dolinskega vrtca Pika Nogavička. Projekt sta financirali Julijska MTU in Dežela Furlanija Julijska krajina, dela pa naj bi stekla že letos. Ravno v teh dneh je občinski odbor sprejel izvedbeni projekt, že v naslednjih dneh pa bodo sprožili postopek javnega

s posebno pozornostjo na ranljive uporabnike cest (pešce in kolesarje). Hkrati, s pomočjo načrta kolesarskega omrežja (Biciplan), bo lahko občina zaprosila namenska sredstva za ureditev celotnega sistema kolesarskih in pešpoti. V sklopu priprave tega načrta so projektanti pripravili anketo, za izpolnitev katere so imeli občani čas do 17. julija. Cilj ankete je zbiranje informacij v zvezi z navadami občanov in še bolj predloge, vezane na specifične težave na cestah. Zaradi pomembnosti te ankete in z ozirom na to, da je uprava prejela omejeno število anket, so se na občini odločili podaljšati rok za izpolnitev anket do konca septembra. Ankete lahko občani izpolnijo na spletni strani občine (www.comune.san-dorligo-della-valle.ts.it) ali v papirnati obliki na občinskem sedežu (pred vhomom so na razpolago ankete in zbiralnik za izpolnjene ankete) in v trgovskih obratih na območju. Občinska uprava vabi vse občane k sodelovanju!

Klabjana v Dolini. Cilj tega posega je izboljšati varnost povezave med tema dvema pomembnima točkama v osrednjem delu občinskega ozemlja. Načrt predvideva ureditev zaščitnega pasu za kolesarje in pešce na nekdanji pokrajinski cesti (danes v

naročila za oddajo del. Drugi pomemben projekt, ki so ga na občini prejeli v roke letos, je prometni načrt. Ta predstavlja osnovno orodje, s pomočjo katerega bo mogoče v prihodnje izvesti vse tiste posege, ki so potrebni za omilitev in ureditev prometa,

MAČKOLJE Prijetno presenečenje za Ljubo Smotlak

Veselo srečanje pri letošnji slavljenki

Priložnostno smo se srečale mnoge nekdanje članice – pevke Dekliškega zbora Slovenski šopek v sredo, 29. julija 2020, v Mačkoljah.

Prijetno presenečena je Ljuba stopila na balkon in prisluhnila našemu petju pod lipami. V pozdrav smo ji najprej

zapele njej in nam vsem priljubljeno pesem Mi smo pomlad. Zvrstile so se še druge nepozabne pesmi, ki smo jih nekoč pod Ljubinim vodstvom prepevale na odrih, veselicah in raznih prireditvah. Tako smo voščile svoji pevovodkinji za častitljivi življenjski jubilej. S petjem in obujanjem prijetnih in živahnih spominov o nastopih, gostovanjih in izletih smo se kar nekaj časa zadržale v sproščenem kramljanju. Pevke oz. "pupe", kot nas je navadno nagovarjala Ljuba, se ji iskreno in pristrčno zahvaljujemo za požrtvovalnost in prosti čas, ki ga je vlagala kot zborovodkinja otroškega in dekliškega zbora. Ob tem nas je vseskozi z radoživostjo navduševala za petje ter vodila v povezano skupnost vaških deklet. Ob koncu prijetnega srečanja smo se razšle z lepimi vtisi.

Pevke dekliškega zbora

DRAGA 2020

55. ŠTUDIJSKI DNEVI DRAGA 2020
28. — 30. AVGUST 2020

Finžgarjev dom na Opčinah

Obvestila

Romanje starejših in bolnikov k Mariji na Repentabor bo v petek, 14. avg. 2020, ob upoštevanju vseh varnostnih predpisov (zaščitna maska in medsebojna razdalja): ob 17. sv. maša z blagoslovom bolnikov, nato postanek pod lipami pred cerkvijo; kdor more, naj pripelje kako starejšo oz. bolno osebo, ki se drugače ne bi mogla udeležiti

pobožnosti (avtomobilom dovoljen dostop do cerkve kot prejšnja leta); vabita repentabrsko župnijsko občestvo in Vincencijeva Konferenca

Slovensko stalno gledališče

Trst bo uprizorilo komedijo K(o)ronske zdrahe v režiji avtorja Igorja Pisona v petek, 7. avgusta 2020, ob 21. uri na igrišču društva Sokol v Nabrežini.

Kulturni dogodek na Snežaku

Predstavitve romana Črni obroč v oljčniku

Nežna pokrajina med Boljuncem in Borštom, kjer se bohotijo vinogradi in oljčniki, bo v četrtek, 6. avgusta, ob 19. uri prizorišče srečanja z besedno in enološko umetnostjo. Na predelu, ki mu domačini pravijo Snežak, bo po zgledu antičnih simpozijev v naravi tekla predstavitev romana Marija Čuka Črni obroč, dela, ki doživlja izjemen odziv in sprejem, tako da se je založba Mladika že odločila za ponatis. Tokrat bo predstavitev nekoliko drugačna in povezana s ponudbo vrhunskih vin mladega borštanskega vinarja Mitje Zaharja, ki bo orisal značilnosti svojega pridelka in ga dal v pokušnjo biskovalcem. Snežak se nahaja v senci darežljivih oljk, daleč od asfalta in hrupa. Zaradi odmaknjenosti kraja bodo morali udeleženci na krajši sprehod med vinogradi, kar bo še dodatno doživljeno. Zato bodo pri boljunškem gledališču Franceta Prešerna na razpolago vodiči, ki bodo udeležence pospremili do prizorišča. Odhod s parkirišča pri gledališču ob 18.45.

Ministrica dr. Helena Jaklitsch na obisku pri slovenski manjšini v videmski pokrajini

Skupno trdno delo omogoča ohranjanje jezika in slovenske identitete na tem področju

Ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Helena Jaklitsch je bila v ponedeljek, 27., in torek, 28. julija 2020, na dvodnevnem uradnem obisku slovenske manjšine v Videmski pokrajini v Italiji. Prvi dan je svoj obisk pričela v Kanalski dolini, popoldne pa je preživela v Reziji. Torek pa je namenila srečanjem v Terski in Nadiški dolini. Obisk je bil predvsem namenjen seznanitvi z delovanjem, organiziranostjo in pogovoru s predstavniki avtohtone narodnostne manjšine o aktualnih izzivih, s katerimi se spopadajo. Obiska v Videmski pokrajini se je udeležil tudi državni sekretar dr. Dejan Valentinčič. Ministrice sta spremljala tudi predsednika obeh krovnih organizacij, Walter Bandelj, predsednik Sveta slovenskih organizacij, in Ksenija Dobrila, predsednica Slovenske kulturno-gospodarske zveze.

Ministrica Jaklitsch je najprej v Ovčji vasi obiskala Združenje Don Mario Černet. Sprejeli so jo predsednica Anna Wedam in več članov društva. Združenje se zavzema za zaščito, ovrednotenje in promocijo vseh oblik slovenske kulture, slovenskega jezika z njegovimi različicami, navad, glasbe, toponomastike in zgodovine. V nadaljevanju se je v Ukvaš sestala s predstavniki Slovenskega kulturnega središča Planika, med njimi s predsednico Natašo Gliha Komac. Planika skrbi za ozaveščanje o prisotnosti slovenske kulture in slovenstva v Kanalski dolini in za ohranjanje in spodbujanje rabe jezika; redno organizirajo jezikovne tečaje, na enem izmed njih se je ustavila tudi ministrica Jaklitsch in pozdravila učiteljico ter nadebudne mlade udeležence. Obe organizaciji sta izpostavili potrebo po slovenskem duhovniku na tem območju, posebej pa problematiko pouka in vsakodnevne rabe slovenskega jezika. Poučevanju slovenščine je bilo namenjeno tudi srečanje o temi možnosti šolanja v slovenskem jeziku na občinskem uradu v Naborjetu, katerega so se poleg predstavnikov organizacij slovenske manjšine udeležili tudi župana občin Trbiž Renzo Canette in že omenjenega Naborjeta Boris Prescheren, ravnateljica večstopenjske šole na Trbižu Doris Siega in vodja Urada za slovenske šole pri Deželnem šolskem uradu Igor Giacomini. Ta je

navzoče razveselil z novico, da so v Rimu sprejeli predlog o uvedbi eksperimentalnega večjezičnega pouka. Tako bo pouk v šolah Kanalske doline potekal v italijanščini, slovenščini in nemščini. Do dokončne uresničitve

Ogledala si je tudi Muzej rezijanskih ljudi, ki vsako leto sprejme veliko število obiskovalcev. Kulturno društvo Muzej rezijanskih ljudi s svojimi zbirkami in tudi raziskovalno in izobraževalno dejavnostjo

odličen primer dobre prakse in viden rezultat uspešne porabe evropskih sredstev. Na ogledu sta se pridružila tudi tajnik Kmečke zveze v Videmski pokrajini Francesco Chiabai in slovenski manjšini

napovedanega bo najverjetneje treba še malo počakati, saj zdaj zaradi pandemije šolanje povsod poteka v prilagojeni obliki, vendar pa to kljub vsemu pomeni korak v pravo smer. Ministrica je pozdravila napovedane spremembe in obljubila vso svojo podporo. Poudarila je, da bi bilo mogoče smiselno razmišljati o tem, da bi učitelji iskali ali pa vsaj usposabljali tudi v Sloveniji, saj se prav na področju kadrov navadno soočajo z največjimi izzivi. Popoldne je bilo namenjeno obisku Rezije. Ministrica Helena Jaklitsch se je sestala z županjo in se ji zahvalila za dobro sodelovanje. Poudarila je, da se vidi, da dela z dušo in srcem, še posebej pa jo veseli, da obvlada tudi rezijansko narečje. Izpostavila je tudi, da v teh, sicer precej bolj negotovih časih, vidi odlično priložnost za še dodatno promocijo v Sloveniji, od koder bi lahko v Rezijo prišlo še več turistov. Zdaj je namreč čas, ko ne moremo potovati tako daleč, zato se marsikdo odloči obiskati katerega od čudovitih krajev v zamejstvu. To bi bilo koristno tudi za turistični in širši ekonomski razvoj območja in posledično pritegnitev ter ohranitev mladih na tem območju. Popoldne v Reziji je ministrica izkoristila tudi za ogled kulturnega doma, ki je med drugim sedež znane folklorne skupine Val Resia, ki neprekinjeno deluje že od leta 1838. Obiskala je tudi cerkev Marije Vnebovzete, kjer jo je pozdravil tamkajšnji župnik Alberto Zanier.

prispeva ogromno k odkrivanju in krepitvi identitete rezijanske skupnosti. Posebej se posvečajo predstavljanju rezijanskih pravljič, ki so zelo poznane in priljubljene tudi v Sloveniji. Poudarili so, da se soočajo s problematiko financiranja, še posebej letos, saj so tudi nje precej prizadele posledice pandemije koronavirusa. Prijetno popoldne v Reziji je ministrica končala s sprehodom po "Ta lipi poti". Drugi dan v Videmski pokrajini se je začel v Bardu v Terski dolini, kjer se je ministrica Jaklitsch srečala s predstavniki Centra za kulturne raziskave, tudi s predsednico Luiso Cher in kulturnim delavcem Igorjem Černom, v okviru katerega deluje tudi etnografski muzej, ki si ga je z veseljem ogledala tudi ministrica. V Bardu jo je sprejel še domači župnik Renzo Calligaro, ki že leta sodeluje s slovensko manjšino v svoji župniji. Povedali so, da se prav v cerkvi še sliši slovenska narečna beseda, tako v pesmi kot tudi v besedi. Eden bolj čustvenih trenutkov pa je bil obisk groba Viljema Černa, zavednega Slovenca in dolga leta pomembnega stolbra slovenstva v Terski dolini. Pot je v nadaljevanju vodila proti občini Tipani, kjer si je ministrica ogledala farmo Zore, ki jo vodi mlada, ambiciozna in zelo uspešna kmetovalka Alessia Berra. Ukvarjajo se s kozjerejo in proizvodnjo sirov, kozmetike in drugih izdelkov iz kozjega mleka, prav gotovo pa so tudi

naklonjen župan občine Tipana Alan Cecutti. Ministrica se je tudi njemu zahvalila za aktivno sodelovanje s slovensko manjšino. Po Tipani se je ministrica Jaklitsch odpravila v Čedad, kjer se je najprej srečala z dolgoletnim županom te občine Stefanom Ballochom, ki pa se s septembrom poslavlja s tega položaja. Poudaril je pomen stika z občinami, ki so vključene v zaščitni zakon za slovensko manjšino, povedal je tudi, da se je sam pogosto srečal z župani na drugi strani meje. Ministrica se je županu zahvalila za vse njegovo delo in prizadevanja za dobro slovenske manjšine na tem območju, med drugim so v njegovih mandatih v Čedadu odprli jezikovno okence za slovensko manjšino in

eno ulico poimenovali po msgr. Ivanu Trinku, ter izpostavila, da upa, da bo imel tudi njegov naslednik enako vizijo in bo tudi sam deloval v korist našim rojakom. Nato sta jo čakali še dve srečanju. Najprej se je sestala s predstavniki Slovenske kulturno-gospodarske zveze, Kulturnega društva Ivan Trinko, časopisa Novi Matajur, Zveze slovenskih kulturnih društev, Zveze slovenskih izseljencev – Slovenci po svetu in Kmečke zveze. Prisotni so bili Luigia Negro, Ivan Ciccone, Ksenija Dobrila, Iole Namor, Rudi Pavšič, Miha Obič, Lucia Trusgnach, Graziella Coren, Francesco Chiabai in generalni konzul RS v Trstu Vojko Volk. Temu je sledilo še srečanje s predstavniki Sveta slovenskih organizacij, Zadruga Most, Združenja don Eugenio Blanchini, Skupine svetega Hieronima – Slovenci v Vidmu in petnajstdnika Dom. Prisotni so bili Anna Wedam, Luciano Lister, Riccardo Ruttar, Giorgio Banchig, Giuseppe Qualizza, Riccardo Ruttar in generalni konzul RS v Trstu Vojko Volk. Ministrice so na obeh srečanjih predstavili svoje delovanje in aktivnosti, pogovor pa je tekel tudi o aktualnih izzivih, s katerimi se soočajo. Poudarili so, da bi bilo zanje zelo pomembno sodelovanje s Posočjem, predvsem z vidika turistične ponudbe. Izpostavili pa so tudi težavo, ki se je še posebej pokazala v času pandemije: to območje je zelo slabo pokrito na področju infrastrukture, ki bi zagotovila dobro internetno povezavo, kar pa vpliva tudi na gospodarsko privlačnost območja, kjer živi in deluje slovenska manjšina. Izjemno pomemben pa

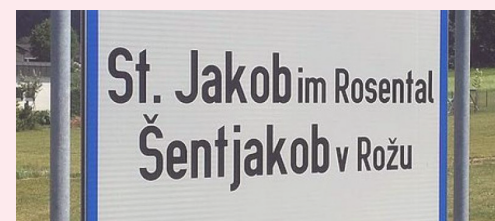
je tudi razmislek, kako zagotoviti ustrezna delovna mesta, ki bodo pritegnila mlade in jim omogočila pogoje, da bodo tu tudi ostali. Vsi sogovorniki so opozorili tudi na pereč problem pomanjkanja slovenskih duhovnikov na tem območju. Ministrica je izpostavila, da se strinja, da prav skupno trdno delo omogoča ohranjanje jezika in slovenske identitete na tem področju. Ministrica Jaklitsch si je ogledala še Dvojezično šolo Pavla Petričiča v Špetru, kjer jo je sprejel ravnatelj Davide Clodig. Sledil je obisk v muzeju SMO, kjer se je srečala s predstavniki Inštituta za slovensko kulturo, Glasbene matice, Planinske družine Benečije. Prisotni so bili Giorgio Banchig, Bogdan Kralj, Luisa Battistig. Obisk v Videmski pokrajini je ministrica končala z obiskom županstva v Špetru, kjer je bilo srečanje z župani občin v Nadiških dolinah, ki so vključene v zaščitni zakon za slovensko manjšino. Vsa srečanja na dvodnevnem obisku so potekala v zelo konstruktivnem in prijetnem vzdušju, z vsebinskimi poudarki, usmerjenimi v prihodnost. Vsi sogovorniki so se zavedali, da je znanje slovenščine veliko kulturno bogastvo, hkrati pa tudi priložnost za boljši ekonomski razvoj. Velik potencial za to ima tudi čezmejno sodelovanje, ki ga je treba še naprej krepiti. Ministrica je pripadnikom slovenske manjšine obljubila popolno podporo pri tem, ob tem pa še izpostavila, da je ena njenih prioritet v mandatu krepitev poznavanja zamejstva v matici in večja povezanost z rednimi in razvejenimi čezmejnimi stiki.

Veselite tudi v tržni občini Šentjakob v Rožu

Končno postavitve dvojezičnih tabel!

Kot ena od prvih je tržna občina Šentjakob v Rožu 2. 1. 2016 v smislu odprtnostne klavzule postavila dodatni dvojezični napis v vasi Čemerica / Tschernitz. Postavitve je bila mogoča po tem, ko je deželna vlada ustvarila novo vas, ki je prej bila del Hodnine. Pred nedavnim, prav dan pred sklepom v občinskem svetu v Žitari vasi, je tudi občinski svet v Šentjakobu v Rožu sprejel sklep za postavitev dvojezičnih tabel v vseh 22 vaseh v občini. Slovenski in nemški napis bosta v isti velikosti črk in sledile naj bi še dvojezične opozorilne table kot tudi dvojezični kažipoti k hišam / zu den Häusern. Že leta 2017 je bila na dnevnem redu občinske seje točka o poimenovanju cestnih imen v celotni občini v Šentjakobu zgolj v nemškem jeziku. Tedaj se je sklep preprečil in poimenovanje so izvedli samo v volilnem okolišu ena z izjemo treh vasi (Tešinja, Šentpeter in Dravljica). Narodni

svet koroških Slovencev je s strokovno pomočjo SNI Urban Jarnik dogajanje vseskozi spremljal in se s predstavniki samostojnega političnega gibanja v Šentjakobu trudil za vidno dvojezičnost

v smislu določil 7. člena ADP. Sedanji sklep je lep uspeh večletnega prizadevanja za pozitivno rešitev, za katerega imajo največje zasluge številne Šentjakobčanke in Šentjakobčani s podporo župana. Uspelo jim je z vztrajnostjo in prepričljivimi argumenti, ki odsevajo zgodovino tega kraja.

Teden v matični domovini

Nujna zagon gospodarstva in premagovanje virusa covid-19

V Sloveniji se tudi v obdobju dopustov, počitka in marsikje morda tudi razigranosti dogajajo prizadevanja za politično in vsakršno drugo prevlado v državi. Pri tem pa se dogaja, da del javnosti oziroma prebivalstva podcenjuje nevarnosti epidemije virusa covid-19. Čedalje več je tistih, ki so ravnodušni in brezbrizni do smrtonosnega zla, ki utegne dramatično spremeniti razmere v Sloveniji. Če odmislimo to možnost in nevarnost, je za politiko in javnost, tisto dovolj osveščeno in zainteresirano, najpomembnejši boj med vlado in opozicijo o tem, kdo bo vodil državo. Sedanja nova vlada deluje uspešno, čeprav nanjo izvajajo stalne pritiske iz najrazličnejših smeri in področij, kakršnih ni zaznati v parlamentarni praksi drugih dežel. Nič ne kaže, da bi premier s svojo vlado odstopil in najvišjo zvršilno vejo oblasti prepustil oziroma vrnil tistim silam in političnim vplivnežem, ki so prepričani, da so do nje edini upravičeni. V povezavi s celotnim dogajanjem na političnem in družbenem prizorišču je aktualno in zanimivo mnenje Andreja M. Pozniča, moralnega teologa, publicista in župnika v Ihanu.

V komentarju, objavljenem v Slovenskem času, časopisu za družbo in kulturo, ki je priloga tednika Družina, je obsodil “fašizem, nacizem in komunizem, ki so vsi enaki in pripadajo zločinskemu družbenemu sistemu”, a je dodal: “Slovenija ima ta hip veliko srečo, jaz pravim blagoslov. Vlada ji Janez Janša, najbolj sposoben mož, kar jih premore naša politika, skupaj s strankami, ki jih vodijo ljudje, ki so pripravljeni delati skupaj, se dogovarjati, usklajevati, delati koncesije znotraj mogočega, ohranjati razlike in jih spoštovati, kar vse pomeni ohranjati različnost v edinosti. K velikemu blagoslovu našega trenutka uvrščam tudi predsednika države Boruta Pahorja. Mož postaja državnik in preseneča. Janša in Pahor tako postajata stebra, na katerih bo mogoče zgraditi trden most strpnosti, sožitja in spoštovanja. Slovenija je skratka blagoslovljena dežela, in če bomo vztrajali, bomo lahko premaknili kaj na bolje. Toda na levi strani politike ni odmeva, vsaj malo razumevanja, kot da se v državi nič ne dogaja. Velik del levo opredeljenih političnih strank, civilne družbe in osrednjih medijev je prepričan, da mora vedno vladati zgolj ena in ista

politična stran oziroma izbira. Protestniki na kolesih, ki ob petkih krožijo po Ljubljani, so vlado in upravljanje Slovenije takole opredelili in obtožili: “Kradejo nam in lažejo. Zastrašujejo nas in žalijo. Odobravajo fašizem, domobranstvo in ustaštvo. Ogrožajo naravo in našo prihodnost”. Očitno nič od tega, je prepričan prof. dr. Vasko Simoniti, minister

za kulturo. V pogovoru za tednik Demokracija je dejal: “Globoka država vleče nitke, da se ne bi nič spremenilo v smeri večje demokracije in blaginje za vse, opozicija, ki je v veliki meri odvisna od nje, pa razen želje, da bi znova prevzela oblast, ne ponuja ničesar”. Prav je, da navedemo, da po eni od razlag oziroma definicij globoka država predstavlja prikrita oblast in politike iz prejšnjega totalitarnega režima, ki tudi sedaj vladajo

in odločajo o Sloveniji. V Slovenskem času, časopisu za družbo in kulturo, je dobil izjemno veliko prostora pogovor s tržaškim književnikom in ustvarjalcem na drugih področjih, Marijem Čukom. Časnikar in urednik Jože Horvat je za izhodišče intervjuja uporabil novo Čukovo knjigo o slovenskem Narodnem domu v Trstu, z naslovom Črni obroč. V

pogovoru je bil Čuk pronicljiv in iskrev sogovornik, prepričljiv, pa nenavadno kritičen glede dogajanj med Slovenci v Italiji in tudi v matični državi Sloveniji. Navajam nekaj njegovih mnenj in spoznanj. Opozarja, denimo, da je večina javnega mnenja v Italiji neupočena in ne ve veliko o požigu slovenskega Narodnega doma v Trstu pred sto leti. Tudi o fašizmu in zlu, ki ga je prizadejal svetu, zelo malo ali nič. Isto se dogaja v Sloveniji.

Tudi tam se nič več ne ve, celo o življenju, bivanju, delovanju Slovencev v Italiji se ve malo ali nič. Sploh, da obstajamo. V mešanih zakonih, kjer nastaja jezikovna drugačnost, bi moral biti odnos med zakoncema enakopraven. Normalna bi bila uporaba obeh jezikov, slovenskega in italijanskega. Toda nastalo je prilagajanje, velja komodnost. Slovenci tako s povešeno glavo izginjamo, ne da bi se tega sploh zavedali. Naše manjšinske organizacije zoper to nimajo strategije. Nasprotno, spodbujajo spajanje v italijanski, ne v slovenski prostor. V zadnjih letih nisem nikoli slišal poziva, bodimo Slovenci! Najprej Slovenci in potem vse ostalo! Poglejte primer z namembnostjo slovenskega Narodnega doma v Trstu. Razmišljanje o njegovi namembnosti ne gre v smer, kaj bomo vsebinskega ponujali, kako bomo prostor vsebinsko oblikovali, kako bo spet slovenski Narodni dom, kako bo slovenska umetnost zadihala v vsej svoji moči in pokazala svojo vrhunskost. Ne. Obremenjeni smo s tem, da mora to postati hiša vseh, neka večkulturna tržaška centrifuga brez narodnega predznaka, in kako bomo v slovenski Narodni dom privabili čim več Italijanov. Slovenska vlada se je doslej

zelo posvečala odstranjevanju posledic in škode, ki jih je povzročil virus. Sprejeti so bili štirje svežnji zakonov in v njih odobrenih okoli 7 milijard evrov za najrazličnejše vrste in oblike pomoči, to vsem prebivalcem in gospodarstvu. Pridobljena so bila nova velika sredstva za ublažitev posledic pandemije iz virov Evropske unije. Zaradi ugodnih pogojev se je obnovitveni zagon gospodarstva že začel. Povedano je bilo, da je vlada s številnimi ukrepi zagotovila gospodarsko stabilnost. Evropska komisija je Sloveniji za letošnje leto napovedala 7-odstotno znižanje bruto domačega proizvoda zaradi posledic učinkovanja virusa covid-19, za leto 2021 pa napoveduje 6,1 odstotno gospodarsko rast. Javnost, posebej starši šolobveznih otrok so z zadovoljstvom in olajšanjem sprejeli sporočilo ministrice za izobraževanje, znanost in šport, prof. dr. Simone Kustec, da se bo v Sloveniji novo šolsko leto pričelo tako, kot velevajo pravila in tradicija, to je 1. septembra. Od gibanja virusa covid-19 pa je odvisno, kako in kje bo potekal pouk. Morda v učilnicah ali pa na daljavo, po spletu in na druge preizkušene načine.

Marijan Drobež

Smrt je posegla v slikarske vrste

Čopič je za vedno odložila akademska slikarka Melita Vovk

V 93. letu se je na Bledu od zemeljskega življenja poslovila akademska slikarka in častna občanka Občine Bled Melita Vovk (1928–2020). Ukvarjala se je s slikarstvom, grafiko, risbo, ilustracijo, scenografijo, kostumografijo in karikaturu. Skupaj je ilustrirala več kot 80 knjig. Melita Vovk se je rodila 14. junija 1928 v znameniti blejski gostinski in hotelirski rodbini. Študirala je na Akademiji za uporabno umetnost v Ljubljani ter v letih 1951–1953 nadaljevala na specialki za grafiko pri profesorju Božidarju Jakcu, kjer je opravila tri semestre. Diplomirala je leta 1972 pri profesorju Riku Debenjaku. Leta 1953 je z drugimi slikarji osnovala Grupo 53, ki so jo sestavljali še Milan Berbuč, Mire Cetin, France Peršin, Marko Suštaršič, Marjan Tršar in Drago Tršar. Učila je na nižji gimnaziji na Bledu, bila je višja strokovna sodelavka za scenografijo na Akademiji za igralsko umetnost, delovala je tudi kot svobodna umetnica. Upokojila se je leta 1984. Umetnica sama je povedala, da je umetniško žilico podedovala

po materi, hčerki Irme Polak, slovite slovenske operne pevke v Zagrebu. Prepotovala je domala vso Evropo. Kot so zapisali na Občini Bled, se za vsako njeno sliko, portretom ali ilustracijo skriva namig za zanimiv roman o njenih potovanjih in iskanju obraza umetnosti. Veliko slavnih obrazov, s katerimi

se je družila, je tudi narisala: Božidarja Jakca, Lili Novy, Heinricha Bölla, Josepha Beuysa in druge. Njeno temeljno izrazilo je bila risba – sprva čista, realistična, obrisna risba, ki jo je sčasoma s skicizno potezo dopolnjevala z značilnimi karikiranimi detajli in tako dosegla specifično humorno naravnost predvsem ilustratorskega dela. Posvečala

se je tudi scenografiji in kostumografiji ter sodelovala pri več kot 50 predstavah za gledališče. Težišče njenega dela je bila ilustracija. Tako pri delu za mlade in odrasle kot v osnutkih za sceno in kostume se je z bogato likovno ustvarjalno domišljijo in poglavljenim razumevanjem vživljala v literarne predloge. Portretirala je ob kongresih PEN na Bledu, srečala se je s Samuelom Beckettom in Arthurjem Millerjem, prva je ilustrirala pravljico Juri Muri v Afriki avtorja Toneta Pavčka. Napisala pa je tudi več duhovitih potopisov in jih opremila z lastnimi risbami ter strokovnih člankov in spominskih zapiskov. Široka razgledanost, živo zanimanje za družbena dogajanja in vsebino medčloveških odnosov so jo z nje lastno človečnostjo, smislom za humor in blago ironijo ter kritičnostjo vodila pri likovnem in publicističnem delu, so še zapisali na blejski občini. Za svoje delo je prejela številne nagrade in z njim zapustila neizbrisno sled v umetniškem snovanju.

LJUBLJANA Narodna galerija

Spletna razstava umetnin iz depojev

V Narodni galeriji so odprli spletno razstavo Odmaknjena večina, na kateri ponujajo izbor umetnin, ki navadno niso na ogled. Razvrščene so v več tematik, ki dajejo vpogled v različne plasti likovne umetnosti. Vsebinska plat je predstavljena s čustvenimi izrazi in podobami živali, likovna s perspektivo, tehnološka pa s pigmenti, barvo ter izumi. Kot so ob spletni razstavi zapisali v Narodni galeriji, so čustva temelj umetnosti in del razlage, kaj sploh umetnost je. Čustveni izraz v likovni umetnosti je bil dolgo povezan z religijo in zato vpet v tradicionalno ikonografijo, ki so jo spreminjali glede na politiko in doktrino. Čustva lahko posredujejo na primer barva, dogajanje, kot je vremenski pojav, in obrazi upodobljenecv. Zaradi zapletenosti interpretacije obrazne mimike so se umetniki nekoč opirali na delo francoskega slikarja Charlesa Le Bruna (1619–1690) in njegovih naslednikov. Čustva so bila gonilna sila romantične umetnosti in od 19. stoletja dalje so jim umetniki podredili načine slikanja. Razvoj psihologije in psihoanalize je v 20. stoletju vplival na

nadrealiste, ki so s pomočjo spoznanj Sigmunda Freuda raziskovali podzavest, proste asociacije in sanje. Odnos med čustvi in umetnostjo je v 21. stoletju dobil še znanstveno razsežnost: uveljavlja se nevroestetika, interdisciplinarno raziskovanje povezav med umetnostjo in umom z najnovejšimi medicinskimi tehnologijami, piše v besedilu ob razstavi, katere avtor je Michel Mohor.

Podobe živali so prav tako stalnica v likovni umetnosti bodisi skoz samostojen motiv ali kot spremljevalke in priče človeških prigod. Njihove navade in videz so ustvarjalci ves čas vzporejali z ljudmi in njihovo naravo. V zahodni umetnosti so na njihovo simboliko vplivali antični in krščanski pisci. Neusahljiv vir pomenov predstavljajo tudi stare basni in pesnitve. Pasma

upodobljenih udomačenih živali je identificirala Nada Jakopič–Strnišnik iz Biotehniškega izobraževalnega centra Ljubljana. Da bi opozorili na ogroženost divjinskih vrst, so vključili še opise, ki jih je prispevala Irena Furlan iz ljubljanskega Živalskega vrta. Glavna naloga perspektive v umetnosti je bila ustvariti vtis tretje dimenzije na dvodimenzionalni površini. Umetnost po perspektivi spreminjali in uporabljali glede na svojo vizijo in večino, glede na teorijo in znanje ter glede na zahteve prostora, časa in naročnika. Barva je bila nekoč znak hierarhije. Pred 19. stoletjem so bile družbenim stanovom dodeljene barve, ki so jih lahko nosili. Simbolika barv je del religiozne umetnosti in močno povezana s svetlobo ter z uporabo pozlate, ki ni bila barva oziroma pigment, temveč na tanko stolčena kovina. Umetnina nastane na podlagi ideje, materiala, umetniške tehnike in veščine. Vsa izhodišča so bila neločljivo povezana s tehnološkimi in naravoslovnimi spoznanji in z gospodarskimi in pravnimi spremembami v družbi, ki so jih ta odkritja sprožila, piše na spletni strani Narodne galerije.

Stare jedi v novih loncih (93)

Katja Ferletič

Na koncu 19. stoletja so se higienske razmere v evropskih mestih začele izboljševati. Znanstveniki so odkrili pomembna cepiva in sterilizacijo medicinskih instrumentov, zdravniki so spodbujali paciente, naj se redno kopajo in skrbijo za čistočo svojega telesa. Predvsem ženske so počasi postale največje promotorke osebne higiene, z izboljšanjem higienskih razmer predvsem v višjih družbenih slojih pa se je izboljšalo tudi zdravje, smrtnost se je zmanjšala tako pri odraslih kot pri otrocih. Pri nas je bila na začetku 20. stoletja splošna higienska situacija še vedno negotova. Prebivalstvo na vaseh je še živelo v hišah brez tekoče vode in brez sanitarnih storitev (stranišč, kadi ali tušev); ogrevanja ni bilo, razen peči ali ognjišča, in razsvetljava je bila zelo slaba.

Ljudje so hišne prostore večkrat delili z domačimi živalmi. Naše none pripovedujejo, da so v preteklosti na kmetijah vsi otroci, ne glede na spol, kmalu za tem, ko so shodili, nosili krilca, tako so lahko opravljali svoje potrebe kjerkoli, mame pa niso imele več dela s previjanjem in pranjem plen v mrzli vodi - otroški "kupčki" so se izgubili med živalskimi in nehigiena ni bila velika skrb. Šele kasneje so začeli spoznavati, da obstajajo bakterije, virusi in glivice ter se je tudi uporaba plen razširila, pranje v mrzli reki pa je zamenjalo prekuhanje. Malčki so se začeli izobrazevati v šoli, kjer so učiteljice obešale plakate, s katerimi so opozarjale na osnovna higienska pravila - vsako jutro so preverjale, ali so bile roke otrok čiste. Higiiena in nega telesa sta bili dotlej samo za gospodo, za majhen delež prebivalstva, za privilegirane ljudi v mestih, ki so imeli v stanovanjih vodno napeljavo, radi so zahajali v kopališča za zabavo in na zdravljenje v terme. Nedaleč od Ogleja, v Trziču, iz naravnih podzemnih kraških kanalov še danes izvirajo tople termalne vode. V tem kraju so že stari Rimljani zgradili terme, njihovo delovanje pa se je nadaljevalo do propada Ogleja (452 pr. Kr.), ko jih je porušil Atila. Terme so spet začeli uporabljati v 15. stol., veliko poslopje pa so zgradili šele leta 1840. Tam so bile zdravniške ambulante, uradi, sobe za paciente, ženski in moški oddelek. Bazen iz kraškega kamna so bili za tople in hladne kopeli ter za zdravilno termalno blato. Premožnim gostom so bili na voljo tudi tuši in prevozi v pokritih kočijah. V termah so zdravili kožne bolezni, patologije kosti, srca in dihal. Sezona zdravljenja se je začela v prvem tednu maja in se je nadaljevala do konca septembra. Zdravljenje je bilo za revne ljudi brezplačno, prebivalci iz Trziča in okolice pa so

lahko koristili popuste. Terme so bile med prvo svetovno vojno porušene in, čeprav so jih kasneje ponovno zgradili, žal niso doživele pravega preporeda. Med drugo svetovno vojno so jih občasno uporabljali kot zatočišče pred bombardiranjem in v vojaške namene, v 70. letih pa so popolnoma propadle. Po približno petdesetih letih so stavbo prenovili in nove terme uradno predali namenu leta 2014. Tudi v Gorici je bilo v času Avstro-ogrske pomembno kopališče v današnji ulici Cadorna. Načrt za "Civico stabilimento Bagni" je nastal leta 1876, v času, ko je Gorica, ki se je nahajala na meji s Kraljevino Italijo, predstavljala pomembno

postojanko za avstrijsko vojsko, gradnja pa se je končala leta 1878. Načrt je predvideval tudi zunanji bazen, dve manjši zgradbi, v katerih so bile slačilnice, teraso za sončenje in velik prostor za poletno kopališče. Tedaj je bilo mesto pomembna turistična destinacija in v tem kraju so bile na voljo tudi

turške kopeli, ki so jih uporabniki izvajali ne samo iz higienskih razlogov, ampak predvsem za druženje in sprostitve. Kopališče so obiskovali najprej avstrijski vojaki, kasneje tudi Goričani in turisti, saj so v tem kraju bile na razpolago javne kopalnice in tuši do zadnjih desetletij prejšnjega stoletja (zadnjič so poslopje prenovili leta 1980). Veliko ljudi se še vedno nostalgичno spominja teh prostorov in klepetov v turški kopeli. Naš prijatelj, ki se je zaposlil že v najstniških letih, je pridno delal veliko ur na dan, mama pa mu ni dovolila, da se je domov vračal umazan - postanek v javnih kopalnicah v mestu je bil obvezen! Še danes se spominja, kako hudo ga je okregala, če se ni stuširal. Prizanesla mu je le, ko se je na poti domov ustavil v slaščičarni in ji prinesel kaj sladkega. Rada je imela štrudelj, linške oči in majhne, kvadratne piškotke s čokolado, ki jih je večkrat tudi sama spekla.

ČOKOLADNI KVADRATKI**Sestavine:**

150 g masla, 110 g sladkorja, 150 g moka, 120 g črne čokolade, 80 g mletih orehov, vanilja, sol.

Priprava:

Sladkor in maslo penasto umešamo, dodamo vaniljo, moko, sol, orehe in na grobo zrezano čokolado. Na model (približno 30 cm za 20 cm) damo pekupapir, nato pa enakomerno razporedimo testo. Pečemo pri 175 stopnjah Celzija za 15-20 minut. Ko je pecivo pečeno, pustimo, da se malo ohladi, nato pa še toplo zrežemo na kvadratke poljubne velikosti.

Slovenija od 1991 do danes

Prebivalstvo se povečuje in stara, gospodarska slika se izboljšuje

Prebivalstvo Slovenije se stara, število prebivalcev narašča na račun priseljevanja, kaže statistična slika Slovenije od osamosvojitvenega leta 1991 do danes, ki so jo pred dnevom državnosti pripravili v Statističnem uradu RS (Surs). Skozi leta se je gospodarska slika Slovenije izboljševala, krepila se je tudi povezanost s tujimi trgi. Slovenija je imela 1. januarja letos 2.095.861 prebivalcev oziroma 15.000 več kot leto prej. Med prebivalci je bilo 1.051.066 moških in 1.044.795 žensk. Posledica takšnega razmerja je predvsem močnejše priseljevanje iz tujine, saj je med priseljenimi tujimi državljani izrazito več moških kot žensk.

Število prebivalcev Slovenije se zadnjih 25 let povečuje, prebivalstvo pa se stara. Na začetku lanskega leta so bili prebivalci stari povprečno 43,4 leta. V zadnjih desetih letih so se postarali povprečno za dve leti, petina prebivalcev Slovenije pa je starih najmanj 65 let. Ob začetku samostojne poti se je Slovenija po podatkih Sursa spopadala s slabšo gospodarsko sliko. V prvih letih samostojnosti se je spopadala z izgubo jugoslovanskega trga, uvajanjem tržnega gospodarstva in visoko stopnjo inflacije. Ta je bila leta 1991 skoraj 250-odstotna, pod deset odstotkov je padla šele leta 1995. Bruto domači proizvod (BDP) se je ob osamosvojitvenem letu realno zmanjšal za 8,9 odstotka, v letu 1992 pa za 5,5 odstotka. Po daljšem sorazmerno mirnejšem obdobju se je leta 2009 ob svetovni gospodarski in

finančni krizi zmanjšal za 7,8 odstotka. Do letošnje pomladi je slovensko gospodarstvo okrevalo letno večinoma s tri- do petodstotnimi rastmi, še bolj kot prej se je kazala velika povezanost slovenskega gospodarstva

brezposelnost, štiriodstotna, pa je bila izmerjena v zadnjem četrtletju lanskega leta. Takrat je bilo med prebivalci Slovenije 41.000 brezposelnih in 980.000 delovno aktivnih. Po začasnih podatkih Sursa je povprečna bruto plača za letošnji april znašala

s tujimi trgi. V prvem četrtletju letos je bil BDP za 2,3 odstotka nižji kot v istem obdobju lani. V prvem četrtletju letos, ki ga je zaznamovala tudi pandemija novega koronavirusa, sta se zmanjšali tudi tuje in domače povpraševanje. Po BDP na prebivalca se je Slovenija lani med evropsko osemindvajseterico sicer uvrstila na 16. mesto. V vseh letih samostojne Slovenije je bila njena najpomembnejša trgovinska partnerica Nemčija. Pri trgovanju znotraj EU se je najbolj povečalo trgovanje z Avstrijo, zunaj EU pa je Slovenija največ blaga izvozila v države na ozemlju nekdanje Jugoslavije. Zelo se je okrepilo tudi trgovanje s Kitajsko. Najvišjo stopnjo brezposelnosti v Sloveniji so na Sursu zabeležili v prvem četrtletju leta 2013, in sicer 11,1-odstotno. Ta je bila posledica svetovne gospodarske krize. Najnižja

1.937,21 evra in je bila višja od bruto plače za letošnji marec. Zvišanje povprečne plače je bilo v precejšnji meri posledica sprejetih ukrepov, povezanih z epidemijo covida-19, so navedli. Lani je Slovenijo obiskalo 6,2 milijona turistov, povprečno so prenočili 2,5-krat. Domači turisti so lani ustvarili 28 odstotkov vseh turističnih prenočitev, največ v zdraviliških občinah. Epidemija je turizem v letošnjem aprilu povsem ohromila, so še dodali na Sursu. Pomemben vidik kakovosti življenja je tudi okolje. Podatkov za vse okoljske kazalnike Surs od leta 1991 sicer nima, a zadnji podatki kažejo, da se ravnanje z okoljem izboljšuje. Povečuje se namreč delež ločeno zbranih komunalnih odpadkov. V letu 2002 jih je ločeno zbiralo le devet odstotkov prebivalcev, po zadnjih podatkih pa jih ločuje že 71 odstotkov.

Naturopatski nasveti (303)

Erika Brajnik

Clematis

Clematis je cvetna esenca koncentracije. Potrebujemo jo predvsem študentje, ko se učijo za izpit. Potrebujemo jo za koncentracijo, ko kaj pripravljamo ali delamo. Clematis nam pomaga, da nam misli ne uhajajo, da imamo boljši spomin. Sama večkrat posegam po njej, ko pripravljam gradivo za predavanje, pišem knjigo, ko se učim, saj življenje je učenje. Oseba, ki je v vraničnem deficitu, je dekoncentrirana, ima slab spomin, venomer išče stvari, ker je pozabila, kam je kaj dala. Ko se uči ali bere, ji misli uhajajo, tako da, ko pride do konca strani, lahko začne ponovno brati, ker se ne spomni prav nič, kaj je prebrala. Oseba Clematis v deficitu živi v oblakih, težko ve, kateri dan je. Zjutraj si naredi okviren načrt, kaj bo počela, vendar ji stvarnost uhaja iz rok, zato naredi čez dan čisto nekaj drugega. Oseba Clematis v deficitu rada govori

sama s seboj, se rada zasanja in gleda v prazno. Največji ekstrem Clematis v deficitu je demenca ali Alzheimerjeva bolezen, ko ne veš več, kdo si, kje si, kaj delaš. To predstavlja hud deficit vranice, ki je seveda vezan na eksces sladkorja na krožniku vsak dan, leto za letom.

Lahko bi rekli, da je Clematis cvetna esenca umetnikov, da uravnava pravšnjo dozo ustvarjalnosti, da se umetnik ne zasanja preveč in da mu dejansko pomaga izpeljati in konkretizirati načrt in zamisel. Clematis je cvetna esenca koordinatorjev in organizatorjev,

da niso raztreseni. Oseba, ki vedno išče, kam je dala ključ, potrebuje Clematis; to nenehno pozabljanje in iskanje izgubljenih stvari predstavlja raztresenost, površnost, dekoncentracijo. Clematis bo pomagal tudi dialektiku in avtistu, da bosta bolj koncentrirana. www.saeka.si

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franca Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst,
tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com
www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa Veneto S.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travniki 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v skladu s 13. členom Uredbe EU 2016/679 in z zakonskim odlokom 101/2018 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novega glasa podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Julijska krajina po DZ št. 26/2007.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku 70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks.

To številko smo poslali v tisk v torek, 4. avgusta 2020, ob 13. uri

NOVI
GLAS

V Alamati pri sestrah matere Terezije med otroki v sirotišnici (2)

Etiopija tretjič

Sestra Abrehet parkira Savto pred njihovo hišo. Vzamemo prtljago iz avta in počakamo, da pride katera od sester, ki tu živijo. So mednarodna skupnost, čeprav majhna. Ena Italijanka, ena Avstrijka, tri Indijke. Ko se posloviva od sestre Abrehet, naju sestra Marie Thomas pospremi do hiše, ki je namenjena prostovoljcem. Doma je iz Bologne, zato govorimo italijansko. “Tukaj imamo eno pravilo, in to je, da prostovoljci ne jedo skupaj s sestrami, ampak si kuhajo sami. Pa tudi ljudi se ne sme fotografirati”, pove. Potem naju popelje od hiše do hiše in razlaga: “Tu je kuhinja, kjer kuharice pripravljajo hrano za vse. Za bolnike, za osebe in za sestre. Jemo zelo preprosto, večinoma etiopsko hrano, to je indjero z omakami. Le včasih pripravljajo indijsko hrano. Drugega ne znajo. Tu ni italijanske kuhinje”, se pošali. Pokaže na kupe indjere in polnozrnatih palačink, ki jih jedo namesto kruha. Blizu je pekarna, kjer pečejo žemlje iz bele ali polnozrnate moke. Počasi gremo proti drugim stavbam. V eni so duševni bolniki, v drugi ljudje s posebnimi potrebami, v tretji je bolnišnica za tuberkulozne bolnike, naprej so še okuženi s HIV... Sestra nam pokaže

tudi zelenjavni vrt, cvetlične gredice, nekaj delavnic, kjer se ukvarjajo z ročnimi deli. Tu so še tkalnica, vrtec za predšolske otroke in sirotišnice. Gabrijela sreča mladega fanta, invalida, in mu nekaj dni pomaga popravljati invalidske vozičke. Navdušena je. Jaz pa vsak

ograjene kovinske posteljice. V sobi je še kovinska postelja za odraslo osebo, najbrž za tisto varuško, ki dela ponoči. V enem kotu so previjalna miza, omara za stekleničke, igračke in plenice, pa še ena miza, na kateri v grelni posodi pogrejejo stekleničke z mlekom. Najmanjši otroci ležijo

škaflo in jo znotraj obložile z blazinami, da mu je toplo”. Pokukam v škaflo. Otroček je majhen, suhčen, zgleda kot bi bil podhranjen, kožo ima nagubano, obraz starikav. Teh otrok skoraj nikoli nihče ne vzame v naročje. Stekleničko z mlekom jim dajo v posteljico, zraven glave zvijejo kos blaga, tako

fanti. Ti se zabavajo z njimi, jim dajejo denar, ko pa zanosijo, jim obrnejo hrbet. Veliko jih umre na porodu”, razlaga sestra Marie Thomas. Ob nedeljah, ko so dovoljeni obiski, vidim nekega brezzobega starčka, v naročju drži enega naših dojenčkov. “To je njegov oče”, reče ena od sester. “Kaaaaaj? Oče? Morda stari oče”? sem osupla. “Ne, ne, njegov oče je”, potrdi sestra. Ne morem verjeti in še nekajkrat ponovim vprašanje. Mislim si, ta sestra je iz Indije, morda ne zna dobro angleško in je malo zamešala besede. “Ne, oče je”, reče še zadnjič. “In mama”? “Umrla je na porodu”, reče sestra. “Najbrž je bila še otrok”? vprašam sestro. Zavzdihne in prikima z glavo. Čisto sem zgrožena. “Te ljudi bi morali vzgajati za zdrave in srečne družinske odnose, za medsebojno ljubezen in spoštovanje. Saj to je nedopustno!” “Še zelo daleč smo od tega”, je sestra stvarna. Čudim se, da so vsi otročki tako blede. “So bili ti vojaki morda belci”? vprašam. “Ne, ne. Teh otrok nikoli nihče ne pelje ven, vedno so tu v tej sobi. Nikoli ne vidijo sonca”. Na oknih so samo železne ograje, nobenih mrež za komarje ni nikjer. Okna so vedno odprta, tako da je v sobi vsaj malo zraka, pa tudi

prepiha. Vrata je treba skrbno zapirati, saj se malčki, ko jih dajo iz posteljice, lahko hitro priplazijo do njih in uidejo na hodnik. Za otroke skrbi nekaj žensk. Dve sta v popoldanski izmeni, dve v popoldanski in ena v nočni. Vsak dan je ritem isti. Zjutraj otroke skopajo, jih previjejo, preoblečejo, dajo nazaj v posteljico, jih nahranijo. Dojenčki so še suhi, nekateri malo večji so že kar debelušni. Seveda, saj se ne gibljejo dovolj. Popoldan na tla pogmejo dve plastični preprogi. Varuški sedeta na tla, vzameta v roke skledo hrane in hranita otroke, vse z isto žlico. Čeprav me stiska pri srcu, lahko le občudujem njihovo potrpežljivost in nežnost. Otroci se plazijo okrog njiju in kar naprej jokajo. Potem pospravijo s preprog ostanke hrane in obrišejo otroke okrog ust. In spet posteljica. Razdelijo jim igračke, vsakemu eno, in potem morda zaspijo. Tiste dni so skoraj vsi imeli rumeno drisko in izpuščaje po obrazu. Malčki so bruhal in imeli vročino. In zdelo se je, kot bi čutili, da je drugim še bolj hudo in so potrpežljivo čakali, da pridejo na vrsto. Potem pa so se za skrb zahvalili z najlepšim nasmehom na svetu.

/dalje
Špela Pahor

dan, dopoldan in popoldan, pomagam v sirotišnici. V eni sami sobi je dvajset majhnih otrok. Stari so od nekaj mesecev do dveh let. “Potem jih damo v druge sirotišnice”, reče sestra. Ob dveh stenah so postavljene

skupaj po dva ali trije, večji pa so v posteljici sami. V kotu ene posteljice je kartonasta škaflo: “Tu imamo tega ubogega otročka. Rodil se je prezgodaj. Moral bi biti v inkubatorju, a tega pač tu ni. Zato smo ga dale v to

da mleko lahko teče, in otroci pijejo sami. “Njihove mame so bile mladoletne. Prišle so z vasi v mesto, ker bi se rade šolale. Potem nimajo denarja za preživetje, zapletejo se s kakimi vojaki, mladimi

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (122)

Dimitri Tabaj

Vojna odškodnina in trpljenje naših prednikov po prvi svetovni vojni (6. del)

V Goriški straži z dne 22. februarja 1922 beremo: “Pretečeni teden, v četrtek dne 17. febr. se je vršila seja vojnoodškodninskega agitacijskega odbora. Po seji je šel celokupni agitacijski odbor na vicegeneralni komisariat, da predloži istemu in navzočim visokim uradnikom glavnega vojnoodškodninskega urada in zastopnikom finančne oblasti pritožbe radi prepočasnega, krivičnega in v mnogih slučajih tudi protizakonitega postopanja pri reševanju prošenj za vojno odškodnino. Predvsem so zastopniki agitacijskega odbora povdarjali, da je nujno potrebno, da se konkordati bolj hitro sklepajo ter da se sklenjeni konkordati tudi izplačujejo. Današnji način sklepanja konkordatov pomeni gospodarsko uničenje naše dežele, ako pomislimo, da se posebno pri sklepanju konkordatov za premičnine z vojnimi odškodovanci naravnost nečloveško in nesramno postopa, tako da se vojni odškodovanec v mnogih slučajih zadovolji pri konkordatu še s tako neznatno svoto, samo da je prost vseh sitnosti in brezuspešnih poti. Povdarjalo se je, da so pri tem prizadeti v prvi vrsti kmetje, delavci, sploh revni sloji – dočim znajo razni bogataši prav dobro, kako se pride do uspešnega konkordata. Mnogo krivic in nezakonitosti se izvršuje nad vojnimi odškodovanci v prvi vrsti radi tega, ker se poslužujejo oblasti pri nabiranju potrebnih informacij za ugotovitev vojne škode nesposobnih, v mnogih slučajih krivičnih ljudi, predvsem orožnikov in financarjev, ki ne poznajo naše dežele in našega ljudstva. Mnogokrat odvisi vsoda vojnega odškodovanca od tega, ali drugačnega dekleta, ki je z orožniki ali financarji v dobrih odnošajih. To postopanje so zastopniki

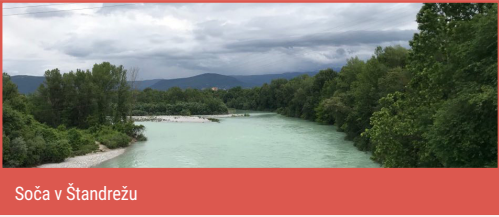
agitacijskega odbora najodločnejše obsojali ter zahtevali od navzočih visokih uradnikov, da se temu postopanju napravi konec; agitacijski odbor je predlagal, da bi bilo najbolj umestno, da bi se oblasti posluževale tozadevno komisije, v kateri bi bili duhovnik, župan in učitelj. /.../” Še posebej zgovoren je novinarjev konec, ki priča o grozovitih krivicah, ki so jih naši Slovenci doživljali: “Agitacijski odbor se je tudi pritoževal proti sleparskemu postopanju najrazličnejših posredovalnih uradov za vojno odškodnino. Najbolje bi bilo, da bi ti uradi nikoli ne poslovali, naše ljudstvo bi si na ta način prihranilo precej denarja. Po agitacijskem odboru se je izrazila želja, da bi se ti uradi zaprli, ker ne delajo drugega, kakor da izsesujejo revno ljudstvo”. Nekaj leta kasneje je načrt za popolno uničenje Slovencev in Hrvatov postajal iz dneva v dan jasnejši. Poslanec Italo Sauro, sin Nazaria Saura in svetovalec Benita Mussolinija za “slovansko vprašanje”, je v letih 1938-1941 poslal predsedniku italijanske vlade več predlogov za sistematično rušenje naše prisotnosti na tej zemlji. Posebno mesto v Saurovi strategiji so imele metode razlašanja zemlje s pomočjo bank, kreditnih zavodov ter davčnih ali upravnih uradov. Tako je Sauro pisal 9. decembra 1939: “Minare la proprieta’ slava attraverso tutte le operazioni del credito e del fisco. Nota: Facendo agire le Banche per l’esazione dei crediti ed una più severa (magari ingiusta) valutazione ed esazione dei crediti” (“Minirati slovansko lastnino z vsemi davčnimi in kreditnimi operacijami. Opomba: to bo treba izpeljati s pomočjo bank za izterjavo kreditov in za hujšo (tudi nepravilno) cenitev in izterjavo kreditov”). Našim prednikom veliko dolgujemo, tudi to, da ohranjamo spomin na njihovo trpljenje

Italo Sauro, poslanec in svetovalec Benita Mussolinija za “slovansko vprašanje”, z Zeno Rosito Toti Lombardozzi, nečakinjo Enrica Totija, ki ima spomenik na Telovadnem trgu v Gorici (Italijani imenujejo ta trg Piazza Cesare Battisti). Italo Sauro je Mussoliniju svetoval, da je potrebno “minirati slovansko lastnino z vsemi davčnimi in kreditnimi operacijami in da je to treba izpeljati s pomočjo bank”, tudi na nepravilni način.

Adolf Hitler in Benito Mussolini. Italo Sauro je bil Mussolinijev svetovalec za “slovansko vprašanje”.

Soča v Štandreu

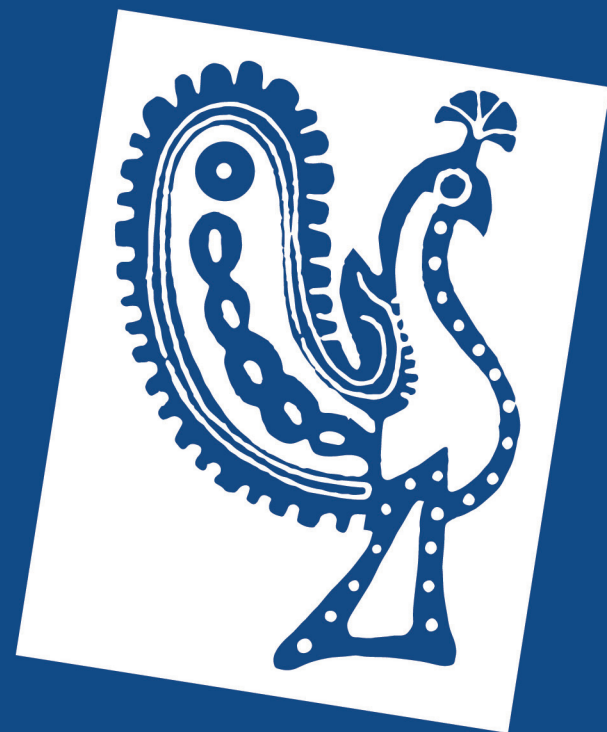
Naši ljudje so navadno nastradali zaradi skrajno neugodnega tečaja krona/lira ali zaradi neuveljavljanja pravice do vojne odškodnine, s posledičnim zadolževanjem. Krona ni bila le solidna denarna enota: bila je tudi zelo pravična, saj je nosila napise v vseh jezikih našega cesarstva. Na sliki bankovec za 1000 kron (iz osebne zbirke mojega deda Jožefa Čotiča).

Pevma leta 1916, med prvo svetovno vojno, v risbi prof. Ferdinanda Pambergerja. Soška fronta je bila po mnenju nekaterih ena največjih ali morda največja serija bitk, ki so potekale pretežno v goratem svetu, v zgodovini človeštva. Večina Pambergerjevih del je nastala na Sveti Gori, na Krasu, v Vipavski dolini, Gorici in Furlaniji. Reprodukcije so bile izdane v letih 1917-1918, dobiček pa namenjen vdovam in sirotam padlih junakov Soške armade ter beguncem poknežene grofije Goriško-Gradiščanske.

Skupaj zremo v prihodnost

Prenovljena spletna stran
našega tednika

KAKO SE LAHKO NAROČIŠ NA NOVI GLAS PREKO SPLETA?

1

POJDI NA WWW.NOVIGLAS.EU

2

V ZGORNJEM MENIJU KLIKNI NA “NAROČI”

3

VNESI VSE POTREBNE PODATKE IN PRI
NAČINU PLAČILA PRIJAVI SE KOT
OBSTOJEČI NAROČNIK ALI **NOVI NAROČNIK**

4

V KRATKEM TI BO AKTIVIRAN DOSTOP DO
VSEH SPLETNIH VSEBIN

NOVI
GLAS

#MORJENOVOSTI

Uredništvo

www.noviglas.eu

gorica@noviglas.eu

+39 0481 550330

Uprava

zadruga.gm@gmail.com

+39 0481 533177